

Täysistunto

Perjantai 8.12.2023 klo 13.00—20.37

Täysistunto alkoi klo 13.00. Täysistunto keskeytettiin klo 13.27. Täysistuntoa jatkettiin klo 14.59. Täysistunto päättyi klo 20.37.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (13.00—13.27 ja 17.00—18.59) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (14.59—17.00 ja 18.59—20.37).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 7.12.2023 antanut hallituksen esitykset HE 98, 99/2023 vp.

2.2. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 77, 78/2023 vp.

2.3. Vastaukset kirjallisiin kysymyksiin

Eduskunnalle ovat saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin KK 144, 148, 160, 184, 185, 187-190, 192, 195, 197, 200, 202/2023 vp.

2.4. Toimenpidealoitteet

Puhemiesneuvosto on 7.12.2023 päättänyt lähettää valiokuntiin toimenpidealoitteet TPA 38-40/2023 vp.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 37/2023 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 12/2023 vp

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 12/2023 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 5.12.2023 pidetyssä täysistunnossa.

Yleiskeskustelussa Lauri Lyly on Joona Räsänen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hyväksytään vastalauseen 1 mukaisena, ja Katri Kulmuni on Tuomas Kettusen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hyväksytään vastalauseen 2 mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Lain liite

Puhemies Jussi Halla-aho: Lauri Lylyn ja Katri Kulmunin ehdotukset ovat keskenään samansisältöiset, joten niistä äänestetään yhdessä mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, Lauri Lylyn ehdotus ja Katri Kulmunin ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 92, ei 77, tyhjiä 2; poissa 28 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirjaan merkittiin seuraavat ilmoitukset: Sara Seppänen (ps) ja Jari Koskela (ps) tarkoittivat äänestää ”jaa”.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 37/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi toimeentulotuesta annetun lain 7 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 58/2023 vp
Valiokunnan mietintö StVM 13/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 13/2023 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 5.12.2023 pidetyssä täysistunnossa.

Yleiskeskustelussa Katri Kulmuni on Tuomas Kettusen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hyväksytään vastalauseen 1 mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

7 a §

Mietintö ”jaa”, Katri Kulmunin ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 100, ei 66, tyhjiä 10; poissa 23 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 58/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 74/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 14/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 14/2023 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 7.12.2023 pidetyssä täysistunnossa.

Yleiskeskustelussa Hilikka Kempin ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 99, ei 66, tyhjiä 10; poissa 24 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö ”jaa”, Hilikka Kempin ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 99, ei 66, tyhjiä 10; poissa 24 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 74/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 53/2023 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 10/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 10/2023 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 5.12.2023 pidetyssä täysistunnossa.

Yleiskeskustelussa Helena Marttila on Lotta Hamarin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hyväksytään vastalauseen 1 mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

5 §

Mietintö ”jaa”, Helena Marttilan ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 120, ei 56; poissa 23 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 53/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle päästökauppalaiksi sekä laiksi biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetun lain 2 ja 33 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 71/2023 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 11/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 11/2023 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 5.12.2023 pidetyssä täysistunnossa.

Yleiskeskustelussa Katri Kulmuni on Tuomas Kettusen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hyväksytään vastalauseen 1 mukaisena, ja Mai Kivelä on Laura Meriluodon kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hyväksytään vastalauseen 2 mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

1. lakiehdotus

75 §

Mietintö ”jaa”, Mai Kivelän ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 155, ei 19, tyhjiä 1; poissa 24 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

108 §

Mietintö ”jaa”, Katri Kulmunin ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 156, ei 19, tyhjiä 1; poissa 23 (äänestys 6). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 71/2023 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 21 ja 47 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 21 ja 47 §:n muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 42/2023 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 42/2023 vp

Hallituksen esitys HE 87/2023 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 11/2023 vp

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 11/2023 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 5.12.2023 pidetyssä täysistunnossa.

Yleiskeskustelussa Eemeli Peltonen on Pia Hiltusen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hyväksytään vastalauseen 1 mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

21 §

Mietintö ”jaa”, Eemeli Peltosen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 120, ei 56; poissa 23 (äänestys 7). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 87/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen hallituksen esitykseen HE 42/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 60/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 11/2023 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 5.12.2023 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa Li Andersson on Lotta Hamarin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään. Lisäksi keskustelussa on Li Andersson Ilmari Nurmisen kannattamana tehnyt vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen.

Selonteko hyväksyttiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Hylkäysehdotuksesta on äänestettävä.

Hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 100, ei 75; poissa 24 (äänestys 8).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 60/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdystä lausumaehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, Li Anderssonin ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 100, ei 76; poissa 23 (äänestys 9). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varainsiirtoverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 64/2023 vp

Lakialoite LA 10/2023 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2023 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 5.12.2023 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa Hanna Sarkkinen on Merja Kyllösen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään.

Selonteko hyväksyttiin.

Hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 109, ei 66; poissa 24 (äänestys 10).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 64/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen LA 10/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 73/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 16/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysturvavaliokunnan mietintö StVM 16/2023 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin 7.12.2023 pidetyssä täysistunnossa. — Yleiskeskusteluun, edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

Keskustelu

13.17 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Jatkamme nyt käsittelyä hallituksen esityksestä leikata radikaalilla tavalla suomalaisten työttömyysturvaa. Kun aikaisempien päivien keskusteluja on seurannut, ei yllätä, että tässä vaiheessa suurin osa hallituspuolueiden edustajista poistuu paikalta. [Sanna Antikainen: Suuren valiokunnan kokous alkaa! Ottakaa selvää näistä asioista!] Onkin ollut silmiinpistävää, että näitä esityksiä, joita hallitus on tänne tuonut ja joilla se toteuttaa historiallisen suuret sosiaaliturvavaleikkaukset, hallituspuolueiden kansanedustajat eivät vaivaudu täällä puolustamaan. En tietenkään tätä ihmettele, sillä kyllä tällaista järjettömyyttä onkin vaikea puolustaa.

Arvoisa puhemies! Kun aikaisemmin olemme tässäkin salissa käsitelleet esimerkiksi 90-luvun lamaa ja silloin tehtyjä toimenpiteitä, joilla silloin pyrittiin valtiontaloutta tasapainottamaan, niin yleisesti on oltu yhtä mieltä siitä, että silloin suurimmat virheet tehtiin siinä, että osa leikkauksista kaadettiin varsinkin lapsiperheiden niskaan, millä lapsiperheköyhyyttä lisättiin. Näiden päätösten vaikutuksia me näemme vielä tänäkin päivänä yhteiskunnassa, ja yleisesti tästä analyysistä on politiikassa vallinnut yhteisymmärrys. Senpä jälkeen erilaisissa taloudellisissa haasteissa yli puoluerajojen on yleensä pyritty turvaamaan vaikeissakin päätöksissä nimenomaan lasten ja nuorten tilanne.

Nyt valitettavasti pääministeri Orpon ja valtiovarainministeri Purran oikeistohallitus tekee tässä kyllä poikkeuksen. Nyt tässäkin esityksessä, jolla työttömyysturvaa tullaan leikkaamaan, suurimmat vaikutukset tulevat kohdistumaan lapsiperheisiin. Lapsikorotusten poisto, jonka hallitus nyt härkäpäisesti ajaa lävitse, vaikeuttaa perheellisten ja etenkin yksinhuoltajien toimeentuloa ratkaisevasti. Tällä päätöksellä hallitus tulee siis tieteen tahtoon lisäämään lapsiperheköyhyyttä. Ei voi kuin ihmetellä, eikö todella niistä 90-luvun laman esimerkeistä ole vielä kukaan oppinut.

Erityisen harmilliseksi tämän tilanteen tekee se, että samaan aikaan kun lapsiperheiden toimeentuloa ollaan tällä esityksellä heikentämässä useita satoja euroja kuukaudessa, hallitus räätäloi täsmäveronkevennykset ministereiden tuloluokkaan. On vaikea hakea tällaiselle esitykselle kansalaisten hyväksyntää, kun pienituloisimmilta leikataan satoja euroja kuukaudessa ja samalla yhteiskunnan kaikkein hyvätuloisimpia hyysätään uusilla veronkevennyksillä. Tätä ei voi millään tavalla kutsua oikeudenmukaiseksi politiikaksi, vaan enemmänkin sen irtokuvaksi.

Arvoisa puhemies! Lapsikorotukset työttömyysturvassa ovat tutkitustikin olleet keskeinen tapa ehkäistä lapsiperheköyhyyttä, ja ne ovat toimineet tässä tarkoituksessa erittäin hyvin. Voisi kuvitella, että sitä politiikkaa, jota Suomessa pitkään on tehty, että on pyritty nimenomaan tasoittamaan lasten ja nuorten elämän edellytyksiä, olisi haluttu jatkaa, mutta tässä todella Petteri Orpon ja Riikka Purran oikeistohallitus tekee kyllä nyt täyskäännöksen.

Hallitushan perustelee näitä omia esityksiään, joilla todella historiallisesti heikennetään sosiaaliturvaa, sillä, että nyt puretaan kannustinloukkuja. Mitä enemmän näihin asioihin perehtyy, joutuu kuitenkin toteamaan, että hallitus, joka siis pyrkii poistamaan kannustinloukkuja, tulee tekemään Suomen ennätyksen kannustinloukkujen luomisessa. [Vasemmalta: Juuri näin!] Ja minkä takia tässä näin käy? Sen takia, että näillä leikkauksilla ajetaan kymmeniätuhansia ihmisiä toimeentulotuen varaan. Tämänhän hallitus myös myöntää omassa budjettiesityksessään, jossa toimeentulotukimenot kasvavat yli sadalla miljoonalla eurolla. Kun katsotaan eri momenteilla tapahtuvia määrärahamuutoksia, niin prosentuaali-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

sesti suurimmat satsaukset oikeistohallitus tekee toimeentulotukimenoihin. [Aki Lindén: 24 prosenttia!] Tällaista sosiaalipolitiikkaa ei ole ennen Suomessa tehty, ja tämä on kyllä pohjoismaisen työvoimapolitiikankin irvikuva.

Hallitus tulee todella näillä leikkauksilla pahentamaan kannustinloukkuja, ja tältä osin voi epäillä, että työllisyyteen kohdistuvat vaikutukset eivät ole niin myönteisiä kuin hallitus on antanut ymmärtää. Hallituksen arvioissa, jotka liittyvät näihin työllisyysvaikutuksiin, ei itse asiassa ole arvioitu, minkälainen negatiivinen vaikutus on näiden osa-aikatyön kannusteiden poistamisella. [Mauri Peltokangas: Ei pidä paikkaansa!] Aikaisemmin Suomessa on ajateltu, että on parempi, että jokainen tekisi edes vähän töitä kuin että ei tekisi ollenkaan töitä, ja nyt hallitus on ottanut linjan, että on näköjään sitten parempi, että ihminen todella ajetaan toimeentulotukiluukulle. Ja niin kuin tiedämme, toimeentulotuki on kaikista passivoivin sosiaaliturvan muoto, josta on erittäin vaikea nousta enää takaisin esimerkiksi työllistymään, johtuen juuri siitä, että siinä kannustinloukut ovat kaikista pahimmat.

Näillä suojaosilla, joita nyt tässäkin esityksessä ollaan työttömyysturvassa poistamassa, nimenomaisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana on työllistämisen kynnystä madallettu, ja se on tutkitusti toiminut. Työllistämisen kynnys on siis suojaosien vaikutuksesta mataltunut ja ihmiset ovat työllistyneet, ja se argumentti, jota hallitus käyttää, että sitten mukamas kokoaikatyöstä olisi siirrytty osa-aikatyöhön, ei pidä paikkaansa. [Jussi Saramo: Kataisen perintö hukattiin!]

Arvoisa puhemies! Näin puheenvuoroni loppuun totean vain, että hallitus tekee tälläkin esityksellään erittäin kylmän joulun monelle lapsiperheelle. Ei voi kuin ihmetellä, miten näin epäoikeudenmukainen yhtälö on saatu aikaan ja että samalla valtio vielä velkaantuu enemmän kuin edellisen hallituksen aikana.

Puhemies Jussi Halla-aho: Minuutin vastauspuheenvuoro, edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

13.25 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Edustaja Räsänen puhui kannustinloukuista, ja nehan ovat todellinen ongelma yhteiskunnassamme. Työnteko ei aina ole kannattavaa ja palkitsevaa sosiaaliturvaan verrattuna.

Hallitus pyrkii tätä ongelmaa korjaamaan kahdella tavalla. Yhtäältä palkkatyön verotusta kevennetään, mutta toisaalta sosiaaliturvan muodostamaa lähtölavaa joudutaan jonkin verran alentamaan, jotta myös pienipalkkainen työ olisi aina kannustava ja kannattava vaihtoehto. Tämä koskee esimerkiksi juuri työttömyysturvassa lapsikorotuksia, koska eihän siinä pienipalkkaisessa työssäkään ole mitään lapsikorotuksia. Tämä on hallituksen resepti kannustinloukkujen purkamiseksi — siis verotusta keveämmäksi ja sosiaaliturvan tasoa jonkin verran alemmaksi. Nyt on kysyttävä, edustaja Räsänen: mikä se demareiden resepti kannustinloukkujen purkamiseksi on? [Joona Räsänen: Vastauspuheenvuoro, nimi mainittu!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Vastauspuheenvuoro, edustaja Räsänen, Joona.

13.26 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin hyvä, edustaja Zyskowicz, että kysyitte tätä, ja käydäänpä tämä nyt vielä läpi. Jos tullaan siihen työn verotukseen, [Mauri Peltokangas: Vastatkaa nyt siihen kysymykseen!] jota todella hallitus nyt keventää, mutta eniten hallitus keventää heidän verotustaan, jotka tienaaavat 14 000 eu-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

roa kuukaudessa. Voisi ajatella, että heillä ei tällä hetkellä juuri kannustinloukkua ole, mutta kun kysyitte, että mikä on sosiaalidemokraattien ratkaisu, niin sosiaalidemokraatit ovat esittäneet pieni- ja keskituloisille, niin palkansaajille kuin eläkeläisille, matalampaa työn verotusta kuin hallitus — siis matalampaa työn verotusta, jolloin nimenomaisesti työn vastaanottaminen meidän vaihtoehdossamme on kannattavampaa kuin hallituksen vaihtoehdossa, [Pia Viitanen: Juuri näin! Matalampi verotus!] ja samalla meidän vaihtoehdossamme ei romuteta näitä osa-aikatyön kannusteita, jotka tutkitusti viime vuosina ovat jopa juuri olleet se työllisyyden noston syy. — Joten tässä vastaus, arvoisa edustaja Zyskowicz.

Puhemies Jussi Halla-aho: Arvoiset edustajat, keskustelu ja asian käsittely keskeytetään suuren valiokunnan kokouksen vuoksi. Täysistunto keskeytetään, ja sitä jatketaan kello 15 suuren valiokunnan kokouksen päätyttyä.

Täysistunto keskeytettiin kello 13.27.

Täysistuntoa jatkettiin kello 14.59.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt täysistunto jatkuu. Ollaan kohdassa 11, ja siellä puhujalistaan. — Edustaja Holopainen, Hanna, poissa. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

15.00 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Suomalaiset työmarkkinat kaipaavat uudistamista, mutta se pitää tehdä reilusti. Kun työikäinen väestö Suomessa vähenee ja huoltosuhde heikkenee, on tärkeää varmistaa, että kannusteet työllistyä ovat kohdallaan ja työn vastaanottaminen on aina kannattavaa. Hallituksen esityksestä kuitenkin puuttuu reiluus. Vakava ongelma on, että hallituksen leikkaukset osuvat niihin, jotka ovat jo ennestään vaikeimmassa asemassa.

Työttömyysturvan lapsikorotuksen poistamisen ongelmat on moni tässä salissa jo nostonut esiin. Se tulee lisäämään lapsiperheköyhyyttä. Meillä ei ole varaa sysätä lisää lapsia köyhyyteen, päinvastoin meidän pitäisi löytää keinot nostaa lapsia pois köyhyydestä. Lapsuudessa koettu köyhyys ja perheen toimeentulovaikeudet ovat haitallisia lasten hyvinvoinnille ja kehitykselle.

Arvoisa puhemies! Vaikka hallituksen toimet kokonaisuudessaan eivät ole kestäviä, osa hallituksen esittämistä toimista on kannatettavia, ja niitä vihreät kannattavat. Mutta on valitettavaa, että osana uudistusta ei ole tarkasteltu lainkaan sitä joukkoa, joka jää nyt ansiosidonnaisen työttömyysturvan ulkopuolelle siksi, etteivät he kuulu työttömyyskassaan. Tä tähän kokoomuksessakin on painokkaasti ajettu, ja ihmettelenkin, ettei sitä nyt kuitenkaan tässä yhteydessä olla edistämässä. Työmarkkinoiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta olisi perusteltua uudistaa ansioturva siten, että se voitaisiin ulottaa kaikille työssäoloehdon täyttävillä työntekijöillä riippumatta työttömyyskassan jäsenyydestä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys työttömyysturvalain uudistamisesta ei huomioi myöskään luovien alojen erityispiirteitä. Luovilla aloilla koko-aikatyötä on harvoin tarjolla, ja kulttuurin ammattilaiset tekevät yleisimmin keikkatöitä. Tähän olisi myös pitänyt nyt jo löytää ratkaisuja.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Vihreät ovat jättäneet sosiaali- ja terveysvaliokunnassa oman vastalauseen, jossa hallituksen esityksen epäkohtiin on esitetty vaihtoehtoisia ratkaisuja. Kannatan edustaja Forsgrénin tekemiä muutosehdotuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen poissa. — Edustaja Väyrynen.

15.02 Ville Väyrynen kok: Arvoisa rouva puhemies! Kuten jo eilen muutamaan kertaan todettiin, syksyn mittaan salissa on käsitelty etenkin sosiaaliturvaan painottuvaa lakipakettia. Esityksellä tavoitellaan jopa puolentoista miljardin euron sopeutustoimia julkiseen talouteen. Paketin työllistävien vaikutusten on arvioitu olevan 60 000—65 000 henkeä.

Keskustelussa on viitattu useampaan kertaan toimenpiteiden lisäävän toimeentulotuen varassa elävien määrää 65 000—70 000 hengellä. Puheenvuoroissa on jätetty ymmärrettävästi korostamatta, että arviot toimeentulotuen tarpeen kasvusta ovat staattisia eli eivät ota huomioon työllisyysvaikutuksia. Siksi näiden lukujen rinnastaminen suoraan ei ole aivan tarkoituksenmukaista.

Paljon keskustelua herättää myös 300 euron suojaosan poisto. Suojaosan merkitystä tulkitaan yksioikaisesti viittauksilla tutkimukseen, jonka mukaan suojaosan lisääminen lisääsi osa-aikatyötä vähentämättä tai lisäämättä kokoaikatyötä. Sen, ettei kokoaikatyöstä siirrytty osa-aikaisuuteen, katsottiin osoittavan, ettei suojaosalla ole ohjaavaa vaikutusta kokoaikatyön suhteen.

Kovin paljon suomalaiselle työmoraalille ei arvoa anneta, jos odotetaan ihmisten vaihtavan kokoaikatyöstä osa-aikaisuuteen vain suojaosan vuoksi. Se taas, että suojaosan lisääminen lisää myös osa-aikatyötä täysiaikaisen työn lisääntymättä, on mielestäni osoitus siitä, että se ohjaa kannusteita juuri osa-aikatyön suuntaan. Nykyhetkessä osa-aikatyö kasvatetaan yhteiskunnassamme suosiotaan uhkaavan työvoimapulan edellä. Siksi tuntuu hieman kyseenalaiselta lisätä aktiivisesti kannustimia, jotka optimoivat juuri osa-aikaisuuden hyötyjä.

Arvoisa rouva puhemies! Eilisen istunnon aamuyön tunteina vasemmiston puheenvuoroissa korostettiin erilaisia maailmankuviamme toimivuuden ja oikeudenmukaisuuden käsitteiden suhteen. Siinä kritisoitiin työssäoloehdon pidentämistä ottaen esimerkiksi työntekijä, jonka ei kannata ottaa vastaan osa-aikatyötä, jos se ei kerrytä työssäoloehdot riittäväällä tahdilla. Puheenvuoro tosiaan demonstroi hyvin opposition — pois lukien keskusta — ja hallituksen perustavaa laatua olevan eron suhtautumisessa työntekoon, sen kannustimiin sekä suomalaiseen tukipolitiikkaan. Jäin puheenvuorosta käsitykseen, jonka mukaan vasemmisto kannustaa optimoimaan jo työtä vastaanotettaessa seuraavan mahdollisen työttömyysjakson tulotason. Hallituksella taas on pyrkimys saada ihmisiä siirrettyä pysyvästi pois tukien varasta omavaraiseen työelämään. Hallitus myös luottaa suomalaisten haluun tehdä työtä ja pyrkimykseen itsensä elättämiseen. Maailmankuvamme on todellakin erilainen ainakin, jos kriteereinä on suhtautuminen työntöön kannusteisiin tai työntekoon itseensä.

Arvoisa rouva puhemies! Kaiken kaikkiaan keskustelu asian ympärillä on ollut suhteellisen kärjekästä ja ajoittain syyllistävääkin. Edelleen uskon, että kaikki osapuolet haluavat suomalaisen yhteiskunnan ja suomalaisten parasta. Käytettävistä keinoista vain on selkeä erimielisyys. Kylmäksi tai julmaksi en osaa tässä salissa ketään tulkita. En näe sille mitään perusteita, saati sitten tarvetta. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

15.06 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tämän esityksen työllisyysvaikutuksista on syytä käydä tarkemmin keskustelua. Käsitlemme tänään perjantai-iltapäivällä työttömyysturvalain muutoksia ja hyvin poikkeukselliseen aikaan, mutta asia on niin tärkeä, että on syytä käydä tarkemmin läpi näitä työllisyysvaikutuksia, joita äsken edustaja Väyrynen tässä tosi ruusuisin sanakääntein kuvaili, ja ymmärrän sen tietenkin, koska hallituspuolueena pidätte tästä hallituksen pohjaesityksestä kiinni. Kysymys on meidän kannaltamme siitä, ovatko nämä työllisyysvaikutukset uskottavia vai eivät.

Kun työttömyysturva on käsitelty perinteisesti sosiaali- ja terveysturvakunnassa, vaikka esittelevänä ministerinä tällä kertaa olikin hyvin poikkeuksellisesti ministeri Satonen, niin tässä yhteydessä on myös sosiaali- ja terveysturvakunnan perehdyttävä siihen, syntyykö työllisyysvaikutuksia. Itselleni itse asiassa oli hämmästyksellinen, kuinka vähän tästä syntyy työllisyysvaikutuksia. En tiedä, onko tämä tarkoituksellista, että näin käy ja silti väitetään toista, vai onko niin, että hallituspuolueet uskoivat tämän kauniin tarinan ja sen johdosta sitten ollaan päädytty näin ylikorostuneisiin työllisyysvaikutuksiin.

Jotta työllisyysvaikutuksia olisi järkevää pohtia, niin on vielä ehkä järkevää kerrata näiden esitysten voimaantuloaikataulu. Perustuslakivaliokuntahan totesi sosiaali- ja terveysturvakunnalle, että meidän olisi syytä harkita näiden esitysten eri komponenttien, siis eri esitysten, porrastuksia. Tämä tehtiin monikossa. Ja mitä sosiaali- ja terveysturvakunta tekee? Me emme pystyneet porrastamaan näistä esityksistä mitään. Sellaista enemmistön tahtotilaa ei valitettavasti ollut. Itse olisin ajatellut, että olisi ollut järkevää hakea porrastusta näihin.

Omapastuun pidentämistä ja lomakorvauksen muutoksia koskevat esitykset tosiasiasa tulevat heti 1.1. voimaan. 1.4. tulee voimaan lapsikorotuksen ja suojaosan poistaminen, ja juuri näissä esityksissä on myös todella paljon ongelmia. Lapsikorotuksen poistaminen 1.4. on todella julma teko, ja hallituspuolueilla olisi ollut mahdollisuus tällä kertaa myöskin hallituksen oman toimintalinjan mukaan jättää tämä 1.4. voimaan tuleva lapsikorotuksen poisto tekemättä ja siirtää se tehtäväksi 2.9. Olimme hämmästyneitä, että näin ei haluttu tehdä. Kysymys on tietysti 30 miljoonan säästön alenemasta, ja tänään me jo äänestimmekin, että sillä saa, esimerkiksi 25 miljoonalla, laskettua oluen verotusta. Nämä ovat verokysymyksiä, totta kai, mutta samaan aikaan säästökysymyksiä siitä, miten me voimme tehdä sellaisia arvovalintoja, joita kehtaa esitellä, että ne ovat oikeudenmukaisia. 2.9. tulee sitten voimaan tämä työssäoloehtoon tuleva muutos. Näin ollen, kun katsoo tätä voimaantuloa, niin 1.1., 1.4. ja 2.9. olivat nämä vaihtoehdot, ja nyt nämä porrastukset jäivät hallituksen esityksessä ennalleen, vaikka myöskin hallituksen omassa toimintalinjassa oli mahdollisuus näitä porrastuksia tehdä. Tätä me ihmettelemme.

Nyt kun katsotaan näitä työllisyysvaikutuksia sitten, syntyykö niitä vai eikö niitä synny:

No, tästä työssäoloehdon pidentämisestä 6:sta 12 kuukauteen on tutkimuksia. Erityisen ansiokas oli minusta professori Jäntin lausunto — yksi meidän keskeisiä työllisyyden tutkijoita, ja hän on tehnyt näitä akateemisia tutkimuksia työllisyydestä koskevien etuuk-sien muutosten vaikutuksesta. Minulle oli kyllä hämmästyksellinen, täytyy sanoa, että kovin vähän jää käteen.

Tässä on kysymys siis siitä, että kun vähennetään ansiopäivärahaa, niin tosiasiasa näiden saajien määrä vähentyy 17 prosentilla, eli noin 18 000 ihmistä on sitten tämän piirissä, ja se lisää totta kai työmarkkinatuen käyttöä. Onko se työllisyysvaikutus, joka tästä epäil-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

lään saatavan, sitten totta vai epätotta? Hallituksen omassa arviossa on itse asiassa kahdenlaisia lukuja. Olen löytänyt 5 600 ja 5 700, mutta professori Jäntin mukaan tässä ei ikävä kyllä synny sellaisia työllisyysvaikutuksia kuin on koettu, sillä kun katsotaan työttömyysturvan tasoon liittyvää evidenssiä, se on paljon heikompa kuin on oletettu tässä hallituksen esityksessä. Hänen arvionsa mukaan näyttää siltä, että näitä työllisyysvaikutuksia ei juuri synny. Sen takia aikaisemmin ei olekaan tästä työssäoloehdosta tehty esityksiä siitä, että sitä pidennettäisiin. Tässä on paljon toiveajattelua: 5 600—5 700 työllistä tällä pitäisi saada, mutta tosiasiaa tällä ei ole syntymässä tällaista työllisten määrää. Se on käsittämätöntä, mitä tässä talossa voidaan tehdä vain siksi, että ajatellaan hurskaasti, että kyllä tämä synnyttää työllisyysvaikutuksia.

No, tämä viiden päivän karenssi, joka on ollut voimassa, pitenisi seitsemään vuorokauden. Siinä on ajateltu, että se työllistäisi 1 200 henkilöä. Valiokunnassa oli yllätys, ettei sieltä tulekaan tällaisia työllisyysvaikutuksia. Tosiasiaa tämä pidentäminen toki varmasti vaikuttaa lyhytkestoisissa työsuhteissa työllistyvien ihmisten tilanteeseen sellaisilla aloilla, joille tällä on merkitystä eli joilla on siis noin alle vuoden mittaisia määräaikaista sopimuksia ja joilla se on hyvin tavanomaista, mutta nämä työllisyysvaikutukset eivät ole edes 1 200 henkilön luokkaa. Ne saattavat olla nollan piirissä kuten äsken tuon työssäoloehdon pidentämisen suhteen, jota ei ole aikaisemmin käytetty.

Siis muistakaa, että tällä esityksellä hankitaan 2 400 työllistä, ja tähän mennessä, kun kävin kaksi näistä muutoksista läpi, saimme tietää, että näillä ei ole tulossakaan vaikutuksia. Esimerkiksi nimenomaan professori Jäntin tutkimuksia on lainattu tässä mutta väärään suuntaan, ja totta kai hän itsekkin oli siitä hämmästynyt.

No, katsotaan sitten seuraavaksi, syntyykö evidenssiä siinä, että jos suojaosa poistetaan, miten käy. Suojaosan poistaminen synnyttää metkan tilanteen. Hallituspuolueet... [Puhemies koputtaa] — Ai niin, aika tuli vastaan. Pahoittelen. Joudun palaamaan asiaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Jos on likellä loppu, niin sitten.

Valitettavasti ei ollut, koska pääsin vasta kolmanteen muutokseen, ja näitä on tässä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Asia selvä. — Sitten edustaja Mäkyinen, poissa. Edustaja Werning, poissa. — Edustaja Nurminen.

15.14 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Monet suomalaiset valmistautuvat joulun, ja paljon on puhuttu pienituloisten auttamisesta ja köyhyydestä, ja monet suomalaiset pohtivat, onko rahaa ostaa lapsille lahjoja ja pystytäänkö tarjoamaan joulupöydässä tarpeeksi ruokaa. Ja kun miettii tätä joulun yhteishenkeä ja sitä yhteisvastuuta, mitä täällä pyritään tuomaan, niin on mielestäni oikeastaan todella surkeata, että me olemme nyt käsittelemässä tätä historiallisen suurta perusturvaan kohdistuvaa leikkausta.

Hallitus leikkaa 1,5 miljardia pienituloisten ihmisten toimeentulosta. Kun katsoo näitä hallituksen vaikutusarvioita, niin pienituloisten määrä kasvaa 68 000:lla, heistä 16 700 on lapsia ja toimeentulotukimenot kasvavat 65 000:lla. Mielestäni on täysin kohtuutonta, että nyt jo hyvin pienituloisten ihmisten arkea kurjistetaan näin voimakkaasti ja isoilla leikkauksilla.

Täällä me olemme keskustelleet työttömyysturvan lapsikorotuksista. Kun miettii työtöntä yksinhuoltajaa, jolta viedään kokonaan tämä tuki pois, yhdestä lapsesta 150 euroa

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

pienestä tuesta, ja tulevat asumistuen leikkaukset, suojaosien leikkaukset, indeksikorotukset, puhutaan sadoista euroista. Ja kun tätä vertaa siihen politiikkaan, mitä hallitus tekee, niin köyhille ei ole rahaa, leikataan historiallisesti, mutta suurituloisille annetaan merkittävät satojen miljoonien eurojen verohelpotukset, [Ben Zyskowicz: Oikein satojen miljoonien?] esimerkiksi ministeritason tuloluokille 2 000 euroa vuodessa verohelpotusta. [Ben Zyskowicz: Missä ajassa satojen miljoonien? Kymmenessä vuodessa?] Onko se mielestänne, perussuomalaiset ja kokoomus, oikeudenmukaista, että samaan aikaan te leikkaatte pienituloisilta näin merkittävästi, prosentuaalisesti hyvin kohtuuttomia summia käytettävissä olevista tuloista ja samaan aikaan teillä on rahaa antaa merkittävästi kaikista hyvätuloisimmille, historiallisen suuret verohelpotukset? Meidän mielestämme tämä ei ole oikeudenmukaista politiikkaa.

Kun puhuin tästä joulusta ja aloitin tästä yhteisestä teemasta, niin toivoisin, että te muistaisitte köyhiä myös näillä poliittisilla päätöksillä eikä vain näissä jouluapukeräyksissä puhuttaisi kauniita. Tässä salissa tehdään ne sosiaalipoliittiset päätökset ja täällä voidaan oikeasti puuttua tähän köyhyyteen ja etenkin lapsiperheköyhyyteen, joten toivoisin, että kun joulupöydässä olette, niin tuntisitte ainakin jonkun piston tästä lapsiperheköyhyyden kasvamisesta ja joku sosiaalinen omatunto kolkuttaisi vähintään ovella. Toivon, että kun te tarkoituksenmukaisesti omilla päätöksillänne lisäätte köyhyyttä ja eriarvoisuutta, niin te tiedätte myös sen seuraukset. Me esimerkiksi kuulimme 90-luvun laman virheistä, jotka tutkitusti vaikuttivat nimenomaan pitkäkestoisesti, aiheuttivat vaurioita yksinhuoltajien lasten kannalta, ja nämä sosiaaliset ongelmat ja niitten kasautuminen näiden leikkausten kautta tulevat näkymään niin perheissä, koulumaailmassa kuin työelämässä. Ei ole oikeudenmukaista, että lasten täytyy kantaa huolta vanhempien yhä pahenevasta toimeentulon tilanteesta, ja toivoisinkin, että ette näin radikaalisti omilla päätöksillänne heikentäisi tätä tilannetta. Mutta kuten täällä salissa on nyt useaan kertaan tehty, niin kaikki valiokunnan asiantuntijalausunnat toivat tämän huolen esille ja myös valiokunnan mietinnössä tuotiin esille, että köyhyys tulee kasvamaan huomattavasti, toimeentulotukimäärät tulevat nousemaan ja erityisesti lapsiperheköyhyys lisääntyy, ja tästä huolimatta te teette tämän arvovallan ja vielä puolustellette näitä päätöksiä.

Arvoisa puhemies! Tässä on keskusteltu näistä työllisyysvaikutuksista, ja edustaja Kiu ru hyvin kuvasi niitä. Sinällään itse ajattelisin, että kaiken työn pitäisi olla arvokasta ja jokaisen tehdyn työtunnin pitäisi olla kannattava. Tämä, että ihmisiä tiputetaan toimeentulotuelle, on päätös lykätä uuteen kannustinloukkuun. Toisaalta suojaosien poistot ja muut eivät auta siihen, että olisi kannattavaa tehdä osa-aikaisesti töitä, ja toisaalta hallitus unohtaa myös sen tosiasian, että meillä tällä hetkellä on merkittävä määrä esimerkiksi palvelualoilla, naisvaltaisilla aloilla työntekijöitä, jotka vastentahtoisesti työskentelevät osa-aikaisesti, tai hoitoalalla pienipalkkaisia. Nämä teidän päätöksenne vain leikkaavat heidän toimeentulostaan, ne eivät tuo lisää työtä heille.

Kuten täälläkin on useaan kertaan puhuttu, niin nämä leikkaukset kohdistuvat kaikista eniten pienituloisiin duunareihin, työttömiin, työttömiin yksineläjiin ja myös perheisiin ja myös näitten kaikista heikoimmassa asemassa olevien ihmisten toimeentuloon. Pidän tätä erittäin vastuuttomana poliittisena päätöksenä ja toivon, että joulun alla mietitte näiden teidän päätöstenne vaikutuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Zyskowicz, vastauspuheenvuoro.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

15.20 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt on kaksi sosiaalidemokraattia peräkkäin moittinut hallituksen esityksessä ja esityksissä olevia työllisyysarvioita. Minä en kyllä demarieduskuntaryhmän jäsenenä kehtaisi moittia hallituksen esitysten työllisyysvaikutuksia tilanteessa, jossa demarit ovat lasketuttaneet eduskunnan tietopalvelulla oman vaihtoehtobudjettinsa työllisyysvaikutukset, mutta he eivät halua näitä julkistaa, koska heidän vaihtoehtobudjettinsa työllisyysvaikutukset ovat negatiivisia — siis demarit esittävät vaihtoehtobudjettia, joka hallituksen budjettiin nähden vähentää työllisyyttä Suomessa. Sekö on tapa tulla köyhiä duunariperheitä vastaan ja vähentää työllisyyttä Suomessa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan yksi vastauspuheenvuoro sieltä toiselta laidalta, eli edustaja Rantanen, joka ehti ensimmäisenä.

15.21 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauksena edustaja Zyskowiczille tähän syytteesen siitä, että meidän työllisyysvaikutuksemme ovat jotenkin huonosti, mutta mennään tähän teidän esitykseenne. [Krista Kiuru: Me ollaan arvioitu työllisyysvaikutuksia valiokunnissa!]

Me olemme näissä asiantuntijakuulemisissa nimenomaisesti tästä aiheesta sanatarkasti valiokunnassa kuulleet, että näihin työllisyysvaikutuksiin liittyy suuria epävarmuustekijöitä, arviot ovat suuntaa antavia. [Krista Kiuru: Kyllä, näin on!] Grahn-Laasonen totesi tuosta ministeriaitiosta 29.11., että teillä on vahvat vaikutusarviot tehtynä, ja Purralta kun kysyttiin, niin Purra vastasi samasta aitiosta, että olemme kysyneet esimerkiksi yrittäjiltä. Tässä ovat ne teidän vahvat vaikutusarviointinne. [Ilmari Nurminen: Pelkkää keppeä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten mennään takaisin puhujalistalle. — Edustaja Kivelä.

15.22 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Me tosiaan aloitimme eilen tämän keskustelun puolenyön jälkeen, ja pidin silloin varsinaisen puheenvuoroni, mutta ajattelen, että on osittain demokratian vastaista, että näin tärkeää esitystä käsitellään täällä keskellä yötä, kun täällä pitäisi varata kunnolla aikaa, ja olisi hienoa, että täällä olisi enemmän ihmisiä nytkin paikalla.

Arvoisa puhemies! Tämä kokonaisuus siis käytännössä on 250 miljoonan leikkaus pienituloisten etuuksiin, niihin etuuksiin, joiden leikkaamisen ei pitänyt käydä teille, perussuomalaiset. Samalla tämä on myös iso isku lapsiperheitä kohtaan, kun lapsikorotusten poisto lisää rajusti lapsiperheköyhyyttä.

No, te perustellette täällä tätä leikkausta työllisyydellä, mutta samalla te haluatte poistaa tämän 300 euron suojaosan, jolla työttömien on päinvastoin ollut helpompi päästä kiinni edes osa-aikaiseen tai lyhytkestoiseen työhön. Erityisesti tästä kohdasta olen itsekin saanut paljon ihmisiltä henkilökohtaisia viestejä, joissa pidetään tätä päätöstä täysin käsittämättömänä.

Tämä ei ole myöskään kovinkaan pohjoismainen malli eikä toimi, kun Suomi erottuu muista pohjoismaista osa-aikatyön matalalla osuudella. Eli onkin hyvä katsoa koko aikaisiksi muutettua työllisyysastetta, jossa Suomi itse asiassa on jo nyt edellä muita Pohjoismaita. Kuten aiemmin toin esille, tämä esitys vie Suomea nyt entistä kauemmaksi muiden Pohjoismaiden työttömyysturvajärjestelmästä. Tanskassa ei ole esimerkiksi omavastuu-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

päiviä ollenkaan, Ruotsissa niitä on vain kaksi, ja nyt hallitus lisää niitä viidestä päivästä seitsemään päivään. Myös ansioturvan taso on sekä Tanskassa että Ruotsissa Suomea korkeampi, ja nyt Suomi jää entistä pahemmin tässäkin jälkeen. Ruotsissa työssäoloaika on kuusi kuukautta ja jatkossa tämän jälkeen Suomessa siis 12 kuukautta.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton vaihtoehdossa nämä muutokset työttömyysturvaan perutaan ja esimerkiksi tämä suojaosa päinvastoin korotettaisiin 500 euroon kuukaudessa. Samaan aikaan meidän vaihtoehdossamme pienituloisten ja keskituloisten enemmistö hyötyisi: käteenjäävät tulot olisivat suuremmat suhteessa nykytilanteeseen ja suhteessa tähän hallituksen esitykseen.

Tämä on mielestäni julma toimi, lisää köyhyyttä, lisää lapsiperheköyhyyttä ja ei ole mikään pakkovalinta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi.

15.26 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ensin kaksi havaintoa ja sitten itse mallin sisältöön. Me olemme keskustassa tehneet oman mallin, ja vähän esittelen sitä tässä puheenvuorossani.

Ensimmäiseksi nämä kaksi havaintoa.

On—off-työelämästä pitää päästä eroon. Ihmisen elämässä on monenlaisia vaiheita, saattaa tulla perheenisäystä, saattaa tulla sairauksia tai muita murheita. Onneksi suurimmassa osassa näistä tapauksista työntekijä kuitenkin pääsee takaisin täysiaikaiseen työhön kiinni. On kuitenkin monenlaisia vaiheita. Hallituksen linjaus ei ota huomioon niitä elämäntilanteita, joissa kokopäivätyö ei ole mahdollista, esimerkiksi perhevapaalta palaavat ja omaishoitajat pystyvät monesti tekemään vain osa-aikaista työtä. Hallitus on itse arvioinut, että myös vammaisten henkilöiden henkilökohtaisen avun saanti voi heikentyä suojaosan poistamisen vuoksi. Se fakta ei muutu muuksi, vaikka hallituspuolueet, kansanedustajat, äänestivät tämän toteamuksen pois valiokunnan mietinnöstä. Meillä ei ole varaa on—off-työkulttuuriin, ajatteluun siitä, että vain kokoaikainen työ on ainoa kunnon työtä. Meidän tulee ottaa huomioon myös osa-aikainen työ ja arvostaa sitä.

Ja sitten työllisyysvaikutuksista, joista käytiin varsin värikästä debattia. Itse ajattelen, että tässä laissa laskettu 10 000 uuden työntekijän arvio lapsikorotuksen poistamiselle on ihan rohkeaa ja tarpeellistakin kyseenalaistaa, ainakin uudelleen punnita. Rohkenen kyseenalaistamaan tämän, sillä myös esimerkiksi ministeriö on todennut, että siihen liittyy merkittävää epävarmuutta. Toki ei kovin kauan tarvitse kinata tässä salissa, nimittäin jo noin vuoden päästä siitä, jos hallitus ajaa nämä muutokset läpi, voimme arvioida tuon vaikutuksia työllisyyteen ja erityisesti naisten työllisyyteen.

Ja sitten itse tämän lain sisältöön.

Kannatan edustaja Mattilan eilen tekemää esitystä siitä, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 2 sisältyvä lakiehdotus.

Keskusta on tehnyt tähän asiaan oman mallinsa. Me tunnustamme, että taloutta tulee laittaa kuntoon, mutta sitä ei voi tehdä tällä epäoikeudenmukaisella mallilla, jonka hallitus on valinnut polukseen. Keskusta esittää mallia, jolla säästetään lapsiperheet lapsikorotuksen poistolta, sekä tuemme myös osa-aikaisia ja määräaikaisia työsuhteita. Tämä on vähintään, mitä voimme tehdä tämän mallin korjaamiseksi.

Säästöjä ei tule kohdistaa lapsiin ja perheisiin. Viime vuonna kolmasosa työttömyysturvan saajista sai lapsikorotusta, jonka hallitus nyt poistaa. Tämä nostaa myös kuntien puo-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

liksi rahoittamaa perustoimeentulotuen tarvetta ilman, että kuluja kompensoidaan. Lapsikorotusten on arvioitu olevan kustannustehokas tapa vähentää lapsiperheköyhyyttä, jonka vuoksi tämä leikkaus on varsin lyhytjänteistä politiikkaa. Hallitus on poistamassa työttömyysturvasta 300 euron suojaosan, joka on parantanut myös työnteon kannusteita suojaosan alittavilla tuloilla. Koronaepidemian aikana tätä suojaosaa korotettiin 500 euroon, ja sillä näytti olevan positiivisia vaikutuksia. VATTin tutkimus myös osoittaa, että satunnaisista ja osa-aikaista työtä tekevien työttömien osuus kasvoi huomattavasti, kun työttömyysturvan suojaosa otettiin alun perin käyttöön.

Keskustalle kaikki työ on arvokasta. Me pidämme tärkeänä, että jokainen ihminen pystyy osallistumaan työelämään mahdollisuuksien ja kykyjensä mukaan. Osa-aikainen työnteke on huomattavasti parempi vaihtoehto kuin syrjäytyminen kokonaan työelämän ulkopuolelle. Suojaosan poistaminen heikentää osa-aikaisen työn kannusteita, ja keskusta ei voi sitä hyväksyä.

Palkansaajan työssäoloehdoista pidennetään nykyisestä noin kuudesta kuukaudesta kahdeksaan kuukauteen. Keskusta näkee tämän esityksen ongelmallisena. Työssäoloehdon pidentäminen puolella vaikuttaa esityksen mukaan paitsi lyhytkestoisissa työsuhteissa työllistyvien tilanteeseen, myös palkansaajiin esimerkiksi opetusalailla, jolla alle vuoden mittaiset määräaikaissuhteet ovat ikävä kyllä varsin tavanomaisia ja toistuvia, kun katsomme kuntien palkkausta.

Hallituksen toimet osuvat myös erityisesti naisiin, mikä on tullut näkyväksi erityisesti valiokuntien kuulemisissa, koska osa-aikainen työ on yleistä naisvaltaisella kaupan alalla ja monilla muilla aloilla, joissa osa-aikaista työtä tehdään. Jos pienituloisten osa-aikatyötä tekevien naisten ja heidän perheidensä työllisyyttä halutaan parantaa, tarvitaan toimia sukupuolittuneiden työmarkkinoiden kehittämiseksi. Valitettavasti en näe tällä hetkellä riittäviä toimia tämän asian korjaamiseksi. Tilannetta ei kohenna heidän sosiaaliturvansa leikkaaminen.

Keskustan tavoitteena on saavuttaa omalla työllisyysuudistuksella samaa suuruusluokkaa olevat vaikutukset julkiseen talouteen kuin mitä hallitus arvioi saavuttavansa omalla mallillaan. Meidän tavoitteenamme on malli, jossa ansiosidonnaista työttömyysturvaa keriyti jo lyhyistäkin työpätkistä, eli kaikella työllä olisi arvostusta.

Hallituksen esitys työttömyysturvan porrastamisesta tulee eduskuntaan vasta keväällä, jolloin myös keskusta tulee esittämään tämän kokonaisen uuden mallinsa. Me olemme kuitenkin maallaneet sen jo sosiaali- ja terveystieteiden vastalauseeseemme, jossa olemme varsin yksityiskohtaisesti kuvanneet, miten samat talouden vaikutukset voitaisiin saada aikaan huomattavasti inhimillisemmällä mallilla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto.

15.32 Pinja Perholehto sd: Arvoisa rouva puhemies! Nämä työttömyysturvan heikennykset koskettavat lukemattomia ihmisiä mutta etenkin palvelualoilla elantonsa ansaitsevia. Siellä työsuhteet ovat keskimääräistä useammin sekä pienipalkkaisia, osa-aikaisia että sesonkiluontoisia. Esimerkiksi tarjoilijat, myyjät mutta myös luovien alojen ammattilaiset, kuten erilaiset taiteilijat, navigoivat jopa vuodesta toiseen vastentahtoisestikin pätkätöiden, erilaisten projektien ja lyhyiden määräaikaissuhteiden viidakossa. Heidän asemansa työmarkkinoilla on jo entuudestaan valtavan epävarma, minkä johdosta monien sirpaleista

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

uraa aivan omasta tahdosta riippumatta värittävät toisinaan myös lomautukset ja työttömyys.

Kaikkien näiden epävarmassa työmarkkina-asemassa olevien työntekijöiden näkökulmasta tämä hallituksen esitys työttömyysturvan muutoksista on varsinainen pätkätyöläisten kurituspaketti, jolla hallitus rankaisee ihmisiä siitä, että heidän toimialoillaan ei yksinkertaisesti ole tarjolla kokoaikatyötä, vaikka työntekijä sellaista itse kuinka haluaisi. Moni kysyy nimittäin aiheellisesti, onko todella hallituksen mielestä reilua näitä pienipalkkaisia, esimerkiksi osa-aikaisesti vähittäiskaupassa työskenteleviä ihmisiä kohtaan, että jos heitä kohtaa yllättävä työttömyys, niin heidän oikeutensa ansioturvaan on jatkossa heikompi kuin muilla. Ajatteleeko hallitus todella, että on reilua, että ihminen, joka haluaa tehdä töitä mutta ei syystä tai toisesta voi sitä tehdä kokoaikaisesti, on jatkossa heikomman ansioturvan piirissä kuin kokoaikaiset työntekijät ovat?

Arvoisa puhemies! Voisin puuttua moneen työttömyysturvan kokonaisuuteen liittyvään asiaan, mutta haluan tänään kiinnittää erityisesti huomiota siihen, miten tämä työssäoloehdon pidentäminen puolesta vuodesta 12 kuukauteen vaikeuttaa merkittävästi jopa satojentuhansien osa-aikatyötä tekevien ihmisten mahdollisuuksia päästä jatkossa nimenomaan ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiriin.

Jotta yksin tämä työssäoloehdon pidentäminen ei olisi liian kevyt muutos, niin hallitus on samaan aikaan korottamassa vaikeuskerrointa, muun muassa lisäämässä pätkätöitä, siis lisäämässä perusteettomia määräaikaisia työsuhteita, sekä poistamassa työttömyysturvan suojaosuuden, joka leikkaa lähes kaikkien, siis lähes kaikkien työttömyysjakson aikana työllistyneiden osa-aikaisten työntekijöiden soviteltua työttömyysetuutta. Kaikesta tästä huolimatta hallitus on samaan aikaan kuitenkin pitämässä työssäoloehdon täyttymisen tarkastelujakson ennallaan, missä ei tietenkään ole mitään järkeä, kun sitä peilataan suhteessa tähän koko kokonaisuuteen.

Huomattavaa lisäksi on, että tämä esitetty hyvin pitkä, vuoden, työssäoloehto ei myöskään kannusta hakemaan tai ottamaan vastaan määräaikaisia töitä tai keikkoja työttömyyden aikana, koska tällainen työ ei jatkossa täytä työssäoloehto. Näillä muutoksilla on siis todennäköisesti myös merkittäviä sukupuolivaikutuksia — mitä hallitus ei myöskään ole lainkaan arvioinut — sillä näillä epätyypillistä työtä paljon sisällään pitävillä aloilla, kuten palvelualoilla, työskentelee pääasiassa naisia, joihin muutkin hallituksen esitykset, kuten asumistuen leikkaaminen, vaikuttavat selkeästi.

Arvoisa puhemies! Lopuksi ehkä vedän yhteen ajatuksiani sen suhteen, että mikäli hallitus haluaa tehdä sellaista politiikkaa, että ihmisiltä edellytetään kokoaikatyön tekemistä, kuten hallitus näyttää nyt tekevän, niin tulisi sen myös todella mahdollistaa tämän toteutuminen. Esimerkiksi palvelualojen ammattiliitto PAM on jo pitkän aikaa sitten ehdottanut, että osa-aikaisille työsuhteille säädettäisiin samanlaiset perusteet kuin määräaikaisille työsuhteille ainakin vielä toistaiseksi ennen tämän hallituksen toimia — oikeastaan heikennyksiä on. Tällä tavalla voisi varmistaa, että ne ihmiset, jotka ovat nyt jatkossa vaarassa tippua ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiristä, voisivat mahdollisesti työllistyä kokoaikatyöhön eivätkä lopun elämänsä olisi tällaisen pätkätyön loukussa, ja tällöin myös heidän tarpeensa sosiaaliturvaan voisi olla vähäisempi kuin se tällä hetkellä on.

Ehkä hallituspuolueille vinkiksi tarjoan sitä, että jos te ajattelette, että suomalaisten tulee pärjätä ilman minkäänlaista sosiaaliturvaa, jos suomalaisten täytyy tehdä töitä kokoaikaisesti, niin myös elinkeinoelämää kannattaa kannustaa siihen suuntaan, että he aidosti, oikeasti tarjoaisivat ensisijaisesti kokoaikaista työtä. Tämä sekä vähentäisi sosiaaliturvan

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

tarvetta, jota täällä niin kovasti kauhistellaan, mutta myös takaisi sen, että ansioturvan piiriin olisi jatkossa näiden hallituksen heikennystenkin jälkeen helpompi päästä.

Puhemies! Aivan viimeisenä sanon sen, että työ on parasta sosiaaliturvaa vain silloin, kun sananparsi pitää sisällään myös ajatuksen kokoaikaisesta työstä, jolla aidosti, oikeasti tulee toimeen. Se on parasta sosiaaliturvaa, ei alityöllistyminen liian pienillä työtunneilla tai pätkätöillä. Niin kauan kuin Suomessa ihmiset voisivat tällaiseen periaatteeseen luottaa ja sen varaan elämäänsä rakentaa, niin myös työttömyysturvaan liittyviä ongelmia olisi huomattavasti vähemmän.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, poissa. — Edustaja Koskela.

15.38 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Elämme tällä hetkellä tilanteessa, jossa työttömyys on aito uhka suhdannetilanteen vuoksi ja kasvaa juuri nyt voimakkaasti esimerkiksi rakennusallalla. Tämä tarkoittaa, että enenevä määrä ihmisiä tulee jäämään työmarkkinatuen ja toimeentulotuen varaan.

Tässä tilanteessa hallitus on nyt sitten päättänyt heikentää rajusti ansiosidonnaista työttömyysturvaa ja poistaa työttömyysturvan lapsikorotuksen, joka vaarantaa työttömäksi jäävien lapsiperheiden toimeentulon. Tämä esitys koskee siis myös lapsia, eikä se tule korjaantumaan lapsilisien korotuksella. Pahimmassa tapauksessa käy itse asiassa niin, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevat työttömät vanhemmat putoavat toimeentulotuelle, ja siinä tuessa lapsilisät lasketaan mukaan tukea myönnettäessä, eli lapsilisien korotus ei auta niitä perheitä, jotka sitä eniten tarvitsisivat. Jos olisi aito halu auttaa niitä, jotka eniten apua tarvitsevat, niin silloin olisi ollut järkevää pitää kiinni nimenomaan työttömyysturvan lapsikorotuksesta, koska se ohjautuu niille ihmisille, jotka sitä tarvitsevat. Lapsimyönnteisyydestä hallituksen on kuitenkin nyt ihan turha puhua.

Toimeentulotuesta puhuttaessa on huomioitava, että työttömyysturvan leikkaaminen kasvattaa toimeentulotuen ja asumistuen menoja. Se johtuu siitä, että tämän teidän esityksenne myötä ansioturvalta siirtyy enemmän työttömiä työmarkkinatuen peruspäivärahan sekä toimeentulotuen ja asumistuen varaan. Tässä teidän omassa esityksessänne on arvioitu, että toimeentulo heikentyy 18 000 työttömältä. Sanon uudestaan: 18 000 työttömältä — se on hurja luku ja koskee nimenomaan heikossa asemassa olevia ihmisiä. Lisäksi te poistatte sovitellun päivärahan 300 euron suojaosan, eli työttömien ei sitten tulevaisuudessa kannata vastaanottaa lyhytkestoista työtä tai osa-aikatyötä.

Toisin sanoen hallitus, joka perustelee kaikkia heikennyksiä työllisyydellä, itse asiassa heikentää työnteon kannusteita. Selvitysten mukaan työttömyysturvan ja asumistuen suojaosa on lisännyt osa-aikaisen työn määrää ilman, että kokoaikatyö on vähentynyt. Tämä ei ole mitätön huomio, mutta kun kuuntelee hallituksen puheenvuoroja, niin minusta kuulostaa siltä, että osa-aikatyötä jopa hieman halveksutaan siellä salin oikealla laidalla. En ihan ymmärrä, miten tämä sopii yhteen työnteon arvostamisen kanssa, jota te itse täällä väitätte advokoivanne.

Edelleen ihmettelen tätä hallituksen lyhytnäköisyyttä ja suoranaista silmien sulkemista siltä, että ihmisten elämäntilanteet ja työkyky eivät muutu mihinkään sillä, että hallitus päättää, että nyt ihmisten pitää siirtyä osa-aikatyöstä kokoaikatyöhön. Ensinnäkin kaikille ei ole tarjolla kokoaikatyötä. Toiseksi kaikki eivät pysty tekemään kokoaikatyötä, ja kolmanneksi kaikilla ei ole mahdollisuutta tehdä kokoaikatyötä esimerkiksi juuri elämäntilan-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

teen vuoksi. Eikö silloin olisi nimenomaan tärkeää, että jokainen voisi tehdä työtä sen veran kuin kykenee? Tätä kannustinta te, hyvä hallitus, olette nyt viemässä pois.

Arvoisa puhemies! Täytyy vielä lopuksi huomauttaa, että tämä on nyt kolmas esitys tällä viikolla, jota perustellaan työllisyydellä. Aiemmat ovat olleet toimeentulotuen asumismenojen ehtojen kiristys sekä asumistuen leikkaukset. Molempia edellä mainittuja on asiantuntijalausunnoissa sekä ihan hallituksen omassa esityksessä duubioitu siitä näkökulmasta, että muutosten kokonaisvaikutuksia työllisyyteen ei voida yksiselitteisesti osoittaa. Se johtuu siitä, että työllisyyteen liittyvät simulaatiot eivät ole ottaneet huomioon näihin kysymyksiin liittyviä sosiaalisia ja myöskään sosiologisia ulottuvuuksia. Sellaisia ovat esimerkiksi niukkuuden vaikutus ihmisen toiminta- ja päätöksentekokykyyn, sairaus tai toimintakyvyn aleneminen. Nämä ovat usein päällekkäisiä asioita, ja nämä ovat ihan oikeita asioita, jotka ihan oikeasti vaikuttavat siihen, työllistyykö ihminen tai kykeneekö hän ko-aikatyöhön.

Arvoisa puhemies! Soisin kyllä, että hallitus kykenisi huomioimaan myös näitä näkökulmia päätöksiä tehdessään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard.

15.43 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Olen hyvin pettynyt, että hallituspuolueiden edustajat täällä esittävät näitä leikkauksia sellaisina asioina, jotka ikään kuin parantaisivat näiden ihmisten asemaa ja kannustaisivat heitä, joilta leikataan. Siksi on pakko lausua ääneen sinänsä itsestään selvänä pitämäni asia: kenenkään toimeentulon leikkaus ei paranna leikkausten kohteeksi joutuneen asemaa, pienituloisten aseman heikentäminen taas on eriarvoistavaa politiikkaa.

Nämä köyhyyttä lisäävät leikkaukset ovat arvovalinta, jossa kärsijöiksi joutuvat ne, joilla on muutenkin haasteita elämässä. Myöskään työllisyysvaikutukset eivät kestä kriittistä tarkastelua, kuten täällä on moneen kertaan todettu. Tämä esitys aiheuttaa tilanteita, joissa ajetaan enenevässä määrin ihmisiä toimeentulotuen ja työmarkkinatuen varaan. Minusta tämä on kestäväntöntä monestakin syystä. Me tiedämme, että toimeentulotuki on viimeisin ja laajalti passivoivana pidetty tukimuoto, eikä pidä missään nimessä unohtaa sitä, että työttömyysetuuksien saajien toimeentuloon vaikuttavat samanaikaisesti myös nämä hallituksen muiden säästölakien, kuten asumistuen leikkaamisen, vaikutukset.

Minusta tämä esitys olisi kaivannut paitsi sukupuoli- myös sukupolvivaikutusten arviointia. Tämä esitys nimittäin iskee erityisen kipeästi osa-aikatyötä tai lyhytkestoista työtä tekeviin naisiin ja nuoriin, jotka ovat työuransa alussa: heidän mahdollisuutensa ansiosidonnaisen työttömyysturvan saamiseen heikkenevät.

Lapsikorotusten poisto on merkittävä pienituloisten ja lapsiperheiden ja esimerkiksi yksinhuoltajien kannalta sekä lapsiperheköyhyyttä lisäävä ja näiden ihmisten asemaa vaikeuttava asia. Meillä on todennäköisesti käsillämme kokonainen uusi sukupolvi, joka, aivan kuin 90-luvun aikana lapsuuttaan ja nuoruuttaan elävien kohdalla, kärsii leikkausten vaikutuksista vielä pitkään. Mikäli lapsiperheiden toimeentulo ei itsessään ole hallituspuolueiden mielestä tärkeä asia, miettisitte edes niitä kustannuksia, syrjäytymisen ja mielen-terveyden ongelmien hintaa yhteiskunnalle, koska niitä tulemme maksamaan vielä pitkään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

15.45 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Yritän olla lyhyt, kun tässä on tullut päivänselväksi sellainen asia, että hallituksen päätökset eivät ole muuttumassa. Vaikka asiantuntija-arviot ovat näitä päätöksiä vastaan, vaikka täällä oppositio on yrittänyt tuoda todella runsaasti esimerkkejä ja kertonut, minkä takia näitä päätöksiä ei kannattaisi tällaisenaan viedä eteenpäin, niin näyttää siltä, että tässä on kyse vain ideologisista asioista, joita halutaan eteenpäin viedä. Mutta onhan kyse nimenomaan siitä, että tässä työttömyysturvavalaisakin ennennäkemätön paketti näitä leikkauksia ollaan viemässä ajassa, jolloinka nähdään jo, että olemme taantumassa tai ainakin sinne menossa, kun juuri työttömiä ja lomautuksia on entistä enemmän tulossa. Tehdään tietoisesti päätöksiä, joilla heikennetään lapsiperheiden asemaa ja tietoisesti asiantuntijoita kuunnellen lisätään tässä maassa lapsiperheköyhyyttä. Sellaista on tämän hallituksen ideologia.

Tämä leikkausten kasaantuminen pienituloisiin ihmisiin ja perheisiin ja se, kuinka ne vaikutukset kertaantuvat siellä perheissä — on aivan käsittämätöntä, että näitä ei haluta kuulla eikä haluta tehdä muutoksia näihin päätöksiin. Nämä leikkaukset ovat nimenomaan niitä arjen toimeentuloon liittyviä asioita, niin ruokaan, niin asumiseen kuin niihin aivan perusasioihin, kuten sähköön, lääkkeisiin ja erittäin tärkeisiin meidän jokapäiväisiin asioihin. Kela on arvioinut, että näillä päätöksillä lisätään pienituloisten perheissä asuvien lasten määrää 2,8 prosentilla. Toimeentulotuen tarve tulee lisääntymään, ja kun toimeentulotuen on pitänyt olla se viimesijainen etuus. Pitkäaikaisella toimeentulotuen asiakkuudella on suora yhteys hyvinvoinnin ja terveyden ongelmiin sekä ylisukupolvisuuden huonosuuteen, ja juuri näitä asioita hallitus nyt haluaa lisätä. Hyvinvointiongelmien lisääntyvät silloin, kun talouden ongelmat lisääntyvät, ja nämä päätökset tulevat entisestään heikentämään pienituloisten lapsiperheiden asemaa.

Niin kuin tässä on muutamissa puheenvuoroissa tullut jo esiin, suurin osa näistä tuensaajista on naisia. Taas tehdään päätöksiä, jotka koskevat juuri niitä pienituloisia naisia ja heidän elämänsä heikentämistä. On puhuttu siitä, että hallitus on puolustellut, että he tekevät korotuksen esimerkiksi lapsilisään neljännen ja viidennen lapsen jälkeen. On kaikissa asiantuntijakuulemisissa tullut selväksi, että lapsilisien korotus ei riitä kompensoimaan niitä leikkauksia, joita teette. Kumuloituvat vaikutukset ovat suuria, ja vaikka täällä kuinka yritetään vakuutella, muutoksia ei näy.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen poissa. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.49 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan sitä, mihin viime yönä jäin puheenvuorossani, ja yritän vähän täydentää sitä osuutta.

Täällä puhutaan paljon pohjoismaisesta mallista. Minulle pohjoismainen malli on sitä, että meillä on kolme kulmaa siinä:

Meillä on hyvät neuvottelusuhteet ja tasavertaiset neuvottelutoiminnot työpaikalla ja liittotasolla, ja tiedonsaanti on hyvin avointa ja luottamuksellista. Tämä on yksi kulma.

Sitten toinen kulma on se turvan kulma, jossa tämä työttömyysturva on yksi osa. Muissa Pohjoismaissa se on aika korkealla tasolla ja sille pääsee aika nopeasti.

Kolmas kulma on sitten tuki, johon liittyvät työnvälitykseen liittyvät panostukset ja kaikki muu siihen kokonaisuuteen. Esimerkiksi Tanskassa, saman kokoisessa maassa kuin me, on noin kolme kertaa enempi TE-henkilökuntaa palveluksessa kuin Suomessa.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Nämä ovat ne kolme pohjoismaisen mallin kulmaa, ja nyt tässä puhutaan yhdestä eli tästä turvan kulmasta, jota nirhataan alaspäin. Sitten ei ole panostuksia tänne tukipuolelle, ja sitten tästä neuvottelutoiminnasta puhutaan keväällä. Eli tämä on minulle se pohjoismainen malli.

Nyt sitten itse tähän työttömyysturvan esityksen sisältöön. Ensinnäkin tämä suojaosuuden, 300 euron, poisto tekee sen, että tällaisiä lyhytaikaisia järkeviä työsuhteita ei kannata ottaa oikein vastaan, koska tämä suojaosuus on turvannut sen, että päästään tekemään niitä. Osa-aikatyöstä työllistytään paremmin kuin kokonaan työttömyydestä, tämäkin asia on tässä jäänyt taka-alalle. Sitten tämä osa-aikatyö on aika sukupuolittunutta: kaksi kolmasosaa on naisia näitten suojaosien saajista. Tämä on aika lailla sellainen asia, joka tässä on jäänyt jälkeen. Eli tämä on ollut meille semmoinen malli, jolla me ollaan saatu ihmisiä työmarkkinoille kohtuullisen hyvin.

Sitten tästä lapsikorotuksesta, joka on ehkä kaikkein julmin tapa tässä leikata sosiaaliturvaa. Kuvaavia esimerkkejä siitä on täällä tullut monien yksittäisten perheitten osalta. Ne ovat siellä 125 euron ja 300 euron välissä käytännössä, nämä lapsikorotukset työttömyysturvassa. Ja jos jotain mittaluokkaa tähän sanotaan, niin viime vuonna Kelan tilastoissa lapsikorotuksia maksettiin 173 miljoonaa euroa, 189 000 työttömyysetuuden saajaa on siinä porukassa. 173 miljoonaa euroa sai lapsikorotusta. Nyt hallituksen esitys lapsilisien korottamisesta neljänneistä ja viidennestä lapsesta ja alle kolmivuotiaista on yhteensä 65 miljoonaa euroa, ja se tulee koko sille porukalle, joka tähän pääsee. Se on hyvä asia, että sitä tehdään, mutta sitten kun se mitautetaan tähän tilanteeseen, mitä työttömiltä viedään pois, niin ehkä jos kymmenen prosentin työttömyys olisi näissä lapsiperheissä, se olisi noin 6 miljoonaa euroa — 6 miljoonaa euroa tulee tätä kautta, ja 173 miljoonaa euroa viedään pois. Tämä on se mittasuhte, mikä lapsiperheille tässä yhteydessä on tulossa vastaan, ja tämä on minusta dramaattinen leikkaus, perhetasolla todella isoja, isoja ongelmia.

Jos sitten puhutaan yhdestä kokonaisuudesta, joka tähän liittyy, niin tämä työssäoloehdon pidennys kuudesta kuukaudesta 12 kuukauteen estää ansioturvalle pääsyä melkein viidesosalla porukasta. Se on iso muutos, koska ansioturva on se turva, jolta kaikkein varmimmin työllistytään ja sieltä työllistytään nopeiten. Ja tässä estetään tavallaan tälle turvalle pääsy.

Sitten kun nyt siirrytään tähän tulorekisterin pohjalta määräytyvään työssäoloehtoon, olisi ollut järkevää pitää tämä siinä kuudessa kuukaudessa. Tämä olisi ollut loogista. No nyt sitä ollaan pidentämässä väkisin 12 kuukauteen, ja siellä on se 930 euron raja. Olisi ollut perusteltua pitää se raja vähän matalampana, esimerkiksi 800 eurossa, joka tulisi suoraan työttömyysturvan peruspäivärahan kuukausimäärästä. Silloin, jos työskentelee enempi kuin peruspäivärahan määrä, saisi työssäoloehto täyteen. Tämä olisi ollut se logiikka siinä, ja minun mielestäni tämä olisi voinut olla hyvä. Toinen tähän työssäoloehtoon liittyvä asia on se, että kun se tarkastelujakso on 28 kuukautta, se olisi pitänyt pidentää 36 kuukauteen eli vähän pidemmäksi, että pystyy sen nollaamisen tekemään.

Sitten, arvoisa rouva puhemies, vielä tällaisia yksityiskohtia tästä lakiesityksestä, joka täällä on sisällä:

Tämän lomakorvauksen jaksotusta, joka tulee työttömyysturvan alussa, perustellaan niin, että sieltä saadaan säästöjä aikaiseksi, mutta tosiasiaa se monimutkaistaa tätä työttömyysturvajärjestelmää. Se poistettiin aikoinaan työttömyysturvasta sen takia, että se monimutkaisti sitä siinä alkuvaiheessa siinä laskennassa, se viivästytti työttömyysturvan saamista, ja silloin todettiin, että se on parempi, koska työn tarvitsee siinä vaiheessa, kun jää

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

työttömäksi, kaiken sen rahan. Se lomakorvaus on siinä alussa ollut yksi semmoinen pehmentävä tekijä, ja nyt sekin viedään pois, ja työttömyysturvan saaminen venyy vähintään kuukaudella.

Eli tämäntyypisiä ongelmia tulee tämän osalta. Tämä ei yksinkertaistu. Ja sitten kun ensi keväänä puhutaan näistä porrastamisista, niin tämä työttömyysturva ansioturvan puolella tulee olemaan selvästi vaikeampi saada ja se on matalammalla tasolla. Tällä romutetaan tätä ansioturvaa todella vahvasti, ja se ei ole hyvä suunta.

Yksi asia, joka tässä salissa ei ole vielä ollut: Sanoisin, että meidän työttömyysturvassa lomautusjärjestelmä on ollut Suomen tällainen nerokkuus siinä, että tehdään siinä tilanteessa, kun työ vähenee määrääjäksi, lomautus. Nyt tämän lomautusjärjestelmän käyttö vähenee, koska ehdot heikkenevät nopeasti kahdeksan viikon kohdalla. Pelkään, että tämän lomautusjärjestelmän edut, mitä sillä on ollut, menevät taivaan tuuliin. Toivoisin, että tämäkin asia huomioitaisiin jatkossa. — Kiitoksia, tässä muutamia huomioita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

15.56 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Kävin läpi näitä hallituksen työllisyysvaikutuksia, joita hallitus omassa ehdotuksessaan esittää, ja niin kuin täällä on käynyt ilmi, nämä ehdotukset tuntuvat perustuvan enemmän toiveajatteluun kuin olisimme uskoneetkaan. Valiokunta hyvin tarkasti näitä työllisyysvaikutuksia kävi läpi, ja selvisi, yllättävää kyllä, että nämä työllisyysvaikutukset ovat aika epävarmalla pohjalla. Täällä kuitenkin esitetään, että nämä työllisyysvaikutukset olisivat varmalla pohjalla.

Tässä äsken edustaja Lyly otti esiin esimerkiksi lomakorvauksen: Tässä porukat uskovat, että lomakorvauksen palauttaminen menneeseen muotoon johtaisi siihen, että 2 700 ihmistä työllistyisi. Mutta kun lukee valiokunnan perustelut tässäkin kohtaa, niin alkaa tuntua, mahtaako tämä sittenkään olla tästä maailmasta. Siinä on kysymys siis siitä, että kun lomakorvausta tosiasiassa jaksotettaisiin näin, tämä johtaisi siihen, että todennäköisesti, niin kuin valiokunta omassa mietinnössään toteaaakin: ”Lomakorvauksen jaksotuksen palauttamisen vaikutukset ovat sellaisia, että vaikutus riippuu siitä, kuinka paljon pitämättömiä lomia henkilöllä on.” Käytännössä sellaiselta henkilöltä, jolla on kuukauden pitämättömän loma, tämä vähentäisi bruttotuloja keskimääräisellä ansiopäivärahasolla noin 1 600 euroa. Mutta miksi se työllistäisi näitä henkilöitä, jotka tällaisia summia menettävät — on kyllä jäänyt jotenkin epäselväksi, mitä tässä oikeasti ajatellaan. Tämmöisellä pohjalla nämä työllisyysvaikutukset ovat, ja kuten totesin aikaisemmin, Jäntti ei uskonut, että tässä tulee mitään työllisyysvaikutuksia.

No, sitten kun me katsotaan tätä suojaosaa: Hallituksellahan on syntynyt tällainen erikoinen ajattelu, että ikään kuin vain kokopäivätyötä nyt sitten tarjottaisiin jatkossa, mutta se ei vastaa meidän työmarkkinatilannetta edes tällä hetkellä. Meillä on ei iso, mutta silti keskeinen osa väestä osa-aikatoissa, osa sen takia, että he opiskelevat tai heidän toimintakykynsä on alentunut, heillä on erilaisia syitä, miksi he eivät pysty olemaan kokopäivätyössä, mutta on myös paljon henkilöitä, jotka eivät ole valinneet osa-aikatyötä vaan haluaisivat työllistyä kokopäivätoimisesti. Nimenomaan näille ihmisille on tärkeää, että me emme romuta sitä osa-aikaisen työn tekemisen kannustinta, ja on erikoinen asia, kun tästä ei tunnu saavan puhua tässä salissa lainkaan, että onko tässä mitään järkeä.

Tämä suojaosan poisto sekä asumistuen että tämän työttömyysturvan osalta on nyt johdattamassa siihen, että meillä ei ole kovinkaan hyvä kannustin osa-aikatyön tekemiseen.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

SDP:ssä kaikki työ on arvokasta, ja me ihmettelemme, miten meillä on varaa siihen, että tämä suojaosa poistetaan. Täällä on laitettu käytännössä nollan työllisen vaikutus suojaosan näkökulmasta, ja siksi ihmettelen, että hallitus on päätnyt poistamaan tämän, koska täällä uskotaan näiden hallituksen perusteluiden mukaan, että tämä ei työllistä millään tavalla. Mutta kun me haittaamme työllistämistä, me vähennämme samaan aikaan kokoaikaista työllistymistä. Tämä on erikoinen kulma, miksi me ollaan tällaiseen jouduttu. Perusteluna suojaosan poistolle hallitus mainitsee ”kannustavuuden kokoaikatyöhön”. Siis heranjumala, mistä se tulee? Anteeksi tämä korkeampaan tasoon vetoaminen, mutta tähän aikaan illasta tuntuu, että kaikki korkeimmat voimatkin pitää olla täällä messissä, koska ei riitä enää oma lössi. Tämä suojaosan poisto on käsittämätön. Mihin tämä evidenssi perustuu? Valiokunnan kuulemisissa me emme saaneet tälle mitään työllisyysnäkökymyksen tukea, että tämä johtaisi kokoaikatyöhön. Siis tässä esityksessä nyt ajatellaan, että suojaosa poistetaan, ja perusteluna on nimenomaan, että se kannustaa kokoaikatyöhön. Mutta jos emme me tue näiden ihmisten osa-aikaista työllistymistä, niin miten he saisivat koskaan kokoaikatyöstä kiinni? Tämä on erikoinen juttu, ja minusta tätä ei olisi pitänyt tehdä. Mutta poistetaan.

No sitten päästäänkin seuraavaan juttuun... Ai niin, suojaosasta vielä sen verran, että tässä hallituksen esityksen antamisen jälkeen on julkaistu VATTin oma tutkimus, ja mekin siteeraamme mietinnössämme sitä. Tämän tutkimuksen mukaan työttömyysturvan ja asumistuen suojaosien käyttöönotto lisäsi huomattavasti satunnaista ja osa-aikaista työtä tekevien työttömien osuutta. Siis juuri tällainen tutkimus tullut, mutta mitä tekee hallitus ennen sitä? Toteaa, että ei tämä lisää mitään työllisyyttä. Otetaan pois, ja ajatellaan, että se kannustaa kokoaikatyöhön, kun se kannustaa nimenomaan osa-aikaiseen työhön. Että en ymmärrä, mistä revitään näitä perusteita ja miten me kehtaamme tulla tänne eduskunnan saliin sanomaan, että täällä on tämän esityksen perusteet kunnossa. Vastaus on, että eihän tähän mitään vastauksia saa.

Sosiaali- ja terveystyövaliokunta yhtyy siis työelämävaliokunnan näkökymyksen siitä, että näiden kannustinloukkujen purkamisessa ja työttömyysturvaa uudistettaessa tulisi kehittää ja varmistaa tapoja ja keinoja tunnistaa työllisyyden edistämisen palveluissa ne työnhakijat, jotka tosiasiallisesti eivät pysty siirtymään täysipainoisesti työmarkkinoille, ja turvata heidän työkykyään ja osaamisen kehittämistään tukevat palvelut. No, onko jollakin syntynyt käsitys, että näin ollaan tekemässä? Tämä sama joukko, joka esittää näiden osatyökykyisten suojaosan poistoa, esittää siis nolla toimea juuri tähän. Tämä ei ole linjassa sen kanssa, että tällaisella työmarkkinapolitiikalla päästään pitkälle. Tämä on häpeällistä, että me ei tunnusteta, että täällä osa porukasta on niin sairaita tai niin toimintakyvyttömiä, että ne eivät pysty työskentelemään kokoaikatoimissa, ja niukkuus tekee ihmisen elämästä sellaista, että kynnyks nousee, työllistyä tai lähteä koulutukseen, on vielä suurempi.

No nyt sitten kun kysytään lopuksi, mikä tämän järki on: Tämä esitys koskee 280 000:ta suomalaista — 280 000:ta suomalaista, jotka yritetään nyt työllistää. Ja tämä on näistä suurin työllistämistoimi, jolla ajatellaan 20 400 ihmistä työllistettävän — reilu 20 000, oliko se 20 600 vai 20 400... [Jorma Piisinen: 20 400!] — 20 400, kiitos vinkistä, tuossa se oli kin. — Tällä siis yritetään nyt työllistää reilu 20 000 ihmistä. [Puhemies koputtaa] Erikoisen yhtälö tulee siitä, että samaan aikaan kun me yritetään saada 10 000 työllistä lapsikoroituksista, me aiheutetaan pienituloisuus 7 200:lle ja näistä puolet, 3 700, on lapsia. Tämöistä työllisyyspolitiikkaa me täällä teemme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen.

16.04 Matias Mäkinen sd: Arvoisa puhemies! Kun puhutaan näistä työttömyysturvaleikkauksista, on välttämätöntä puhua koko tästä hallituksen sosiaaliturvaleikkausten kokonaisuudesta. Eilen illalla keskustelimme pitkään asumistuen heikentämisestä ja siitä, miten se ajaa ihmisiä, varsinkin lapsiperheitä, köyhyyteen, kodittomuuteen ja syrjäytymiseen. Tänäa puhumme työttömyysturvasta. Usein onkin tilanne, että työtön ihminen saa molempia: sekä ansiosidonnaista työttömyysturvaa että asumistukea tai sitten työttömän peruspäivärahaa ja asumistukea. Näistä molemmista ollaan nyt poistamassa työttömien suojaosat ja huoltajakorotukset. Näin ollen suurimpien häviäjien joukossa näissä uudistuksissa ovat yksinhuoltajat, usein juuri pienituloiset naiset.

Näitä asumistukea ja työttömyysturvaa heikennettäessä ajetaan ihmisiä toimeentulotuelle. Jopa 100 000 suomalaista lisää ajautuu toimeentulotuen varaan. Tämä on jopa kolmannuksen kasvu toimeentulotuen saajien määrässä. Toisin kuin hallituspuolueista on tässäkin salissa useaan kertaan väitetty, myös toimeentulotukea ollaan heikentämässä. Ihmisiä ollaan ajamassa kodeistaan silloin, kun toimeentulotuen asumismenonormia ollaan ylitämässä.

Tämä kokonaisuus tarkoittaa sitä, että ihmisten työnteon kannustimet heikkenevät hyvin radikaalisti. Moni hallituspuolueen edustaja on sanonut, että nyt kannustetaan ihmisiä töihin ja luodaan työpaikkoja, kun työnteon kannustimet paranevat, mutta itse asiassa suojaosien poistaminen heikentää kannusteita osa-aikatyön tekemiseen, ei paranna mitenkään kannusteita ottaa kokoaikatyötä vastaan, eikä suojaosilla ole näytetty olevan mitään vaikutusta kokoaikatyön tekemisen vähenemiseen.

Toimeentulotuki, jolle 100 000 ihmistä nyt ajetaan, on sovittelultaan paljon heikompi ja huonommin toimiva kuin työttömyyspäiväraha ja asumistuki. Työttömyyspäiväraha ja asumistuki sovitellaan 50 sentillä jokaista tienattua euroa kohden. Jokaista tienattua euroa kohden toimeentulotukea menettää 80 senttiä. Tämä luo sellaisen työttömyysloukun, johon nyt 100 000 ihmistä ollaan ajamassa lisää.

Yksi suurimpia kannustinongelmia Suomessa tulee juuri tästä etuuksien päällekkäisyydestä eli siitä, että sama henkilö saa useita etuuksia samaan aikaan. Tällöin työpaikan vastaanottamisen vaikutuksia omiin tuloihin on vaikea ennakoida, kun pitää samaan aikaan ottaa huomioon palkan vaikutus asumistukeen, työttömyysturvaan, toimeentulotukeen, mahdollisesti jopa johonkin neljanteen etuuteen, ja tätä, oikeastaan pahinta kannustinloukkaa Suomessa ei olla nyt millään tavalla korjaamassa, koska sen korjaaminen edellyttäisi ensisijaisten etuuksien, Suomen perusturvan, parantamista, ei sen heikentämistä, niin kuin te nyt teette. Eli jos työttömyysturvasta ja asumistuesta tehtäisiin hieman korkeampia, niin silloin toimeentulotuen menot pienenisivät ja työnteon kannusteet paranisivat ja sen myötä myöskin asumistuelta ja työttömyysturvalta työllistyminen helpottuisi ja olisi aitoa tällaista kannustavaa vaikutusta, josta te nyt tässä olette väittäneet olevanne kiinnostuneita.

Kannustavuutta heikentää tietysti myös se, että hallitus on tuomassa tuloarajat kohtuuhintaisiin asuntoihin, mikä tarkoittaa sitä, että ottaessaan työpaikan vastaan ihmisen on muutettava pois kodistaan, kohtuuhintaisesta asunnosta, ja sen myötä vuokra nousee ja tämä marginaalivero, joka työpaikan vastaanottamiseen liittyy, nousee hyvin merkittävästi. Tämä on aivan täysin älytön ajatus, jos on ollenkaan kiinnostunut työpaikan vastaanottamisen kannustavuudesta.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Kuten tässä on monta kertaa tuotu esiin, tämä esitys ei juurikaan vahvista valtiontaloutta, koska suurin hyöty menee Työllisyysrahastolle ja sen kautta itse asiassa, hallituksen valintojen myötä, työnantajien pussiin. Esityksen vaikutukset tasa-arvoon ovat erityisen heikot, ja se johtuu siitä, että naiset ovat Suomen työmarkkinoilla heikommassa asemassa. He tekevät useammin osa-aikatyötä, johon suojaosien poistaminen osuu kaikista vaikeimmin. Yksinhuoltajista 80 prosenttia, ylikin, on naisia, ja lapsikorotusten poistaminen osuu tietysti kaikista kovimmin yksinhuoltajiin. Myöhemmin esimerkiksi tänne meille tuotavat perusteettomien pätkätöiden laillistaminen ja julkisen sektorin palkankorotuskatto, nekin, osuvat kaikista pahimmin naisvaltaisille aloille. Naiset tekevät enemmän määräaikaista työsuhteita ja työskentelevät julkisella sektorilla, jolle tämä teidän palkankorotuskattonne on suunniteltu. On vain kysyttävä, edustaja Piisinen: miksi te haluatte heikentää jo valmiiksi heikossa työmarkkina-asemassa olevien naisten ja nuorten asemaa edelleen?

Tässä esityksessä pidennetään työssäoloa. Se tarkoittaa esimerkiksi sitä, että opettajat tehdessään vähän alle 12 kuukauden työpätkän eivät pääse kesäksi ansiosidonnaisen piiriin. Aivan käsittämätön ajatus. Opettajat — te väitätte olevanne Pisa-tuloksista huolissanne ja samaan aikaan heikennätte Pisa-tulosten tekijöitä.

Suojaosien poistamisesta puhuin jo.

Omapastuupäivien lisääminen viidestä seitsemään — sekin on suora toimeentulon leikkaus. Lomakorvauksen jaksottaminen — sekin heikentää suoraan työttömien toimeentuloa ja on yksistään tällainen leikkaus, jolla ei todellakaan ole minkäänlaista työllisyysvaikutusta.

Tämän esityksen myötä 7 239 ihmistä joutuu köyhyysrajan alapuolelle, ja heistä 2 333 on lapsia. Tietysti jo valmiiksi pienituloisten asema heikkenee merkittävästi. Työttömyysetuus pienenee jopa 60 prosentilla työttömyysetuuden varassa olevilta — tämä siis tilanteessa, jossa työttömyys on kasvussa ja lomautuksista ilmoitetaan päivittäin.

Yksistään lapsikorotusten poisto tarkoittaa yhden lapsen perheessä 150 euron menetystä kuukaudessa ja kolmen lapsen perheessä 285 euron menetystä kuukaudessa — ei yksittäisten eurojen menetystä, edustaja Piisinen. Miksi te teette tällaista politiikkaa? Tällä todellakin heikennetään jo valmiiksi heikossa asemassa olevien ihmisten asemaa työmarkkinoilla, ja tästä jatkamme keskustelua hetken päästä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

16.11 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä on useampaan kertaan otettu esille ideologiset erot, ja se ihan selkeästi tässä on, että jonkunnäköinen ideologinen kuilu onkin. Tämä kuulostaa ihan kuin hallitus haluaisi kannustaa ihmisiä töihin, ja sitten oppositio haluaa kannustaa työttömyyteen. Minä en ihan ymmärrä sitä ajatusta, että me menenään puhujapönttöön asti sanomaan, että ei kannata ottaa vastaan osa-aikatyötä.

Toinen on, että ei kannata ottaa työtä vastaan, jos ei työssäoloa kerry. Minä en kerta kaikkiaan ymmärrä, että onko meillä todellakin... [Krista Kiuru: Tehän sanotte, ettei kannata ottaa vastaan osa-aikatyötä!] Optimoidaanko meidän työn vastaanotto sen mukaan, millä lailla me valmistaudutaan tulevaan mahdolliseen työttömyyteen, että ei kauhean kannustavalta tämä keskustelukaan kuulosta.

Toinen asia liittyen [Matias Mäkysen välihuuto] tähän jatkuvaan vääntöön näistä suojaosista. Minä en oikein pysy nyt näissä tutkimuksissa perässä, koska toistuvasti vedotaan siihen, että on tehty tutkimus, että kun suojaosa tuli käyttöön, niin osa-aikatyön tekeminen

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

lisääntyi vähentämättä tai lisäämättä kokoaikatyötä, ja sen takia suojaosan poistamisella ei olisi merkitystä. Sitten edustaja Lyly kävi sanomassa kuitenkin, että tutkitusti osa-aikatyöstä työllistytään kokoaikaiseen työhön, mutta sitten te vetoatte meitä vastaan sillä tutkimuksella, jossa sillä ei ole mitään merkitystä, niin nämä keskustelut ovat vähän tämmöisiä hankalasti seurattavia.

Itse minä oikeasti näkisin, että me tarvitaan kannustavuutta tässä maassa. Me tarvitaan, meidän pitää uskoa siihen työntekoon. Ei me päästä muuten yhtään mihinkään. Ei me voida sanoa, että ei teidän... Me ei olla kieltämässä keneltäkään osa-aikatyötä, ketään ei olla pakottamassa kokoaikatyöhön, sosiaaliturvaa ei olla lopettamassa, niin kuin edustaja Perholehto sanoi, että me ollaan lopettamassa sosiaaliturva. Ei. Sen tasoa ollaan muuttamassa. Ei tämä semmoisilla ääriesimerkeillä etene yhtään mihinkään. Me tarvitaan kannustavuutta, me tarvitaan uskoa tähän yhteiskuntaan, me tarvitaan uskoa työn tekemiseen. Sillä lailla se vain menee.

Pohjoismaisesta mallista on puhuttu paljon. Minä itse näen, että pohjoismainen malli on jotain semmoista, missä velkasuhde on 30—40:n kieppeillä ja menee alaspäin. Suomessa meillä ei ole tällä hetkellä pohjoismaista mallia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Valtola.

16.14 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä lyhyen kansanedustajauran aikana olen ymmärtänyt, että VM on meillä se, joka tekee näitä työllisyysarvioita, joihin meidän pitää päätöksenteossa luottaa. Nyt täällä salissa kyseenalaistetaan oikeastaan kaikki VM:n laskelmat näihin työllisyysvaikutuksiin liittyen. [Krista Kiuru: Ja syystäkin, jos akateemikot, jotka ovat näitä tutkineet, ovat eri mieltä!] Ihmettelinkin, onko SDP:llä nyt uusi tapa, että työllisyysvaikutuksia ei oteta huomioon, kun ne on salattu siellä vaihtoehtobudjetissakin.

Me emme elä missään staattisessa maailmassa, missä meidän päätösten vaikutukset eivät näkyisi ihmisten käyttäytymisessä ja valinnoissa, mitä he tekevät. Hallitus haluaa uudistaa suomalaista työelämää rakenteellisesti sillä tavalla, että me päästäisiin kohti sitä pohjoismaista työllisyystasoa, 80:tä prosenttia, joka on hallitusohjelmassa laitettu tavoitteeksi tuonne 30-luvun alkuun saavuttaa. Ei se tapahdu sillä, että me tehdään asiat samalla tavalla kuin ollaan aina tehty. Tällä hallituskaudella hallitus tavoittelee sataatuhatta uutta työpaikkaa, [Matias Mäkynen: Tai sataatuhatta uutta köyhää!] ja sinne me päästään sillä, että me parannamme työnteon kannattavuutta ja kannustavuutta, parannetaan työvoimapalveluita ja alennetaan yritysten työllistämisen kynnyksiä, eli tässä tarvitaan monenlaisia muutoksia.

Sitten edustaja Nurminen ja Räsänen ovat pelotelleet tästä 90-luvun lamasta. Me ei olla onneksi yhtään lähelläkään semmoista tilannetta. Silloinhan meillä asuntomarkkinat romahtivat aivan totaalisesti. [Krista Kiuru: Ai meillä ovat asuntomarkkinat kunnossa tällä hetkellä, vai?] No, nyt ne eivät ole lähelläkään 90-luvun romahdusta, ja nyt tuli hyviä uutisia, että tämä hallituksen varainsiirtoverouudistus on saanut asuntomarkkinat liikkeelle ja positiivista kasvua sinne. Asuntolainakorot eivät liiku yli 10 prosentissa. Kotitalouksien velkaantumisesta on puhuttu jo pidempään. Me ei olla samassa tilanteessa kuin 90-luvulla. Työttömyys on kestänyt hyvin eikä ole lähtenyt niin suureen nousuun kuin mitä silloin 90-luvulla tapahtui. Mutta se mikä siellä on pelkona, on se, että jos me emme saa talouskasvua aikaan, niin me ollaan tässä kurimuksessa sitten ikuisesti. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, vastauspuheenvuoro.

16.17 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! Edustaja Väyrynen sanoi, että hän ei oikein ole perillä siitä, miten näitä tutkimuksia täytyy seurata, ja toisaalta ihmetteli, miksi täällä puhutaan kannustavuudesta. Näitä hallituksen esityksiä perustellaan työnteon kannusteiden parantamisella, mutta se SISU-malli, jolla valtiovarainministeriö näitä työllisyysvaikutuksia arvioi, ei tämän hallituksen esityksenkään mukaan pysty ottamaan huomioon kaikkia niitä muutoksia ja vaikutuksia, mitä näillä teidän esityksillänne on. Ja niin kuin tässä edellinen edustaja viittasi, maailma ei ole staattinen, mutta tämä VM:n malli on staattinen. [Krista Kiuru: Näin on!] Se ei ota ihmisten käyttäytymisvaikutuksia, ei niiden esitysten vaikutuksia ihmisten elämään mitenkään huomioon. [Välihuutoja] Sen myöskin valtiovarainministeriö kerta toisensa jälkeen on myöntänyt. Se, että te nostatte yhden arvion ylitse kaiken muun ja esimerkiksi akateemisten tutkijoiden esitysten ohitse tai vaikka työ- ja elinkeinoministeriön arvioiden ohitse, jotka myöskin poikkeavat merkittävästi valtiovarainministeriön arvioista, se on teidän valintanne, mutta ottakaa huomioon edes ne valtiovarainministeriön itse antamat varaumat näille omille arvioilleen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Seuraavaksi edustaja Kiuru, Krista.

16.18 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! En haluaisi käyttää omassa puheenvuorossani aikaa toisten puheenvuorojen kommentointiin, koska tätä omaakin asiaa on tässä vielä käymättä, mutta on erikoista, että jos esimerkiksi tutkija Merja Kauhanen kirjoittaa omassa vastineessaan näin — kun löydän sen oikean kohdan — ja siitä huolimatta, mitä nämä tutkijat kirjoittavat, täällä tosiasiaa väitetään mustaa valkoiseksi. Valiokunnassa kuultuna ollut tutkija toteaa, että työllisyysvaikutusarviot ovat suuntaa antavia, sillä erilaisten kohderyhmien reaktiot kannustimen muutoksiin voivat erota toisistaan ja arvioiden pohjalla olevien tutkimustulosten asetelmat ovat voineet olla hyvin erilaisia kuin tässä esitetyt muutokset.

Täällä on tosi kiinnostavia ja tärkeitä puheenvuoroja meidän tutkijakentältä, mutta mitä me teemme täällä? Me väittelemme siitä, pitäisikö meidän uskoa siihen, mitä hallitus sanoo. Tämä voi olla hyvä hallitus hallituspuolueiden näkökulmasta, täydellinen jackpot, erityisen ruusuinen hallitusohjelma, jossa suurituloiset ihmiset ovat saaneet kaiken sen, mitä yleensä ei kehtaisi pyytää. Mutta miten te rahoitatte tämän kaiken? Te rahoitatte näitten ihmisten sosiaaliturvaa leikkaamalla, ja se ei sitä muuksi muuta, vaikka kuinka täällä puhuttaisiin kauniita.

Minusta on ihmeellistä, että kun me kuullaan näistä asioista, niin sentään pitäisi pystyä sanomaan, että näissä on epävarmuuksia, mutta täällä väitetään mustaa valkoiseksi. Meidän tehtävämme oppositiossa on haastaa hallitusta siitä, ovatko nämä kunnossa, mutta mitä te teette? Te ette edes pysty semmoisiin seurantalausemiin, että perutaan näitä muutoksia, jos tämä tarina ei pidä paikkaansa. Jos tähän tarinaan siis uskotaan, eikö olisi järkevää perua nämä toimenpiteet, jos ei näitä työllisyysvaikutuksia tule? Mutta ei me olla kuultu semmoisia ehdotuksia, koska ei tässä aiota tosiasiaa hoitaa työllisyyttä. Tällähän halutaan rahaa. Tämähän on esitys, mistä pumpataan valtion talouteen 800 miljoonaa rahaa. Minä ymmärrän hyvin, että täällä on viisi hallituspuolueen soturia istumassa ja varmistamassa, että

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

tämä 800 miljoonaa tulee. Siinä ei ole mitään merkitystä sillä, mitä tämä oppositio sanoo, onko tässä mitään järkeä vai ei. Mutta moraali on meillä jokaisella kansanedustajalla sisäänrakennettuna. Haluaako sitä käyttää, se on sitten toinen asia.

Arvoisa puhemies! Nyt puhun näistä lapsikorotuksista. Niistä ollaan puhuttu tässä salissa jo, mutta huomaamatta on jäänyt perustuslakivaliokunnan lausunnon evästyksiset sosiaali- ja terveysvaliokunnalle: ”Perustuslakivaliokunta pitää lausunnossaan perheiden kohutuuttomien tilanteiden estämiseksi tärkeänä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta vielä selvittää, olisiko ehdotettuja siirtymäsäännöksiä edelleen kehittämällä muutosten voimaantuloa mahdollista porrastaa siten, että niille, joihin perhekorotusten poistaminen kohdistuu, jäisi ehdotettua enemmän aikaa sopeutua uuteen tilanteeseen.”

Ja mitä tehtiin valiokunnassa, kun valiokunnan tietojen mukaan myös hallituksen oma toimintalinja mahdollisti sen, että 1.4. voimaan tuleva lapsikorotuksen poisto oltaisiin voitu lykätä esimerkiksi 2.9.? Ei pystytty tätä tekemään, koska sosiaali- ja terveysvaliokunnassa istuvat sosiaali- ja terveystoimitukset päätyivät siihen, että me tarvitaan 30 miljoonaa tämän jaksotuksen muuttamisen sijasta ihan johonkin muualle. Minä olisin ymmärtänyt, jos sillä 30 miljoonalla olisi tasattu näitä vaikutuksiin jotenkin, mutta ei. Tässä päädyttiin siihen, että se ei sopinut. Me pyysimme ja anelimme, voitaisiinko tämän lausuntokierroksen palautteen pohjalta ne lykätä, kuten PeVikin esitti.

No, mitä täällä on sitten puhuttu näistä Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean havainnoista. Ensimmäinen havainto on se, että suomalainen sosiaaliturvataso on liian heikko. Sitä on ihan turha perussuomalaisissa sanoa, että se on liian korkea. Meillä on siitä evidenssiä Euroopan alueella, että tällä hintatasolla, mikä Suomessa on, meidän sosiaaliturva on useita kertoja todettu liian heikoksi. Se on kansainvälisten sopimusten vastaista, että te ette ota tätä huomioon, ja se ei tunnu kiinnostavan ketään.

Toinen näkökulma on se, että jos leikataan sosiaaliturvasta, niin me olemme sitoutuneet EU:ssa siihen, että Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean ohjeistuksen mukaan me joudumme perustelemaan sen. Jos me leikkaamme sosiaaliturvasta, meidän pitää perustella, että me ei oltaisi voitu leikata mistään muusta kuin sosiaaliturvasta. Ja nyt tässä hallituksen esityksessä ei ole perusteita siihen, miksi ei leikattu esimerkiksi jostain muusta. Tämä veroasteen lasku kuin lehmän häntä kiinnittää merkittävästi huomiota, ja uskon, että rapsut tulevat tälläkin kierroksella. Ei ole mitään selitystä annettu sille, miksi tämä on mahdollista Suomessa. Ja se on ihan sama, mitä te sanotte, koska tätä ei arvioida Suomen parlamentissa, vaan tämä arvioidaan Euroopan sosiaalisten oikeuksien komiteassa.

Samoin arvioidaan lasten ja nuorten osalta se, onko tässä toimittu oikein. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen täytäntöönpanoa valvova lapsen oikeuksien komitea otti syksyllä kantaa tuoreissa Suomea koskeissa suosituksissaan, ja he suosittelivat meitä välttämään sellaista sosiaaliturvaetuuksien leikkaamista, joka vaikuttaa köyhyys- ja syrjäytymisvaarassa oleviin lapsiin. Mutta mitä tämä porukka tekee? Lisää näillä esityksillä viidenneksen ensi vuoden lapsiperheköyhyyttä, ja käytännössä sitä tavoitetta, että me saataisiin pelastettua köyhyydestä 100 000 ihmistä, joista puolet ovat lapsia, me ei ikinä saavuteta. Te olette tästä vastuussa. Te olette vastuussa siitä, että tänne tulee 68 000 köyhää ihmistä lisää, ja samaan aikaan te olette vastuussa siitä, että 17 000 köyhää lasta tulee lisää. Tämä on poliittinen valinta ja aivan pätkähuullu valinta. Se ei tule halvalla. Tällaisen sosiaalisen kestävyysvajeen kasvattaminen tulee johtamaan siihen, että tämä tulee kalliiksi.

Arvoisa puhemies! Tämä lapsikorotusten poistaminen vaikuttaa 188 000 henkilöön. Siis mieltikää: 188 000 henkilöön. Tällä yritetään 10 000 ihmistä työllistää, koska uskotaan,

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

että kun sosiaaliturvan tasoa leikataan monilla sadoilla euroilla, se johtaa siihen, että nämä ihmiset menevät töihin. Me kysymme oppositiosta, mihin nämä työllistyvät, kun meillä on muutama kymmenentuhatta työpaikkaa vapaana ja meillä on 260 000 työtöntä. Mihin nämä ihmiset menevät? Kuten valiokunnan mietinnössä todetaan, nämä ihmiset jäävät kotiin, koska heille ei ole työtä tarjolla, mutta näitä perheitä koskee mahdottoman isot leikkaukset. Tämä on häpeällistä, että tästä piti äänestää perustuslakivaliokunnassa. Äänestää, ovatko nämä lapsikorotukset mahdollisia viedä eduskunnassa läpi vai eivät. Siis oikeasti minua hävettää se, että Suomen parlamentissa tilanne on tullut tähän.

Jatkan tästä kohta lisää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Piisinen.

16.26 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Ihan ensin ottaisin kantaa edustaja Mäkysen hetki sitten tuolta pöntöstä pitämään puheeseen, jossa hän oli huolissaan opettajien tilanteesta, ja ilmeisesti kyse oli siitä opettajien työsuhteiden ketjuttamisesta. Se on todella ikävä asia. Opettajat todellakin menettävät kesälomakorvauksia ja muita, he eivät saa siitä ikään kuin vakinaista työsuhdetta, jos tätä ketjutusta sallitaan. Mutta meillä on nyt hallitusohjelmassa kirjaus siitä, että työsuhteet voidaan ilman erityistä perustetta tehdä määräaikaiseksi enintään vuoden mittaiseksi, ja se seuraava lause kuuluu siinä sillä tavalla, että samalla lainsäädännöllä varmistetaan, että perusteetonta ketjuttamista ei ole mahdollista tehdä. Nimenomaan tänä aamuna meillä oli ryhmähuoneessa OAJ:n edustusto keskustelemassa tästä asiasta, ja tästä kirjauksesta kysyin nimenomaan OAJ:n edustajilta, kuinka he tämän näkevät. He sanoivat, että se on opettajien kannalta äärettömän hyvä kirjaus.

Jos mennään sitten näihin työllisyyslukuihin, joista täällä on nyt puhuttu, eli VM on ennustanut, että 20 400 työllistä olisi vaikutusta näillä kirjauksilla. VM:hän ennustaa riippumattomasti ja harhattomasti, ja nämä ennusteet perustuvat laajoihin tilastotietoihin, ajankukaisiin menetelmiin ja myöskin hyvin runsaasti asiantuntija-arvioihin. Nämä VM:n ennusteet ovat ainoat ennusteet Suomessa, jotka myöskin vertaisarvioidaan Valtiontalouden tarkastusviraston toimesta. Ja VM:n ylijohtaja Mikko Spolander sanoi koulutustilaisuudessa näin: säälän sellaisia ennusteita, joilla tätä palvelua ei ole käytettävissä.

Myöskin meillä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa on kuultu hyvin laajasti näitä samoja asiantuntijoita, keiden nimiä täällä on mainittu. He kaikki nimenomaan kehuivat sitä, että valtiovarainministeriöllä on alan parhaat asiantuntijat ja menetelmät käytettävissä. Kun siitä huolimatta seuraavassa lauseessa he kyseenalaistivat näitä arvioita, niin minusta on vähän ristiriidassa tämä asia. On selvää, että ennusteet ovat ennusteita ja niihin liittyy epävarmuustekijöitä, mutta kuinka asiantuntija, joka sanoo, että VM:llä on parhaat välineet, menetelmät, asiantuntijat, voi olla sitä mieltä, että ikään kuin heillä tätä epävarmuutta ei sitten olisikaan?

Toistan sen, että VM ennustaa riippumattomasti ja harhattomasti, ja niihin näissä arvioissa on tähänkin saakka luotettu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

16.29 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan tästä, mihin edustaja Piisinen jäi.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Tätä SISU-mikrosimulaatiomalliahan on kehitetty vuodesta 2011 lähtien. Siinä on ollut mukana useita eri toimijoita: Tilastokeskuksesta, valtiovarainministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, valtion taloudellisen tutkimuslaitoksen edustajia, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen edustajia. Suomen parhaita asiantuntijoita on ollut tekemässä SISU-mikrosimulaatiomallia, ja siihen luotetaan. Kyllä minä lähestyn asiaa siitä näkökulmasta, että poliittikkona minun pitää luottaa siihen, mitä virkatyönä meille esitetään ja mitä meille kerrotaan. Ollaan aika, sanotaan, vaarallisilla vesillä, jos lähdetään liikkeelle siitä, että me ei voida luottaa siihen, mitä meidän virkamiehet, Suomen parhaat asiantuntijat työkseen meille tuottavat, vertaisarvioitua dataa. Ja kuten edustaja Piisinen sanoi, niin totta kai ennusteisiin liittyy epävarmuustekijöitä. VM totesi meidänkin kuulemisissamme, että eivät he lähde näissä ennusteissa liikkeelle kaikista, sanotaan, optimistisimmasta oletuksesta, että työllisiä tulee tämän verran, vaan ne ovat aika konservatiivisia oletuksia lähtökohtaisesti. Totta kai siihen liittyy tilanteita, mihin Suomikaan ei yksin voi vaikuttaa, esimerkiksi maailmantalouden tilanteen kehitys eli suhdannevaihtelut. Ne eivät tavallaan ole meistä kiinni, mutta se ei poista sitä, etteivätkö nämä simulaatiot itsessään olisi luotettavia ja niitä ei olisi kehitetty. Niitä voidaan pitää Suomen parhaina simulointeina näihin asioihin liittyen.

No, se sitten, minkä takia tässä tilanteen edessä ollaan, että hallitus joutuu tekemään useita erilaisia päätöksiä, joista jotkut kyllä kieltämättä ovat kipeitä, johtuu yksinkertaisesti siitä, että meidän julkisen talouden tilanne on katastrofaalinen, kuten on useaan kertaan tässäkin salissa todella moni edustaja todennut. Ymmärtääkseni tämä julkisen talouden tilanne myös jaetaan oppositiossa ainakin monen edustajan ja toimijan puolesta.

No, meidän huoltosuhde heikkenee jatkuvasti. Tämä on tiedossa kaikilla, eli huoltosuhde heikkenee: yhä vähemmän ihmisiä on töissä, ja yhä enemmän ihmisiä on hoidettavana. Tämän seurauksena meidän on yksinkertaisesti pakko saada yhä useampi ihminen työllistymään ja mieluusti vielä yksityiselle sektorille, jotta me saadaan sillä valtiontaloudellisia vaikutuksia enemmän. Julkiselle sektorillekin tulee työllistymään koko ajan enemmän ja enemmän, koska sosiaali- ja terveysalalla tarvitaan entistä enemmän ihmisiä ja nykyäänkään siellä ei ole riittävästi ihmisiä. Tämä aiheuttaa sen tilanteen, että meidän on pakko saada työllisyyttä ylöspäin.

No, viime hallituskaudella tehtiin monia toimia, mutta voidaan sanoa, että moni niistä toimista, mitä viime hallituskaudella tehtiin, oli kivoja toimia, ne olivat mukavia toimia, helppoja poliittisesti tehdä. SAK:kaan ei nostanut niistä meteliä, kun demarit olivat niille hyväksynnän antaneet. Ne on niin kuin tehty, ja nyt ollaan niitten vaikeitten päätösten edessä, millä saadaan ihmisiä motivoitumaan lähtemään töihin, koska eihän tämä yhteiskunta voi perustua vain sosiaaliturvaan ja sille, että kaikki vaan ovat kotona. Yhä useamman ihmisen pitää tehdä töitä — tämä ei ole mikään oleskeluyhteiskunta — ja siihen hallituksen toimet tähtäävät: julkisen talouden korjaamiseen, tämän maan pelastamiseen ja siihen, että me voidaan huolehtia heikoimmista, joiden apu tulee verorahoista, jotka veronmaksajat rahoittavat työllään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

16.32 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Lapsikorotusten osalta — tai itse asiassa koko tämän esityksen osalta, mutta me laitoimme sen tuonne lapsikorotuksen poiston viimeiseksi kappaleeksi — sosiaali- ja terveystalouden kiinnittää huomiota siihen, että esityksien

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

työllisyysarvioiden toteutuessakin osa lapsiperheiden vanhemmista ei kuitenkaan työllisty ja pysty työllistymällä parantamaan toimeentuloaan. On valitettava tosiasia, että nämä sosiaaliturvavaleikkaukset johtavat siihen, että 60 000—65 000 ihmistä pystyisi työllistymään — tosin näissä kahdessa esityksessä, eli käytännössä indeksien leikkauksessa, jota käsitellään maanantaina, ja tässä esityksessä, jota nyt on käsitelty, eli työttömyysturvavaleikkauksissa, työllistetään noin 40 000 ihmistä, mutta hallituksen tavoitteena on sosiaaliturvavaleikkauksilla siis työllistää 60 000—65 000 ihmistä — ja 65 000 ihmistä siirtyy suoraan toimeentulotuen piiriin eli vielä vaikeampaan kannustinloukkuun kuin tämä nykyinen tilanne. Sen lisäksi tästä aiheutuu 68 000 todella köyhää ihmistä, joista 17 000 on lapsia.

Ja kun katsotaan tätä esitystä, mitä me tässä nyt tutkimme: 280 000 ihmistä on tämän esityksen piirissä, suoria pienituloisia syntyy 7 200, joista siis 3 700, melkein puolet, on lapsia. Mitä me saamme työllisyysvaikutuksilla aikaan? Tuleeko 20 000 työllistä tällä esityksellä? Se jää nähtäväksi. Meidän näkökulmamme on ollut se, että näissä kuulemisissa, jotka valiokunnassa on suoritettu, on evidenssi näyttänyt siltä, että työttömyysturvan tason alennus ei suoraan johda työllisyyteen. Näitten Suomen eturivin työllisyystutkijoiden työtä VM siis käyttää hyväkseen. Mutta kuten tässä aikaisemmin totesin erään tutkijan suulla, nämä tiedot, jotka on kerätty, on sovitettu vähän niin kuin lasten tällaisessa pyörylässä, johon tungetaan ruutua ja tähteä sisään: tähän neliöön on yritetty kuusikulmaista nyt saada osumaan. Ja sen takia me kiinnitämme huomiota, että näitä kuusikulmaisia ajatuksia tässä hallituksen esityksessä on aivan liikaa, jotta nämä työllisyysvaikutukset toteutuisivat. Kun näihin sitten perehdytään ja kuulette näitä asiantuntijoita, niin kyllä tämä alkaa hirvittämään.

Tuleeko tästä sellaisia työllisyysvaikutuksia? Ja näistä keskeisin työllisyysvaikutus saadaan nyt aikaan sillä, että lapsikorotusten tasoa merkittävästi lasketaan. Ja kuinka merkittävästi on merkittävästi? Kuinka kohtuutonta on kohtuuttomuus? Siitä pari sanaa.

Valiokunnan mietinnössä todetaan, että vuoden 22 aikana lapsikorotusta siis maksettiin noin 188 000 henkilölle ja lapsikorotuksen poistaminen vähentää työttömyysetuuden määrää vuoden 23 tasossa yhden lapsen perheessä noin 125 euroa kuukaudessa, kahden lapsen perheessä noin 184 euroa kuukaudessa ja vähintään kolmen lapsen perheessä noin 238 euroa kuukaudessa, kun vuoden 23 ylimääräinen indeksikorotus jätetään huomioon ottamatta. Kahden työttömän vanhemman perheissä vähennys on kaksinkertainen. Soviteltua päivarahaa saavilla vähennykset voivat olla pienempiä. Lapsikorotuksen poistolla on suhteellisesti suurin vaikutus työttömän perusturvassa, jossa yhden lapsen perheessä lapsikorotus on 13 prosenttia perusturvaetuudesta ja kolmen tai useamman lapsen perheessä 22 prosenttia. Ja käytännössä kahden lapsen perheessä, jossa on kaksi työtöntä, tämä leikkaus on melkein 370 euroa, eli 368 euroa numerotarkasti, ja käytännössä kolmen lapsen perheessä 480 euroa, eli numerotarkasti 476. On tämä kovaa toimintaa.

Hallitus siis esittelee säästöjä ja esittää, että nämä ovat kohtuullisia. Minä haluaisin nähdä sellaisen työttömien vanhempien perheen, jossa toimeentulohätä ei olisi suuri, kun leikataan satoja euroja tästä. Ja mihin nämä ihmiset työllistyvät? Tämä on härskiä politiikkaa. Se olisikin eri asia, jos niitä työpaikkoja olisi ja tämä tehtäisiin ihan eri suhdanteessa, mutta tässä suhdanteessa aiheutetaan se, että nämä ihmiset menettävät merkittävän osan toimeentulostaan.

Mikä ikävintä, lapsikorotusten poisto tulee vaikuttamaan valiokunnan mukaan myöskin elatusvelvollisuuden toteuttamiseen. Tämä johtuu siis siitä, että lasten elatusavun elatusapuosimuksissa määräksi on useissa tapauksissa vahvistettu työttömyysturvan lapsikoro-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

tuksen määrä. Esityksen mukaan lapsikorotusten maksamisen ja niiden perinnän poistues-sa tilanteet, joissa elatusvelvollinen ei pysty maksamaan elatusapua elatussopimuksen tai -päätöksen mukaisesti, todennäköisesti lisääntyvät.

Tämä on minun mielestäni tosi kamalaa, todella kamalaa, että tällaista tehdään tässä yh-teiskunnassa, ja on sanottava, että nämä ovat kaikki arvovalintoja. Mitään muuta leikatta-vaa ei löytynyt. Se tuntuu tosi pahalta, miten tällaista voidaan esitellä ihan pakkana. Nämä ihmisten menetykset tulevat olemaan niin suuria, että tämä vaikuttaa ihan varmasti lasten asemaan tässä yhteiskunnassa. Lapsiperheiden köyhyyden lisäämisellä on tutkimusten mu-kaan hyvin pitkäaikaisia kielteisiä vaikutuksia lapsen kehitykseen. Suomi on asettanut itse tavoitteet sosiaalisten oikeuksien pilariin näiden tavoitteiden toteutumiseksi niin, että me voitaisiin vähentää köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevien henkilöiden määrää vuoteen 2030 mennessä 100 000 henkilöllä, joista kolmasosan tulisi olla alle 18-vuotiaita. — Siis sanoin äsken väärin, sanoin, että puolet. On hyvä korjata se pöytäkirjaan. — Tämä tarkoittaa siis sitä, että me tarkoituksella tehdään näiden lasten ja nuorten elämästä vaikeaa.

Haluan vielä sanoa, että minusta nämä sosiaaliturvaleikkaukset, joissa työnnetään 38 miljoonalla ihmisiä yleisen asumistuen varaan ja sen takia työttömyysturvaa leikataan ja toimeentulotuki lisääntyy noin 60 miljoonalla eurolla, eivät ole järkeviä. Tällainen köy-hyyden lisääminen tulee meitä vastaan, ja meidän olisi pitänyt toteuttaa järkevämällä ta-valla työllisyyspolitiikkaa. Jos kysytään, miten työllisyyttä hoidetaan parhaiten, niin yri-tykset vastaavat, että täytyy saada osaaminen kohtaamaan, että ihmiset olisivat osaavia, terveys kohtaamaan, että vaivat olisi hoidettu, ja myöskin se kohtaanto-ongelma, että työ-paikat sijaitsisivat siellä, missä ihmiset asuvat. Nämä ovat ne kolme keskeisintä työllisyys-politiikan parantavaa toimea, ja näistä ei ole, kuulkaa, tietoaakaan, koska näihin ei ole tehty panostuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Mäkynen.

16.40 Matias Mäkynen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Hallituksen tavoitteena, kuten täs-sä keskustelussa on todettu, on 100 000 uutta työllistä, mutta tuloksena on 100 000 ihmistä toimeentulotuella enemmän kuin aikaisemmin. Se on aikamoinen saavutus.

Edustajat Piisinen ja Bergbom, tämä jopa lapsenomainen uskonne yhden tahon ylivoi-maisuuteen tai kaikkivoipaisuuteen ylitse kaikkien akateemisten toimijoiden ja asiantunti-joiden tässä maassa on sekä huvittavaa että... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu] — Jahas, no niin. — Viime kaudella, kun teimme parlamentaarista yhteistyötä tutkimus- ja kehitysra-hoituksen nostamiseksi, valtiovarainministeriön arvio oli, että ei kannata, julkiset panos-tukset tutkimukseen ja tuotekehitykseen eivät kannata, niitä ei kannata tehdä. Saimme val-tiovarainministeriöstä laskelmia: ei kannata tehdä, lisäävät velkaantumista, eivät lisää tuot-tavuutta, eivät ole kannattavia investointeja. Tämä oli valtiovarainministeriön arvio. Kun pyysimme lisää arvioita muilta akateemisilta tutkijoilta, esimerkiksi tuottavuuslautakun-nalta, niin valtiovarainministeriö muutti kantaansa ja alkoi kannattaa esimerkiksi Martti Hetemäenkin tekemien laskelmien jälkeen, että tutkimukseen ja tuotekehitykseen kannat-taakin investoida, ja tänä päivänä valtiovarainministeriö on sitä mieltä, että nämä inves-toinnit kannattaa tehdä. Tämä oli vain yksi esimerkkitapaus siitä, että näitä laskelmia voi-daan tehdä hyvin erilaisilla tavoilla, oletuksia voidaan tehdä hyvin erilaisilla tavoilla. SISU-malli on staattinen, se ei ota huomioon ihmisten käyttäytymisvaikutuksia, ja se ei ole mikään lopullinen totuus siitä, minkälaisia työllisyysvaikutuksia näillä esityksillä tulee

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

olemaan. Tässä on myös se ongelma, että kun te tuotte esityksen asumistuen leikkauksesta, työttömyysturvan leikkauksesta, toimeentulotuen heikentämisestä ja kuntoutustuen heikentämisestä ja arvioitte näille kaikille erikseen vaikutuksia, esimerkiksi sama työtön, joka saa sekä asumistukea että työttömyysturvaa, arvioidaan työllistyväksi kaksi kertaa. Se ei ole mahdollista. Parhaimmillaan jopa kolminkertainen työllistyminen voi näissä laskelmissa olla mahdollista, mutta tämä on tullut esimerkiksi työ- ja tasa-arvovaliokunnan kuulemisissa esille, että nämä laskelmat työllisyysvaikutuksista eivät huomioi toisiaan ja siksi tämä nettovaikutus on huomattavasti pienempi kuin mitä te nyt täällä esitätte.

Edustaja Bergbom puhui julkisen talouden huonosta tilasta mutta jätti mainitsematta, että velkaantuminen kasvaa ensi vuonna, teidän budjettinne lisää velanottoa suhteessa tähän vuoteen, te otatte tällä kaudella enemmän velkaa kuin mitä teidän suosikkipoliittikkonne Sanna Marinin aikana hänen hallituksessaan, joka kohtasi pandemian, Venäjän hyökkäyssodan ja energiakriisin [Krista Kiuru: Ja selvisi!] ja selvisi näistä kaikista, joutui ottamaan velkaa. Mutta te otatte enemmän velkaa, vaikka teillä ei ole mitään vastaavia kriisejä päällä. Te otatte enemmän velkaa ja te lisäätte velanottoa joka vuosi, koska te leikkaatte sosiaaliturvasta mutta annatte sen hyödyn, joka siitä menee, veronalennuksina muualle. Verroasteen lasku tuo 9 miljardin euron laskun tällä hallituskaudella. Se melkein täyttää koko sen alijäämän, jonka te saatte aikaan tämän hallituskauden alussa. Vaalien alla perussuomalaisista sanottiin, että ”pienituloisilta leikkaaminen ei meille käy”. Ilmeisesti perussuomalaisissa ei tajuta, mitä ollaan tekemässä. Varmaan se kertoo siitä, että vain kolme edustajaa on täällä paikalla. [Miko Bergbom: Montako teitä on?] Te leikkaatte nyt pienituloisilta historiallisen paljon. Me emme leikkaa, me vastustamme näitä leikkauksia, ja me käymme täällä keskustelua teidän kanssanne. Meillä on ollut eilen täällä kahdelta yöllä 10 edustajaa vastustamassa näitä leikkauksia. Te olette luvanneet, että ”pienituloisilta leikkaaminen ei meille käy”, ja te teette nyt historiallisen suuria leikkauksia. [Vilhelm Junnila: Ei pidä paikkaansa! — Krista Kiuru: Ei pidä paikkaansa, vai?]

Kokoomus taas on sanonut, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia — no, kohtuus on sellainen epäselvä käsite, mutta minä olen sitä mieltä, että yli kolmanneksen heikennys ihmisen toimeentuloon, 37 prosenttia yksinhuoltajalta, on kohtuutonta. 100 000 ihmistä toimeentulotuen varaan on kohtuutonta. Esitin edellisessä puheenvuorossani kysymyksen, miksi hallitus heikentää lapsiperheiden asemaa, ja siihenkin itse asiassa vastaus löytyy, kun katsotaan näitä valtiovarainministeriön laskelmia tai kristillisidemokraattien laskelmia: hieman yllättäen sieltä näkyy, että yksinhuoltajilla laskennallinen efektiivinen marginaalivero on kaikista korkein, ja se johtuu näistä huoltajakorotuksista. Laskennallisesti yksinhuoltajilla nämä marginaaliveroasteet ovat korkeimpia, ja moni muu alkaisi silloin miettiä, miten voisimme auttaa yksinhuoltajia, miten voisimme auttaa lapsiperheitä työllistymään esimerkiksi lapsiperheiden palveluita parantamalla, varhaiskasvatukseen pääsyä helpottamalla ja niin edelleen, mutta yksinkertainen ja hyvin kylmä ratkaisu on poistaa huoltajakorotukset, niin kuin te nyt teette, ja heikentää aivan merkittävästi yksinhuoltajien ja lapsiperheiden asemaa. Tämä on kylmää politiikkaa, ja kannattaa lukea esimerkiksi lapsiasiainvaltuutetun lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle: siellä on erittäin selkeäsanaisesti todettu, miten vakavat vaikutukset köyhyydellä on lapsiin, miten pitkäaikaiset vaikutukset köyhyydellä on lapsiin. Tämä tulee aiheuttamaan juuri ne 90-luvun laman vaikutukset. Edustaja Valkonen on ihan oikeassa, että emme ole 90-luvun laman kaltaisessa kriisissä, esimerkiksi Suomen velansaanti ei ole loppumassa eikä taloutemme ole semmoisessa kriisissä, ja silti te teette sellaisia leikkauksia, jotka johtavat niihin samoihin virheisiin ja

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

ongelmiin, jotka 90-luvulla tehtiin. [Krista Kiurun välihuuto] Se on se ihmeellinen asia tässä, että te otatte käyttöön ne samat lääkkeet, jotka nyt 30 vuotta 90-luvun laman jälkeen — todetaan — olivat epäonnistumisia, te käytätte tasan niitä samoja välineitä. [Kimmo Kiljunen: Hyvä analyysi, en ole kyllä ennen kuullut!]

Hallituspuolueiden edustajat ja ministerit ovat nyt viime päivinä esittäneet olevansa erittäin huolissaan näistä Suomen Pisa-tuloksista. Nämä leikkaukset tulevat heikentämään Pisa-tuloksia entisestään. Nälkäinen lapsi ei opi — niin sen voisi esimerkiksi tiivistää. Kuukaan, joka kannattaa 17 000:n lapsen ajautumista köyhyYTEEN, ei voi väittää välittävänsä Pisa-tuloksien romahtamisesta. Tätä ei korjata erityisopetuksella tai puhelinten kieltämisellä. Köyhyydestä lapselle aiheutuva stressi on vahingollista ja jättää niin pitkät jäljet, joista te olette vastuussa. Tämä esitys vie kunnilta 55 miljoonaa euroa — perusopetus on kuntien tärkein tehtävä — ja lisää toimeentulotukimenoja 60 miljoonalla. Työttömyyden syyt ovat ihmisten terveydentilassa, joten te tietysti leikkaatte hyvinvointialueelta. Se on koulutuksen vanhentumisessa, joten te tietysti poistatte aikuiskoulutustuen. Tai se on asuinpaikassa, siinä, että ihminen ei asu siellä, missä työpaikka on, joten te heikennätte yleistä asumistukea, joka mahdollistaisi sen, että ihminen voisi työpaikan perässä muuttaa esimerkiksi pääkaupunkiseudulle tai muualle, missä työpaikkoja on. Te siis ette puutu työttömyyden juurisyihin, vaan te nimenomaan heikennätte ihmisten kannusteita, te heikennätte ihmisten mahdollisuutta ottaa työpaikkoja vastaan, ja te heikennätte Suomen taloudellista tilannetta ja tulevaisuutta. Tämä on erittäin huonoa politiikkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Gebhard.

16.48 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! En nyt voi olla ottamatta kantaa edustaja Piisisen äskeiseen puheenvuoroon. Siitä olen sinänsä aivan samaa mieltä, että määräaikaisten työsuhteiden ketjutus on viheliäinen ilmiö, jota nykyisinkin jo ilmenee. Näistä määräaikaissuhteiden ketjuttamisista kärsivät eritoten naiset, ja määräaikaiset työsuhteet luovat myös valtavan otolliset olosuhteet raskaussyrjinnälle.

Samalla kun hallitus heikentää määräaikaista työtä tekevien työttömyysturvaa, te myös lisäätte määräaikaisten työsuhteiden määrää, koska helpotatte määräaikaisten työsuhteiden solmimista, eikä enintään vuoden määräaikaisuus tarvitsisi jatkossa mitään perustetta. Tässä kokonaisuudessa on mielestäni aika hatara argumentti, että hallitusohjelmassa on sinänsä hyvää tarkoittava lause siitä, että määräaikaissuhteiden ketjuttamiseen halutaan puuttua. Teillä ei kuitenkaan ole minkäänlaista suunnitelmaa, miten tämä toteutetaan. Sen sijaan olette jo päättäneet lisätä näitä määräaikaissuhteita ja heikentää niitä tekevien työttömyysturvaa riippumatta siitä, onnistuttekohan te puuttumaan ketjutukseen tehokkaasti.

Määräaikaissuhteiden ketjutukseen todella täytyy puuttua, mutta olisi kyllä uskottavampaa, jos pystyisitte edes hieman avaamaan, miten meinaatte sen toteuttaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Koskela, Minja.

16.50 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Ehkä muutama huomio näihin aiemmin esitettyihin kommentteihin, mitkä ovat tulleet sieltä salin oikealta laidalta. Ensinnäkin nämä huomiot siitä, mitä tänne on ikään kuin syytöksinä esitetty, että emme olisi halukkaita kuuntelemaan asiantuntijatietoa ja että sen vuoksi sivuuttaisimme valtiovarainministeriön huomiot ja laskelmat esimerkiksi näistä työllisyysennusteista. Se ei yksinkertaisesti

ti pidä paikkaansa. Itse asiassa tässä nimenomaisesti tuodaan sitä asiantuntijatieta tähän keskusteluun korostamalla, että vaikka nämä simulaatiot on tehty virkavastuulla, niin on olemassa myös sellaisia huomioita, jotka tulevat esimerkiksi yhteiskuntatieteiden puolelta asiantuntijalausuntoina, joissa todetaan, että nämä simulaatiot eivät pysty ottamaan huomioon kaikkia niitä kysymyksiä, jotka liittyvät työllisyyden parantumiseen tai ihmisen kykyyn tehdä töitä. Aiemmin jo mainitsin täällä, että tällaisia kysymyksiä voivat olla esimerkiksi niukuuden vaikutus ihmisen toiminta- ja päätöksentekokykyyn, sairaus, erilaiset sairaudet tai vaikka toimintakyvyn aleneminen. Siihen, minkä takia ihminen saa esimerkiksi toimeentulotukea, on moninaisia syitä. Ne ovat usein päällekkäisiä, ja nämä ovat monimutkaisia ilmiöitä, joita ei voida simuloida niin yksinkertaisesti tai yksiselitteisesti kuin nyt täällä annetaan ymmärtää.

Minun täytyy sanoa vielä se, että jos nyt meille esitetään, että oppositio ei ole halukas kuuntelemaan VM:n arvioita, niin on varmasti syytä muistuttaa siitä, että valtiovarainministeriö on esittänyt tässä talouden tasapainottamisessa, että pitäisi käyttää myös verosopeutusta. Muistaakseni yhtenä esimerkkinä mainittiin listaamattomien yhtiöiden osinkoverohuojennus, johon voisi puuttua, mikäli tätä tulosopeutusta haluttaisiin käyttää. Mutta te ette ole halunneet sitä ottaa omaan keinovalikoimaanne siitä huolimatta, että tämä on ollut myös valtiovarainministeriön suositus. Jos käytetään tätä Valtolan aiemmin esittämää argumenttia siitä, että oppositio ei kuuntele valtiovarainministeriötä, niin itse asiassa tätä samaa voitaisiin käyttää myös hallituksen omiin kommentteihin ja tekoihin.

Vielä haluan huomauttaa sen, että nämä teidän päätöksenne tulevat pudottamaan valtaavan määrän ihmisiä toimeentulotuelle. Se on köyhyysloukku, se on kannustinloukku, ja sieltä on vaikeampi työllistyä. Silloin kun perustellaan omia päätöksiä työllisyydellä, niin kyllä minä ajattelen, että silloin olisi syytä ottaa huomioon myös tämä näkökulma, että ihmisten sysääminen toimeentulotuelle vaikuttaa suoraan siihen, minkä verran ihmiset voivat työllistyä. — Koska aikani on loppumassa ja haluan sanoa vielä yhden asian, niin siirryn tuonne puhujapöytäntöön. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Viimeinen huomioni koskee työssäoloehdon pidentämistä ja sen suhdetta määräaikaisiin opettajan työsuhteisiin. Ehkä tässä on syytä taustoittaa sen verran, että olen itse entinen opettaja. Olen tehnyt töitä opettajana. Ensimmäinen opettajan työ, täysipäiväinen työ peruskoulussa, jonka sain, oli sellainen, että minä sain sähköpostin, jossa luki, että ”tarjolla opettajan viransijaisuus kesälomineen”. Ja tämä ”kesälomineen” oli taikasana, jonka vuoksi itse ajattelin, että tähän kannattaa ehkä lähteä. Olen myöskin itse jäänyt myöhemmin saatua viran virkavapaalle sillä tavalla, että se virka on laitettu vuodeksi auki, nimenomaan 12 kuukaudeksi, ei 10 kuukaudeksi, koska silloin on helpompi saada opettajia töihin. Ja nyt kun te pidennätte työssäoloehdot kuudesta kuukaudesta kahtentoista, niin se vaikeuttaa näitä määräaikaisten opettajien työsuhteita, jotka osuvat nuoriin opettajiin, osuvat usein niihin opettajiin, jotka ovat siellä työuran alkuvaiheessa. Ja se vaikeuttaa myös työvoiman saatavuutta sille alalle, missä sille nyt olisi erityisen kipeästi tarvetta. Ja ajattelen kyllä, että kun täällä on nyt puhuttu siitä, minkä verran pitää... tai että millaisia kommentteja tästä asiasta on saatu, niin oletteko te kuulleet näitä opettajia, jotka tekevät töitä määräaikaissa työsuhteissa, millä tavalla tämä tulee vaikuttamaan heidän arkeensa, heidän elämäänsä, siihen, miten kannattavaa tätä työtä on tehdä jatkossa vai pitääkö koulutustua uudelleen vai mitä pitää tehdä? Minusta olisi todella tärkeää, että silloin kun tehdään tällaisia päätöksiä, kuunnellaan niitä ihmisiä, joita se päätöksenteko koskee, ja tässä kysymyksessä, hyvä hallitus, minusta vaikuttaa siltä, että näin ei ole toimittu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

16.55 Miko Bergbom ps: Kunnioitettu rouva puhemies! Minä olen nyt sittenkin peruuttamassa minun aikaisemmasta mielipiteestäni, joka oli se, että myöskin vasemmalla laidalla ymmärretään se, kuinka vakava julkisen talouden tilanne Suomessa on. Te ette selvästi ymmärrä sitä, tai sitten te ymmärrätte sen, ja te vaan kritisoitte hallitusta, koska tiedätte, että kyllä hallitus kantaa vastuuta, kyllä hallitus tekee sen, mihin teistä ei ole.

Tosiasia on se, että Suomi on Pohjoismaa tällä hetkellä vain nimeksi. Me eletään kuin Pohjoismaa, meidän sosiaaliturva on kuin Pohjoismaan, mutta tosiasia on se, että kaikilla muilla Pohjoismailla on huomattavasti parempi julkinen talous kuin Suomella, julkisen talouden tilanne on muissa Pohjoismaissa parempi. Tämä on aika hälyttävä asia. Eli meidän menot ovat hyvinvointivaltion, Pohjoismaiden tasolla mutta meidän tulot eivät ole. Tässä on se iso ongelma. Jotain on siis tehtävä.

Viime hallituskaudella hyvässä suhdannejaksossa tehtiin mukavia toimia, jotka nekin voivat olla hyvin perusteltuja, mutta tehtiin mukavia toimia. Kun nyt ne mukavat toimet alkavat olla käytetty, niin silloin herää se kysymys, että kun me tarvitaan yhä suurempi osa ihmisistä töihin, jollakin tavalla on saatava niitä kannustimia aikaan ja pelkät mukavat kannustimet alkavat olla käytetty, kuten on moneen kertaamaan todettu — jos halutaan saada lisää mukavia kannustimia, nekin yleensä maksavat — niin mites, onko meillä rahaa. No, ei ole.

Edustaja Mäkynen täällä totesi, että tämä hallitus ottaa ennätysmäärän velkaa. Jos katsotaan, mistä se velka koostuu, niin yksi merkittävä tekijä on valtionlainan korot. Velkaa kun otettiin viime kaudella merkittävä määrä, niin eivät paljon teitä hetkauttaneet varoitukset siitä, mitä se tulee tarkoittamaan tulevaisuudessa, kun sitä velkaa pitää maksaa takaisin. Valtionvelan korot mitataan miljardeissa euroissa — huomattavasti enemmän kuin teidän aikanne, huomattavasti enemmän. [Jorma Piisinen: Yli kolminkertaistunut!] — Niin, nimenomaan: yli kolminkertaistunut. — Tämä tarkoittaa sitä, että se muodostaa jo merkittävän osan Suomen valtion jokavuotisesta velkaantumisesta, pelkät lainan korot, mitä nyt maksetaan. Sitten siellä on hyvinvointialueiden tilanne entisestään pahenemassa, muodostaa yhden merkittävän osan siitä velkaantumisen lisäyksestä, ja tähän päälle Euroopassa ja maailmantaloudessa oleva suhdannetilanne, joka heikentää Suomen julkisen talouden tilannetta — tämä ei poista sitä, etteikö jotain pitäisi tehdä. Jos katsotaan esimerkiksi asiantuntija-arvioita, niin hallituksen budjetti ensi vuodelle on elvyttävä — el-vyt-tä-vä. Jos kuuntelee teidän puheenvuorojanne, niin tulee se kuva, että hyvinvointivaltio ollaan ajamassa alas, mitään ei jää jäljelle muuta kuin varjoyhteiskunta, ja tämä ei pidä paikkaansa. Kymmeniä miljardeja, 80 miljardia euroa, on valtion budjetti ensi vuodelle. Rahaa menee järjettömät määrät. Sopeutustarve tällä hallituskaudella on 4+2, ja se kaksi miljardia perustuu rakenteellisiin toimiin. Jos ne rakenteelliset toimet eivät onnistu, niin sen jälkeen joudutaan tekemään muualta sopeutuksia. Eli kyllä on vain pakko pelastaa se julkinen talous.

Nythan tilanne on se, että kun Suomi ottaa velkaa x-määrän, niin jos ei tätä velkaantumisen kehitystä, joka siis kasvaa joka vuosi, saada hidastettua tai saada taitettua menemään alaspäin, jossain kohtaa tulee se päätepiste, jossa me ei enää saada rahaa markkinoilta, ja jos me saadaan sitä, me saadaan sitä yhä kalliimmilla ehdoilla. Semmoisessakin tilanteessa voidaan olla, ja näin myös valtiovarainministeriön arvioiden mukaan ollaan. Jos ajatellaan turvallista yhteiskuntaa, niin sillä pitää olla kyky ottaa myöskin velkaa tilanteessa, joka edellyttää sitä. Sanotaan vaikka: Ukrainan sota on hyvä esimerkki tästä.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Ukrainan taloudellinen tilanne perustuu tällä hetkellä hyvin pitkälti siihen, että Eurooppa ja monet muut toimijat tässä maailmassa auttavat heitä taloudellisesti. Ei heillä ole semmoinen julkinen talous, jolla he pystyisivät kriisin tullessa tai ennen kriisiä, kun ruvetaan varautumaan, pumppaamaan siihen yhteiskuntaan markkinoilta rahaa.

Tämä on aivan äärimmäisen tärkeätä, että meillä on resilienssiä myös taloudessa, jotta me voidaan vastata erilaisiin konflikteihin, haasteisiin, kriiseihin, mitä tulee, esimerkiksi korona ja nyt esimerkiksi Ukrainan sodan tilanne, kun autetaan heitä, tai tulevaisuudessa, kuka tietää, mitä tulee, mutta on hyvä, että meillä on jotain, mistä ottaa. Jos me ajetaan meidän taloustilanne ajattelulla ”ei huolta huomisesta” aivan katastrofaaliseen tilaan, niin sitten ei oteta enää velkaa, vaikka oikeasti sitä tarvittaisiin hätätilanteessa. Se on aika huolestuttava tilanne.

Mitä tulee siihen, että jos me ajetaan tämä meidän julkisen talouden tila totaaliseen kriisiin, vielä pahempaan kuin tähän, niin sitten kun aletaan tekemään niitä sopeutuksia, joista jossain kohtaa alkaa päättämään joku muu kuin Suomen parlamentti — tai he määrittelevät ehdot, mitä pitää tehdä — niin kyllä siinä kärsivät nimenomaan heikoimmassa asemassa olevat eniten. Kannattaa aloittaa hyvän sään aikaan.

Jo viime kaudella teitä muistutettiin siitä, että nyt kannattaisi jo aloittaa tekemään sopeutustoimia. Te ette olleet valmiita siihen. Ymmärrän sen: oli vaalit tulossa, ei pystynyt, kamalaa, hirveätä, äänestäjät rankaisisivat, SAK ei suostunut. Ymmärrän, että ette pystyneet tekemään sitä, mutta nyt on hallitus, joka pystyy tekemään sopeutustoimia. Sitten kun te kritisoitte jokaista sopeutustoimea, että ei tätä pidä tehdä, ei tätä, oli kyse kehitysavusta, oli kyse sosiaaliturvan muutoksista, oli kyse mistä tahansa, mikään ei teille käy, sen jälkeen kun te olette kaikki sopeutustoimet haukkuneet ja nauraneet pystyyn, niin tämän jälkeen te toteatte, että otetaan liikaa velkaa. Oletteko te sitä mieltä, että pitää siis leikata lisää? Olen näin nyt ymmärtänyt. Kerran me otetaan liikaa lisää velkaa, niin pitää siis leikata lisää. Tämä on muuten se tilanne, minkä edessä kohta ollaan, koska jos katsotaan, niin siitä, kun hallitusneuvottelut keväällä olivat, julkisen talouden tilanne on entisestään heikentynyt. Valtiovarainministeri Purra on tämänkin hyvin selväsanaisesti todennut: lisää sopeutustoimia tarvitaan, nykyiset eivät riitä.

No, teidän ratkaisunne kaikkeen on lisää veroja, lisää veroja — veroja, veroja, veroja — nostetaan kokonaisveroastetta. Ei tämä vaan toimi tällä. Jos katsotaan, että Suomella on yksi maailman korkeimmista veroasteista, ennätysmäärä velkaa ja velka vaan lisääntyy, niin eihän se ole voittajan valinta, ei se vaan ole. Kyllä meidän pitää lähteä siitä, että ihmiset saadaan töihin, heillä on kannustimia olla töissä, he pääsevät tienaamaan rahaa, jota he voivat kuluttaa, mikä ruokkii meidän sisämarkkinoille positiivista kierrettä, joka itsessään synnyttää työpaikkoja. Kun ihmiselle jää palkasta käteen sen jälkeen, kun hän on maksanut ruoat, laskut, kodin, autot, kaikki, niin hänelle jää jotain, mitä hän voi kuluttaa palveluihin, ja nämä palveluyritykset kykenevät työllistämään työntekijöitä, mikä itsessään synnyttää lisää työpaikkoja tähän yhteiskuntaan. Mutta teidän vaihtoehdossanne valtio tietää ja osaa paremmin kuin markkinat, kuin suomalaiset ihmiset. Minä en usko siihen, että kokonaisveroasteen korottaminen, aina vaan verojen lisääminen, kun näyttää taloustilanne heikentyvän, olisi oikea ratkaisu, koska se ei ole sitä.

Me eletään muutenkin kansainvälisessä tilanteessa, jossa me kilpaillaan meidän verrokimaita vastaan. Meidän pitää katsoa, mitä siellä on tehty, kun me ei eletä missään tyhjiössä täällä keskenämme.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Teidän ratkaisunne on lisää veroja, meidän ratkaisumme on lähteä uudistamaan tätä yhteiskuntaa. Ymmärrän, että se aiheuttaa kritiikkiä, ymmärrän, että se harmittaa, mutta me kannetaan vastuuta teidänkin puolestanne.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

17.02 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tuohon edustaja Mäkysen aiempaan puheen-
vuoroon sanoisin kommenttina, että jos nyt välttämättä kokee tarpeelliseksi käyttää sitä argumenttia, montako edustajaa eri puolueilla on istuntosalissa, niin kannattaa tarkistaa, että sanomishetkellä omassa puolueessa olisi edes muutama edustaja enemmän kuin siinä puolueessa, jonka läsnäoloa moittii.

Kuitenkin tämän lyhyen keskustelun aikana, mitä itse tässä olen ollut kuuntelemassa, jo pari kertaa on taidettu vääristellä valtiovarainministeri Purran ennen vaaleja paneelissa esittämää sivulausetta tästä vähäosaisilta leikkaamisesta. Käsitykseni mukaan se keskustelu kyllä meni niin, että perussuomalaiset leikkaisivat mielellään vähemmän kuin kokoomus. Tuskin kukaan tämän todenperäisyyttä lähtee kiistämään.

Muutamia huomioita, vääriä käsityksiä, joita salissa on esitetty, korjaan niitä tässä. Hallitus ei kevennä veroja velaksi, vaan kaikki veronkevennykset, jotka hallitus tekee, perustuvat siihen, että jotain muuta veroa nostetaan. Kokonaisveroaste ei tässä ratkaisussa nouse, mutta verojen painopistettä muutetaan eli esimerkiksi kannustetaan työntekoon pieniä keskituloisia ihmisiä, kevennetään autoilijan kustannustaakkaa. Tällaisia pieniä vero-
liikkeitä hallitusohjelmassa tehdään, mutta niitä ei tehdä sinänsä velaksi, vaan veroratkaisu kannattelee itsensä.

On esitetty vasemmisto-oppositiosta, että valtiovarainministeriö on suositellut jotain veroa säädettäväksi. Tämä ei pidä paikkaansa. Valtiovarainministeriö on laatinut verokartoituksen, jota leikkimielisesti kutsutaan ”veronkorotusoppaaksi”, eli siellä on listattuna kaikki mahdolliset verot, joita Suomessa kerätään, keinot, millä niitä voitaisiin nostaa. Ei siellä oteta kantaa siihen, mitä pitäisi nostaa ja miten pitäisi nostaa. Tämä kyseinen listaamattomien yritysten veronkorotus on eräs niistä keinoista, joita voitaisiin käyttää. Samalla tavalla siellä on listattuna esimerkiksi yleisen arvonlisäverokannan nostaminen. Sekin olisi eräs keino, jota voitaisiin käyttää, jos sellainen arvovalinta haluttaisiin tehdä.

Tästä määräaikaisten työsopimusten ketjuttamisesta. Se on hallitusohjelmakirjaus, jota lähdetään toteuttamaan, ja se tulee aikanaan työministerin valmistelevana esityksenä.

On puhuttu työssäoloehdon pituudesta. Aikaisemminhan tilanne oli se, että tämä työssäoloehto oli ylivakuutus, eli hyvin lyhyellä työssä käymisellä pystyi saamaan hyvin pitkän, kattavan työttömyysturvan. Se johti valitettavasti joissain tapauksissa väärinkäytöksiin, ja nyt tätä ylivakuutusta käydään korjaamaan.

Tuossa aiemmin edustaja Bergbom epäili, että vasemmisto-oppositiosta ei olisi korjaamaan tätä tilannetta, ja itse olisin kyllä vähän samassa tilannekuvassa, kun kuitenkin on niin, että ei sosiaalidemokraattien vaihtoehtobudjetissa edes kerrota, millaisia työllisyysvaikutuksia sillä olisi. Millä aikavälillä te olisitte valmis säästämään, sopeuttamaan valtiontaloutta esimerkiksi kuusi miljardia, yhdeksän miljardia, kun me tiedämme, että nekkään summat eivät tule riittämään mihinkään? Mistä te löytäisitte rahat rakentamaan soten valuvikoihin ja niiden korjaamiseen? Ei ole uskottavuutta. Kritiikkiä on helppo esittää, mutta pitäisi olla myös vaihtoehto.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

17.06 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Mäkelä aloitti oman puheenvuoronsa kritiikillä oppositiota kohtaan, että olemme moittineet, että täällä ei ole hallituspuolueen edustajia vastaamassa ja keskustelemassa, kun tehdään Suomen historian suurimpia leikkauksia pienituloisille ihmisille. Suomen historian suurimpia leikkauksia kokonaisuudessaan tehdään parhaillaan, eikä täällä ole hallituspuolueita paikalla. [Vilhelm Junnila: Ei pidä paikkaansa!] — Ei pidäkään paikkaansa, minä olen ilahtunut, kun tulin tänne äsken, ja täällä on myöskin hallituspuolueiden edustajia, useampi perussuomalainen, hieman enemmän meitä oppositioedustajia täällä tässä vaiheessa. Tiedän, että on aika myöhäistä jo perjantaina ja monilla ovat paineet erilaisia kuin meillä, jotka olemme tästä lähiseudulta.

Mutta halusin vastata muutamiin huomioihin hieman yleisemmällä tasolla ja vastata niihin kysymyksiin, mitä täällä sanottiin — ehkä vähän teesimäisemmin, mutta kun ne tulivat teeseinä myöskin hallituspuolueiden edustajilta. Kuuntelin erittäin huolella Bergbomin puheenvuoron tässä äsken, ja halusin vain oikeastaan sanoa nämä perusfaktat, että ne ovat kohdillaan. Minä sanoisin näin rajusti: tämä Suomen velkakriisi, julkisen talouden velkakriisi, on primäärisesti poliittinen velkakriisi. Se ei ole aito velkakriisi. Kun te viittasitte vertailumaihin, niin se ei ole aito. Tämä on primäärisesti poliittinen.

Totta, meillä on siis velkaantuminen ollut nopeata viime vuosina — niin se on ollut vertailumaissa Euroopan unionin piirissä, Euroopassa, laajemmin muuallakin, johtuen koronasta, johtuen turvallisuustilanteen heikkenemisestä. Tämä on yleiseurooppalainen ilmiö tällä hetkellä. Suomen velka-aste, julkisen velan aste, on EU:n keskitasolla tällä hetkellä, ja tässä suhteessa tätä ei kannata yliliiioitella.

Te sanoitte myöskin, että pää tulee vetävän käteen, kohta luottoluokittajat luokittelevat meidät uudella tavalla, emme saa enää lainoja samoin ehdoin kuin aikaisemmin. Sanon teille suoraan, että ei ole tässä suhteessa hätää. Vaikka olen samaa mieltä siitä, että sopeutustoimia tarvitaan, se on eri asia, mutta tässä suhteessa eikä vielä lähiaikoinakaan... Suomi on niitä viimeisiä maita, joissa tämä velkakriisi niin sanotusti ajautuu siihen pisteeseen, että luottoluokittajat rupeavat muuttamaan arvioita. Miksi? Sen takia, että te puhutte ja me puhumme täällä bruttovelasta, ja se on totta, se on korkeimmillaan Suomessa historiassa — tällä hetkellä 150 miljardia euroa suurin piirtein, onko hieman enemmän jo. Se on korkea, ja se on kasvanut voimakkaasti parina viime vuotena näistä syistä, mistä Euroopassa kaikki maat velkaantuvat. Mutta OECD, joka katsoo nimenomaan nettovelkaa, ei pidä Suomen velkaantuneen lainkaan, koska meillä on eläkerahastoissa 250 miljardia, jotka lasketaan julkisen talouden osaksi, ja luottoluokittajat katsovat nimenomaan tätä nettovelkatilannetta. Ja Suomella tässä suhteessa ei ole hätää ollenkaan luottoluokittajien kannalta, vaikka olen samaa mieltä, että nämä eläkerahastot eivät ole käytettävissä budjetin katteena samalla tavalla kuin Norjassa, jossa nämä suuret öljyrahastot ovat käytettävissä budjetin katteenakin suoraan, jolloin heidän tilanteensa on kokonaan toisenlainen Pohjoismaana kuin Suomella. Eli teidän kannattaa nähdä kokonaiskuva nyt täällä. Ja sen takia, kun tämä on poliittinen velkakriisi, te käytätte sitä poliittisesti välineellisesti hyväksi ja katsomme näitä sopeutumistoimia.

Sosiaalidemokraatit ovat samaa mieltä siitä, että me tarvitaan sopeutustoimia. Me me nimme vaaleihinkin sillä silmällä, että me tarvitsemme sopeutustoimia, mutta meidän argumenttimme oli itse asiassa aika lailla sama varmasti kuin teillä perussuomalaisilla: me emme ota köyhimmiltä. Te puhuitte koko ajan, että meidän voimme kehitysyhteistyöstä ot-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

taa, että emme anna maailman köyhille sitä rahaa, tuhlaa sinne, käytetään ne kotimaisiin, suomalaisille köyhille. Me emme ota heikoimmilta suomalaisilta, näitä sopeutustoimia ei heille tehdä, vaan me teemme niille, joilla on — ei niille, joilla ei ole.

Tässä on ratkaiseva ero, ja nyt on ratkaiseva ero siinä, että te menitte vaaleihin sillä, että te autatte suomalaista köyhää, pienituloista ihmistä, syrjäseudun ihmistä, pääkaupunkiseudulla asuvia suomalaisia. Ja nyt me näemme, että te leikkaatte köyhimmiltä, ja tähän on se häly, mikä täällä on. Tästähän me puhumme tässä. Oppositio on nimenomaan häkeltynyt siitä, että menette kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten kukkarolle. Te menette toimeentulotukea saavien ihmisten kukkaroille, ja te työnnätte, köyhdytätte, Suomen kansaa. 65 000 uutta toimeentulotukiasiakasta tulee siitä, että tehdään nämä sosiaaliturvaleikkaukset — 65 000 ihmistä aidosti köyhdytetään. Tämä on täysin ristiriidassa teidän vaaliohjelmienne kanssa ja täysin ristiriidassa sen arvomaailman kanssa, mitä me sosiaalidemokraatit täällä edustamme. Me emme halua heikentää heikossa asemassa olevien ihmisten asemaa. Me haluamme kehittää sitä ja parantaa sitä niin, että mahdollistetaan se työllistyminen niin monella tavalla kuin vaan voidaan, ja otetaan niiltä, joilla on.

Ja mitä te teette? Leikkaatte maailman köyhiltä ja sanotte, että kehitysyhteistyö lähes puolitetaan — ei puoliteta, mutta erittäin rajut leikkaukset siinä, historiallisen rajut leikkaukset tehdään — jotta te voitte tehdä verohelpotuksia. Leikkisästi voi sanoa sen, kun se tänään äänestettiin: kaljanjuonti helpottuu tässä maassa. Otetaan tämä leikkisyys pois. Te joka tapauksessa teette verohelpotuksia kaikkein suurituloisimmille — voimakkaat verohelpotukset kaikkein suurituloisimmille. [Miko Bergbom: Kaikille!] Tämä on arvokysymys. Tämä on arvokysymys, mihin te painoitte. Sosiaalinen omatunto, yhteisvastuu, ei tunne rajoja, me olemme sanoneet koko ajan sen, sosiaalidemokraatit sanovat aina sen. Jos sinä kannat huolta globaalitasolla eriarvoisuudesta ja köyhyydestä, niin kannat sen myös kotimaassa. Te, jotka olette tehneet sen opportunistisista syistä kotimaassa, puhutte välillä köyhistä silloin, kun vaalit ovat tulossa, kun taas vaalien jälkeen tehdään kovinta oikeistopolitiikkaa, kuritetaan köyhintä erittäin vahvasti. Teette sen juuri nyt, ja teette helpotusta rikkaammille ihmisille tässä yhteiskunnassa.

On vaikea käydä tätä keskustelua tai oikeastaan ymmärtää sitä keskustelutilaa, kuinka te saatatte tällä tavalla argumentoida, ja nyt me kuulemme tätä saarnaa siitä, että demarit eivät halua sopeuttaa. Me halutaan sopeuttaa. Me puhumme myös totta kai siitä, että meillä on varaa ottaa sieltä, missä on. Me emme alentaisi suurituloisimpien veroastetta. Me puhumme listaamattomien yritysten osakkeiden verottamisesta, missä nähdään täysin spekulatiivinen tilanne — kaikki valtiovarainministeriä myöten toteavat sen tilanteen, että tässä on resurssi, joka on käyttämättä. Me saatamme puhua rahamarkkinaverosta. Me puhumme siitä, että pannaan finanssisektori maksulle, pannaan maksamaan ne, joilla sitä varaa on, eikä panna maksamaan niitä, jotka ovat jo heikoilla — jotka ovat jo heikoilla. Tämä on se iso kulma.

Puhemies! Minä näen, että kello menee tuohon. Minun täytyy varmaan varata vielä yksi puheenvuoro tähän jatkossa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

17.13 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön on liitetty perustuslakivaliokunnan lausunto, joka oli erimielinen. Kuusi valiokunnan jäsentä vahvasti asiantuntijalausuntoihin perustuen katsoi, että lapsikorotusten poiston

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

osalta selvästi rikotaan perusoikeuden suoja. Se on niin olennainen heikennys lapsiperheiden toimeentuloon lapsiköyhyyttä lisäten, että se vaatisi vaikeutetun sääätämisyjärjestyksen. En lähde lukemaan tuota eriävää mielipidettä 1 — myöskin kakkosessa on asiallisesti sama asia edustaja Kontulan toimesta — mutta haluan tässä lainata sitä oikeudellista päättelyketjua, jota keskeiset asiantuntijat perustuslakivaliokunnalle toivat.

Ensinnä tenure track -professori Anu Mutanen totesi muun muassa: ”On syytä todeta, että vaikka esityksessä tuodaan esille lasten oikeuksien yleissopimus ja siihen kytkeytyvä lapsen edun ensisijaisuus, ei ehdotusta ole varsinaisesti arvioitu mainitun periaatteen valossa. Ehdotetulla sääntelyllä olisi nähdäkseni merkittäviä vaikutuksia lapsiin. Esimerkiksi ehdotettu lapsikorotuksen poisto on työttömyysetuutta saavien kotitalouksien kannalta varsin tuntuva ja kohdistuisi pienituloisiin lapsiperheisiin. Ylipäättään esitykseen sisältyvät työttömien ja pienituloisten kotitalouksien toimeentuloa heikentävät muutokset heikentävät myös niissä elävien lasten oikeutta toimeentuloon. Nähdäkseni lapsikorotuksen poiston perusteluna ovat vain taloudelliset säästötavoitteet. Esitykseen ei havaintojeni mukaan sisälly kompensatiojärjestelyjä, vaan lapsiperheen toimeentulon parannuksia on tarkoitus toteuttaa erillisellä hallituksen esityksellä lähinnä lapsilisäjärjestelmään tehtävin muutoksin. Pidän tärkeänä sen varmistamista, että esitys ei vaaranna ongelmallisella tavalla lasten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista ja että esimerkiksi lapsikorotuksen poiston kompensatiot ovat tähän nähden riittäviä ja myös ajallisesti vaikutuksiltaan yhteensoivia tämän esityksen kanssa. Esityksessä on pyritty ottamaan huomioon tarve sopeutua lapsikorotuksen lakkauttamiseen voimaantuloa koskevalla siirtymäsäännöksellä.” — Siis 1.4. 2024 lukien. — ”Esityksestä ei ole kuitenkaan havaintojeni mukaan luettavissa, millä perusteella ehdotettua voimaantuloaikaa pidetään riittävänä muutokseen sopeutumisen näkökulmasta. Myös muilta osin voimassaoloajan ehdotetun porrastuksen perustelemiseen on jäänyt avoimuutta. Huomionarvoista on lisäksi se, että ehdotetut muutokset eivät olisi miltään osin väliaikaisia vaan tarkoituksena on säätää työttömyysturvaan toistaiseksi voimassa olevia muutoksia. Tämä korostaa sitä, etteivät ehdotukset saa muodostaa olennaista puuttumista perustoimeentulon turvaan. Sadoissa euroissa olevia vaikutuksia ei voitane pitää merkitykseltään ainakaan vähäisenä puuttumisena perustuslain 19 §:n 2 momentin mukaiseen perusturvaan. Merkillepantavaa on myös se, että esityksessä työttömyysturvan leikkauksia perustellaan osittain henkilöiden mahdollisuuksilla turvautua toimeentulotukseen. Esityksen merkitsemä toimeentulotuen tarpeen lisääntyminen ei käsittääkseni ole kaikkienensa yhteensopiva ehdotuksen tavoitteiden kanssa. Lisäksi on huomautettava, että perustuslain 19 §:n 1 momentin mukainen oikeus toimeentulon turvaan on tarkoitettu viimesijaiseksi turvajärjestelyksi. Mielestäni on myös syytä korostaa perustuslain 19 §:n 2 momentin mukaisen perustoimeentulon turvan itsenäisyyttä suhteessa tuohon ykkösmomenttiin.”

Professori Mutanen pitää myös, lainaus jatkuu, ”hyvin ongelmallisena sitä, että tällainen laajasti yhteiskuntaan vaikuttava ja yksittäisen heikossa asemassa olevan henkilön kannalta merkittäväksi luonnehdittava ja vieläpä toistaiseksi voimassa olevia muutoksia tarkoittava esitys ei sisällä riittävää perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointia eikä kaikilta osin kattavaa ja asianmukaista perustuslainmukaisuuden arviointia. Kuva esityksen tosiasiallisista perus- ja ihmisoikeusvaikutuksista jää hämäräksi ja esitettyjen heikennysten ja perusoikeusrajoitusten perustelut avoimiksi. Esityksen perusteella ja eri esitysten yhteisvaikutukset kokonaisvaltaisesti kattavien vaikutusarvioiden puuttuessa on mielestäni mahdotonta tehdä arviota siitä, muodostuvatko perusoikeuksien tasoon nyt ehdotetut muutok-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

set sellaisinaan tai yhdessä muiden ehdotettujen muutosten ja tulevien muiden uudistusten kanssa perustuslain 19 §:n 2 momentin kannalta ongelmallisella tavalla olennaisiksi tai muutoin perusoikeuksien tason kannalta kohtuuttomiksi.”

Julkisoikeuden emeritaprofessori Raija Huhtanen totesi omassa lausunnossaan: ”Lapsikorotuksista luopuminen tarkoittaa heikennystä perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettuun lapsiperheiden tukemisvelvollisuuteen. Sen suuruusluokasta kertoo sille perusteluissa arvioitu säästövaikutus, noin 72 miljoonaa euroa, joka olisi enemmän kuin minkään muun esityksessä ehdotetun toimenpiteen, kun katsotaan koko työttömyysturvapakettia. Vastaavan säästön aikaansaamiseksi ei ole esitetty vaihtoehtoja, mitä perustellaan hallitusohjelmalla. Lapsilisän korotukset kompensoisivat heikennystä vain osaksi. Käytännössä jouduttaisiin turvautumaan enenevässä määrin toimeentulotukeen. Tämä synnyttäisi ongelman perustuslain 19 §:n 1 ja 2 momenttien välisen suhteen kannalta, kun huomioon otetaan myös muiden vireillä olevien ehdotusten toteutuessaan aiheuttama samansisältöinen vaikutus.”

Tarkastelun jälkeen professori Huhtasen johtopäätöksenä edellä todetusta oli, että ehdotus lapsikorotuksesta luopumisesta on ongelmallinen niin oikeasuhtaisuusvaatimuksen kuin sen vaatimuksen kannalta, ettei perusoikeusrajoitus saa olla ristiriidassa kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Näillä perusteilla juuri lapsikorotusten osalta tuo ristiriita perusoikeuden kanssa on niin selvä, että sen pitäisi johtaa oikeudellisesti tarkastellen vaikeutettuun säätämisyjärjestykseen. Jos nuo vaikutusarvioinnit varsinkin yhteisvaikutusten osalta olisivat tarkemmat kautta linjan, löytyisi todennäköisesti myös muita kohtia, joissa pystyttäisiin toteamaan euromääräinen tai prosentuaalinen heikennyksen määrä, joka vielä olisi mahdollinen tai — vastakohtaispäätellen — joka menisi sitten tämän säätämisyjärjestysrajan yli. Nyt lapsikorotuksen osalta se on niin ilmeinen, että tähän olisi pitänyt koko valiokunnankin puuttua, mutta näin ei valitettavasti tällä kertaa käynyt.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

17.20 Vilhelm Junnila ps: Kunnioitettu puhemies! Edustaja Joona Räsänen aiemmassa keskustelussa toivoi, että kunhan tiedusteluvalvontavaliokunta ja suuri valiokunta lopettavat kokouksensa, niin palaisimme tänne saliin vielä keskustelemaan. Edustaja Räsänen ei ole nyt paikalla, mutta uskon, että viesti menee perille. Nimittäin tulin puhumaan tänne historiallisen suurista leikkauksista, mihin täällä on useissa puheenvuoroissa viitattu. Tosiaankin historian suurimmat ja pysyvimmat työttömän toimeentulotuen leikkaukset, niistä olen täällä puhumassa.

Ja kun täällä on myös luettu useita viestejä erilaisilta ihmisiltä koskien henkilökohtaisella tasolla, miten he ovat asiaa kokeneet, niin minäkin luen yhden viestin. Siinä sanotaan seuraavasti: ”Puolueeni leikkasi ensi töikseen opiskelijoilta, työttömiltä ja pienituloisilta eläkeläisiltä, vaikka viimeisessä puoluevaltuustossa ennen vaaleja puolueen puheenjohtaja oli luvannut pistää itsensä likoon opiskelijoiden, työttömien ja pienituloisten eläkeläisten puolesta.” [Oikealta: Kuka?] Eikö kuulostakin aika karmealta tekstiltä? Kysymyksessä ovat siis historian suurimmat leikkaukset. Tämä kyseinen viesti on SDP:n puoluevaltuuston jäseneltä. [Oikealta: Ohhoh!] Nimittäin silloin vuonna 1995 todellakin tehtiin historian suurimmat ja pysyvimmat työttömän toimeentulotuen leikkaukset. Itse asiassa kun perustuslakivaliokunta on sitä nyt täällä käsitellyt, että missä suhteessa meidän pitäisi huomioida aiempi käytäntö, niin useaan otteeseen on tullut vuoden 1996 perustuslakivaliokunnan

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

lausunto numero 34 vastaan. Kuten edustaja Koskinenkin hyvin tietää, niin silloin todella tehtiin aivan mittavat leikkaukset, ja se oli täysin sosiaalidemokraattien käsialaa.

Arvoisa puhemies! Silloin työttömien veroaste nostettiin kaksinkertaiseksi palkansaajan veroasteeseen nähden ja puolitoistakertaiseksi eläkeläisten veroasteeseen nähden. Lisäksi 1996 toimeentulotukea leikattiin peräti 20 prosenttia, jos henkilö ei ollut halukas työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin. Kaksi vuotta myöhemmin luku oli 40 prosenttia ja tämä Paavo Lipposen sosiaalidemokraattisen hallituksen aikaansaannosta. Pyydän, kun täällä useaan otteeseen aina puhutaan historiasta ja vedotaan historiallisiin tekoihin, että ottakaa se historia myös huomioon. Se oli nimittäin myös Paavo Lipposen hallitus, joka peräti 20 miljardia markkaa puski leikkauksia tuolloin. Ajatelkaa: 20 miljardia markkaa, peräti 4 prosenttia bkt:stä. Nämä ovat aivan eri mittaluokan asioita, mistä täällä tänä päivänä puhutaan. Pyydän, että tämä historia otettaisiin huomioon. Pelkästään 95 leikattiin kehitysyhteistyöstäkin 200 miljoonaa, 300 miljoonaa opintotuesta, 250 miljoonaa asumistuesta, 750 miljoonaa maataloudesta, 400 miljoonaa liikenneinfrastrukturalta ja 800 miljoonaa yrityksiltä. Ja ajatelkaa — täällä on puhuttu kuntien valtionosuuksista: 3,8 miljardia markkaa kuntien valtionosuuksista. Nämä ovat historiallisia lukemia.

Arvoisa puhemies! Täällä on myös kritisoitu, millä periaatteella näitä on laskettu hallituksen toimesta, ja viitattu SISU-mikrosimulointimalliin. Tämä malli on ollut käytössä vuodesta 2010 alkaen. Se perustuu sekä valtiovarainministeriön että Tilastokeskuksen yhteistyöhön. Kaikki hallitukset ovat tätä samaa järjestelmää käyttäneet, niin Sipilän hallitukset, Rinteen hallitukset, Marinin hallitukset, aivan kuten nyt Orponkin hallitus sitä käyttää. Tähän saakka tämä malli on teille kelvannut. Nyt yhtäkkiä, kun olette oppositiossa, tämä ei kelpaakaan. Tämä kuitenkin perustuu sekä virkavastuulla tehtäviin laskelmiin että myös pitkälliseen kehitystyöhön, millä periaatteella näitä arviointeja tehdään.

Lainaan vielä lopuksi yhden lauseen perustuslakivaliokunnan mietinnöstä: ”Valiokunnan mielestä esityksen vaikutusten arvioinnit ja sääätämisyjärjestysperustelut ovat asialliset.” — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

17.26 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Tietysti ensin täytyy jälleen kerran todeta, että ensi vuoden budjetti kasvattaa Suomen velanottoa suhteessa tähän kuluvaan vuoteen ja Orpon hallitus ottaa enemmän velkaa kuin Sanna Marinin ja Antti Rinteen hallitukset yhteensä viime hallituskaudella. [Miko Bergbom: Kuuntelitteko te äsken?] Valtiontalous ei ole tasapainottumassa. Teidän toimillanne valtiontalous heikkenee. Suhdannetilanne on myöskin vaikea, ja te heikennätte sitä näillä huonosti ajoitetuilla leikkauksillanne edelleen. Kyllä, voidaan tietysti käydä jopa akateemista keskustelua siitä, onko valtion alijäämien kasvattaminen elvyttämistä, mutta kyllä se aika huonoa elvyttämistä on, kun se tällä tavalla pirstotaan. Ette te tee ollenkaan varsinaisia elvytystoimia, jotka kohdennettaisiin siihen, että talous kasvaisi, ihmisten toimeentulo paranisi ja varsinkin pienituloiset, jotka käyttävät omasta toimeentulostaan kaiken kulutukseen, saisivat hieman liikkumavaraa.

No, viime hallituksen aikana työllisyys nousi ennätystasolle, ilman että sosiaaliturvaa leikattiin. Nyt se on lähtenyt laskuun, ja ratkaisunne on heikentää näiden kaikkien työttömien asemaa. Viime vaalikaudella, koronan ensimmäisen vuoden jälkeen, Suomen velkasuhde lähti laskuun, rivakampaan laskuun kuin finanssikriisin jälkeen kertaakaan, ja nyt te teette budjetteja, jotka lisäävät velanottoa ja kasvattavat velkasuhdetta. Suurin vaikutus ei

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

ole näillä yksittäisillä päätösperäisillä veronalennuksilla, niin kuin olutveron alennuksella tai muilla, vaan sillä, että veroaste laskee vaalikauden aikana yhdeksän miljardin euron edestä. Me emme vaadi emmekä esitä edes sitä, että veroaste pitäisi pitää nykyisellään, vaan että tätä veroasteen laskua hieman hillittäisiin. Yhdeksän miljardia euroa on melko suuri osa siitä alijäämästä, jonka te saatte aikaan.

Oikeastaan tämä edustaja Bergbomin kysymys, pitääkö leikata lisää, kuvaa erittäin hyvin teidän käsitystänne julkisen talouden toiminnasta, että mikään muu ei voi vaikuttaa kuin leikkaus, ja itse asiassa mikään muu ei voi vaikuttaa kuin sosiaaliturvan leikkaus tai julkisten palveluiden leikkaus. On turha oikeastaan kenenkään meidän mennä asiantuntija-arvioiden tai valtiovarainministeriön tai minkään muunkaan ministeriön selän taakse tässä keskustelussa. Kysymys on poliittisista päätöksistä, teidän ja meidän omista valinnoista. Te haluatte leikata pienituloisilta ja antaa suurituloisille, esimerkiksi tänään vielä käsiteltävän osakesäästötilin katon noston tai vaikkapa sen solidaarisuusveron rajan noston.

Te näette sopeutuksena ja työllisyystoimina vain nämä suorat leikkaukset esimerkiksi sosiaaliturvaan. [Miko Bergbom: Ei pidä paikkaansa!] Te ette puutu näihin työttömyyden ja kasvun taustalla oleviin suurimpiin ongelmiin. [Miko Bergbom: Ei pidä paikkaansa!] Työttömyyden osalta ne ovat, kuten edellisessä puheenvuorossa toin esille, terveys, koulutus ja asuinpaikka, joita te itse asiassa heikennätte leikkauksillanne. Kasvun esteenä tällä hetkellä suurimpia ongelmia edelleen on osaavan työvoiman puute, vihreän siirtymän ja puhtaan energian investoinnit, joita te haluatte estää, ja esimerkiksi luvituksen nopeuttaminen, johon teillä ei ole uskottavia toimia, vaan olette sitäkin itse asiassa vaikeuttamassa näillä leikkauksillanne, kun henkilöstö, joka näitä lupia käsittelee, vähenee. Leikkauksilla on vaikutuksia, jotka ovat monimutkaisempia kuin vain budjettikirjan rivit ja miinukset ja plussat, joita siellä näkyy. Ne vaikuttavat siihen, miten yksityinen talous toimii, miten ihmiset toimivat ja minkälaiset mahdollisuudet heillä on työllistyä, ja sen kautta leikkauksilla on paljon monimutkaisempia vaikutuksia julkiseen talouteen kuin mitä te annatte tässä keskustelussa ymmärtää tai mitä näillä staattisilla laskelmilla pystytään arvioimaan.

Edustaja Junnila nosti tämän esimerkin 30 vuoden takaa, ja minusta on ihan sinänsä rehellistä todeta, että sosiaalidemokraatitkin ovat tehneet virheitä — itse asiassa kyllä olisi löytynyt virheitä varmasti ihan lähempääkin kuin 30 vuoden takaa. Me olemme tosin 90-luvun lamaan itse viitanneet aika monta kertaa, että niitä virheitä ei pitäisi enää toistaa, mutta te ehdoin tahdoin käytätte 90-luvun lamaa syynä sille, että te teette nyt sen saman. [Vilhelm Junnila: Ei pidä paikkaansa!] Te perustelette sillä, että sosiaalidemokraatit ovat 30 vuotta sitten tehneet jotain, joka ei ole toiminut ja joka ei välttämättä ole ollut hyvää politiikkaa, ja teette taas sen saman: heikennätte lapsiperheiden asemaa, 100 000 ihmistä toimeentulotuella. Eihän tässä ole mitään tolkkua.

Tämä esitys on myöskin yksi osa sitä, kun te murratte suomalaista työmarkkinajärjestelmää ja erotatte Suomen muista Pohjoismaista myös tässä muodossaan. Suomen ansiosidonnainen on jo valmiiksi korvaustasoltaan Ruotsia ja Tanskaa heikompi. Nyt se on vielä kauempana tulevaisuudessa, ja vielä kun saatte ensi keväänä tänne tämän porrastamisen esityksen, olemme vieläkin kauempana Ruotsin ja Tanskan tasoista. Meidän työllisyyspalvelumme ovat tietysti myöskin muista Pohjoismaista kaukana ja huonommin resursoituja. Samalla te heikennätte työntekijöiden neuvotteluasemaa ottamalla kustakin Pohjoismaasta sen työntekijöiden kannalta vaikeimman asian ja jättämällä ne työnantajille vaikeimmat asiat, tällaiset tasapainottavat elementit, pois, joita esimerkiksi edustaja Lyly on tänään lakialoitteessaan esittänyt. Te teette näitä epätasapainoisia esityksiä, joista tämä työttö-

myysturvan leikkaus on yksi, heikentääksenne työntekijöiden neuvotteluasemaa, tehdäkseenne Suomesta halpapalkkamaan ja vaikeuttaaksenne työntekijöiden neuvotteluvoimaa palkkaneuvotteluissa. [Kimmo Kiljunen: Miksi?] Siitä tässä on kyse, ja on erittäin vaikea ymmärtää, että perussuomalaiset ovat tätä tekemässä. Te olette väittäneet olevanne työväenpuolue ja duunareiden puolue, mutta nyt te käännätte heille selkänne, pistätte heidät pois neuvottelupöydästä ja estätte neuvottelemasta työehdoista tulevaisuudessa. Te murratte suomalaisen työmarkkinamallin.

Tämä ei ole työllisyyspolitiikkaa. Tämä ei ole valtiontalouden vahvistamista. Tämä on hyvin kylmää tulonjakopolitiikkaa, jolla poljetaan suomalaisten palkkakehitystä ja tehdään Suomesta halpatyövoimamaa, ja te perussuomalaiset olette tästä vastuussa. Tämä on ideologista Etelärannan unelmien täyttämistä. Ei yhtään mitään muuta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

17.33 Miko Bergbom ps: Arvoisa herra puhemies! Siinä vasta paatoksellinen puhe. Mahdetaanko puheen taustat kirjoittaa SAK:n toimistossa? Siltä vähän näyttää ja kuulostaa, mutta valitettavasti suomalaiset eivät enää jaksata tätä vastakkainasettelua, jota te rakennatte jatkuvasti. ”Rikkaat rikastuvat ja köyhät köyhtyvät” on demareiden viesti vuosikymmenestä toiseen, ja sitten te huudatte, että nyt palkansaajia kuritetaan ja ihmiset heitetään katujaan, ihmisoikeuksista ei piitata. Tämä ei pidä paikkaansa. Tämä hallitus tekee näitä toimia siksi, että yhä useampi suomalainen olisi töissä. Siis työpaikoista välitämme — siitä mistä demaritkin ainakin menneinä vuosikymmeninä ovat puhuneet, enää eivät niin paljon — juuri sen takia, että yhä useampi suomalainen työllistyisi.

STM:n tekemässä yhteisvaikutusarvioinnissa myös todetaan, että 49 prosentilla suomalaisista käytettävissä olevat tulot nousevat hallituksen päätösten seurauksena. Tätä muuten ette hirveän paljon halua kertoa. Palkansaajien verotus laskee. Sitten te menette jatkuvasti tähän rikkaiden veroaleen. Muistutan, että kaikille palkansaajille tulee veroale, mutta nimenomaan tämä rikkaiden veroale, jolla te nyt mässäilette täällä viikosta toiseen, päivästä toiseen — ymmärrän, ettei paljon ole, mistä repiä, mutta tämä on se teidän yksi kärki. Ymmärrän: se on viestinnällisesti hirveän tehokas keino vedota, että ministereille tulee veroale ja palkansaajat kärsivät.

Mutta jos nyt katsotaan ihan tosiasioiden pohjalta tätä asiaa, niin valtiovarainministeri Purra on todennut, että kun vastaava veronalennus tehtiin Ruotsissa, ja muuten huomattavasti isompi veronalennus vielä, se rahoitti itsensä takaisin — rahoitti itsensä takaisin, eli verojen määrä kasvoi. Uskomatonta mutta totta: kun kannustimia lisätään, niin voi olla, että ihmisten toimeliaisuus myös lisääntyy. Te haluaisitte vähentää näitä kannustimia, ymmärrän sen.

Mutta sitten, kun mennään näihin niin kutsuttuihin rikkaisiin ihmisiin, täytyy muistaa, että heillä on valinnanvaraa. Heillä on valinnanvapaus myös lähteä tästä maasta pois. Voimme kutsua sitä epäisänmaallisuudeksi, ja voimme moittia heitä, että miten te kehtaatte jättää Suomen, mutta tosiasia on, että jos Suomi ylläpitää huomattavasti korkeampaa veroprosenttia kuin muut meidän keskeiset kilpailijamaamme hyvätuloisten, ylimmän tulodesiilin joukossa, näillä ihmisillä on mahdollisuus lähteä Suomesta tekemään uraa muualle. Ja en minä ainakaan halua sitä. Minä haluan, että Suomi on kilpailukykyinen yhteiskunta huippuosaajille — huippuosaajille, jotka synnyttävät ja luovat tähän maahan talouskas-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

vua. En tiedä, miksi te ette suostu ymmärtämään tätä. Ruotsissa teidän kolleganne ymmärsivät tämän, ehkä vielä jonain päivänä myös Suomessa.

Ja sitten kun täällä väitetään, että hallituksella ei ole verosopeutusta huomioitu hallitusohjelmassa, niin kyllähän on huomioitu. Täällä useita veronkorotuksia otetaan käyttöön veronalennusten vastapainoksi. Nythän painopistettä vain muutetaan siten, että työn verotus laskee, duunarille jää enemmän käteen. Tämän pitäisi olla muuten ilon ja juhlan aihe myös teille, mutta ei ole. Ja sitten täällä verotetaan haittoja, kuten tupakointia, virvoitusjuomaveroa korotetaan. Nämä ovat positiivisia asioita. Huomioikaa nämäkin, edustaja Mäkynen, seuraavassa puheenvuorossa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

17.36 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Ja arvoisa edustaja Bergbom, toivottavasti, kun te käytte toreilla puhumassa, perustellette juuri noilla tavoilla rikkaiden verohelpotukset, joita te tarjoatte nyt avoimella kädellä. Eli ette ota rikkaita mukaan näihin talkoisiin, [Miko Bergbom: He ovat jo!] mutta otatte ne köyhät ihmiset näihin talkoisiin mukaan, otatte sieltä nimenomaan ja työnnätte heitä elämän vaikeuksiin, ihmisiä, joilla ei aidosti ole muuta vaihtoehtoa. Silloin kun puhutaan toimeentulon varassa elävistä ihmisistä, me todellakin puhumme ihmisistä, jotka ovat kaikkein suurimmissa taloudellisissa vaikeuksissa. Te panette heidät vielä hankalampaan kulmaan. Emme me ole sanoneet siitä, että ihmisiä työnnetään kadulle, mutta olemme sanoneet aidosti sen, että te itse... ollaan laskettu näitä ja mietinnössä näkyy muualla, että tämä lisää toimeentuloasiakkaiden määrää 65 000:lla ja 100 miljoonaa euroa lisää toimeentulotukia joudutaan laittamaan sille ihmis määrälle, joka ei pysty tästä ensisijaisesta sosiaaliturvasta enää hyötymään samalla tavalla kuin aikaisemmin, vaan heiltä elintasoa rajusti lasketaan.

Tämä on se isoin ongelma nyt tässä, ja te teette aidosti sekä absoluuttisesti että suhteellisesti merkittävän verohelpotuksen kaikkein varakkaimmille ihmisille tässä maassa, jos he pystyvät uhkaamaan sillä, että heillä muuten on valinnanvaraa: ”me ollaan niin varakkaita, että meidän voidaan jättää ’hei vain’ tälle Suomelle, jos täällä verotus on sitä tai tätä”. Jokainen rikas täällä tietää, Suomessa myöskin: poikkeuksellisen turvallinen yhteiskunta sisäisen turvallisuuden osalta, koska meillä on pidetty tähän asti heikoimmistakin huolta, poikkeuksellisen upea yhteiskunta, maksan niitä veroja ilolla sen vuoksi, että meillä on lähes ilmainen, maksuton koulutus varhaiskasvatuksesta yliopistoon asti, terveydenhuolto myöskin, julkinen terveydenhoito toimii laadukkaasti kuin mikä. Siellä on nämä ongelmat, jotka me tiedämme, hintapuolella ja muuta, mutta toimiva järjestelmä. Maailmalla ihaillaan tätä järjestelmää.

Kyllä, kaikissa Pohjoismaissa veroasteet ovat korkeampia kuin vertailumaissa yleensä, mutta ihmiset eivät joudu samalla tavalla säästämään lastensa kouluttamiseen, samalla tavalla varaamaan voimavaroja terveydenhuoltoon kuin ympäri maailman käytännössä kaikkialla muualla. Tämä se on: julkisesti kannetaan vastuu ja tällä verotuksella me nimenomaan tasaamme kaikille elintason mahdollisimman hyväksi. Se on tässä se lähtökohta, jota te olette nyt romuttamassa. Siitä me puhumme tässä koko ajan.

Minusta oli erinomainen edustaja Mäkisen puheenvuoro siinä, kun vertasitte näitä isoja leikkauksia, joita Lipposen hallituksen aikana täällä tehtiin, valtavan laman jälkeen, valtavan syvän laman jälkeen, oltiin täysin toisenlaisessa kriittisessä taloudellisessa tilanteessa kuin missä nyt ollaan. En lähde puolustelemaan. Olen täsmälleen samaa mieltä kuin edus-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

taja Mäkinenkin. Silloin tehtiin virheitä. Sanonpa yhden virheen lisää, jota te ette maininneet. Silloin hyväksyttiin taitettu indeksi, joka lähti laskemaan eläkkeensaajien elintasoa ja joka on laskenut sitä kaikki nämä 25 vuotta. Enkä lähde puhumaan siitä asiasta yhtään enempää, vaikka juuri nyt taitettu indeksi antaa enemmän kuin palkkaneuvotteluissa on sovittu, jolloin juuri tällä hetkellä, satunnaisesti, se tuottaa enemmän. [Puhemies koputtaa] Mutta tämä iso kulma tässä on myöskin nähtävissä. Näemme, että virheitä on tehty, mutta me emme halua nyt käyttää niitä hyväksi, emme halua — puhemies, lopetan tähän — sitä, [Puhemies koputtaa] että me lähdemme vähättelemään nyt tehtäviä leikkauksia köyhille ihmisille sillä, että historiassa on tehty joskus jotain aikaisemmin. Yksi paha ei tee toista pahaa hyväksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

17.40 Miko Bergbom ps: Arvoisa herra puhemies! Asia on tietysti juuri näin, että yksi paha ei tee toista pahaa hyväksi, mutta jos nyt katsotaan, niin kuin aikaisemmin totesin puheenvuorossani, että minkä takia tämä hallitus tekee näitä, sekä vaikeita päätöksiä että myös vähän parempia päätöksiä, niin juuri sen takia, että meillä olisi sitä julkisen talouden puskuria, jolla me voidaan varautua niihin vaikeisiin aikoihin, joita mahdollisesti on tulossa. 90-luvun lama on hyvä esimerkki siitä, että kun ajetaan koko talous kerralla aivan romutilanteeseen, niin sitten kun tehdään niitä sopeutustoimia, ne iskevät juuri heikoimmasa asemassa oleviin, ja todella rajusti. Eli 90-luvun laman sopeutustoimia ei voi hyvällä päivälläkään, hyvällä säälläkään eikä huonollakaan säällä verrata tämän hallituksen sopeutustoimiin.

No, sitten täällä on puhuttu, nyt erityisesti tämä rikkaat rikastuvat, köyhät köyhtyvät -argumentti, ja kun katsotaan tätä STM:n yhteisvaikutusarviota ja siellä on tätä Gini-kerrointa nyt laskettu, niin täällä todetaan, että tulonjaon epätasaisuutta mittaavan Gini-kertoimen arvioidaan kasvavan staattisessa tarkastelussa 27,62 prosentista 20,07 prosenttia eli plus 0,45 Gini-kerroin nousee — plus 0,45, puhutaan siis Gini-kertoimen tasolla. Tuo muutos on aika maltillinen, sanotaan näin. Eli siihen nähden, jos käytetään argumenttia, että tämä hallitus tekee historiallisen suuret, ennätyselliset leikkaukset, rikkaat vain rikastuvat ja köyhät ajetaan kyykkyy, niin tämä argumentti ei pidä STM:n arvioissa eikä VM:n arviossa paikkaansa. Se ei vain yksinkertaisesti pidä paikkaansa. Se ei muutu siitä, vaikka se kirjoitettaisiin kuinka kauniille papereille. Se ei muutu siitä, vaikka se julistettaisiin tässä salissa satoja kertoja, että rikkaat rikastuvat ja köyhät köyhtyvät. Kun tarkastellaan Gini-kerrointa, joka mittaa nimenomaan tulojen eroa, niin 0,45 on se ero hallituksen toimien seurauksena vuodelle 2024. Tämä on tosiasia myös. [Matias Mäkynen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Salissa olevien edustajien määrä samoin kuin listalla olevien puheenvuoropyyntöjen määrä on siinä määrin vähäinen, että kehotan edustaja Mäkystä ottamaan listalta listapuheenvuoron. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

17.42 Vilhelm Junnila ps: Kunnioitettu puhemies! Aiemmassa keskustelussa puhuttiin työntekijöiden halpuuttamisesta. Tämä itse asiassa on aika merkillinen ilmaisu siinä suhteessa, kun otetaan huomioon vaikka edellisen hallituksen toimet ja aiheet saatavuusharkinnan suhteen. Siinähan ei silloin puhuta varsinaisista osajista, asiantuntijoista eikä EU-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

väestöstä eikä edes kausityöntekijöistä, vaan kouluttamattoman EU:n ulkopuolisen ja Eta-alueen ulkopuolisen väestön saamisesta Suomeen, mikä auttamattomasti silloin tarkoittaisi, että täällä jo olevat työntekijät joutuisivat kollektiivisesti jossain määrin kärsimään joko suoraan oman toimialansa suhteessa tai sitten verotuksen suhteen, koska samassa tilanteessa sosiaalidemokraatit ovat myös halunneet muuttaa, ja myös tehneet niin, tätä maahanmuuttajien toimeentuloedellytystä, mikä tarkoittaisi, että silloin maahan voitaisiin tulla entistä heppoisemmin tuloin, mikä tarkoittaisi, koska täällä on kuvattu jo useaan otteeseen, kuinka kallista täällä on, että viime kädessä valtio subventois sitten muun osan palkkaa, jotta heillä olisi todellinen mahdollisuus tulla täällä toimeen. Nämä kaksi asiaa ovat työntekijöiden halpuutusta. Näitä kahta asiaa perussuomalaiset eivät suinkaan edistä, mutta sosiaalidemokraatit ovat historiallisesti ja aivan viime aikoina näitä edistäneet.

Olen myös huolissani tästä puheen sävystä täällä. Täällä on puhuttu katuojista, on puhuttu, että laitetaan ihmisiä asumaan pahvilaatikoihin ja muihin. Kyllä Suomi pienenä maana on aina pärjännyt ja tullut toimeen nimenomaan silloin, kun on pystytty vetämään yhtä köyttä. Kun geopolitiittinen tilanne tuossa vähän aikaa sitten muuttui, silloinkin Suomi pystyi vetämään yhtä köyttä. Saatiin järkevä, perusteltu Nato-päätös yhteisesti aikaan. Vetoan kyllä oppositioon, että tämä aivan mustien ja synkkien pilvien maalailu ja tämä hyvin voimakas retorinen vastakkainasettelu ei ole senttylinen asia, joka tätä valtakuntaa on eteenpäin aiemmin vienyt, ja tuskin se sitä on tulevaisuudessakaan. Tehkää rakentavia esityksiä. Eri mieltä saa olla, mutta yhdessä tästä on päästävä eteenpäin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

17.45 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minusta edustaja Junnilan käyttämä puheenvuoro äsken oli erittäin arvokas. Yhtä köyttä meidän pitäisi näissä asioissa vetää erityisesti silloin, kun me olemme vaikeiden ratkaisujen edessä, ja nyt tässä on tietty vaikeus, minkä te olette kaikki kuvanneet, että valtiontaloutta on hyvä sopeuttaa. Mutta silloin tehdään se yhtä köyttä siitä lähtökohdasta, että nimenomaan pyrittäisiin kaikki osallistumaan talkoisiin, mutta erityisesti, että mieluummin osallistuvat talkoisiin ne, joilla voimavaraa enemmän on — eikä näin niin kuin Bergbom perusteli, minkä takia rikkaille täytyy antaa helpotuksia tässä kohdassa ja köyhimmille rasitteet, kuormitetaan entistä enemmän ja entistä voimakkaammin. Että tehdään nämä sitten yhdessä sillä tavalla, että me kaikki osallistutaan ja erityisesti pyritään suojaamaan — erityisesti pyritään suojaamaan — niitä, jotka ovat aivan siellä köyhyysrajan pinnassa tai köyhyysrajan alla. Että heihin nyt ei kosketa, koska heidän elämäntilanteensa on todella hankala tulotason osalta, vaan meihin, joilla on sitten varaa enemmän, niin tehdään näin päin.

Kun tämä suurituloisille annettava verohelpotus on niin vähämerkityksellinen teille ja kaikkien mukaan, niin minkä takia te teette sen? Minkä takia te pilaatte tämän ilmapiirin — juuri edustaja Junnilan sanoin — kun meidän pitäisi tehdä yhteistoiminnassa niitä pyrkimyksiä? Minkä takia te näin vähämerkityksellisellä, pienellä asialla haluatte pilata tämän atmosfääriin täällä? Me olemme aidosti kysymässä teiltä: minkä takia te helpotatte suurituloisten verotusta?

Samaa sanoi valtiovarainministeri Riikka Purra täällä. Hän totesi, että eihän tämä ole kuin 60 miljoonaa euroa ja nytten täällä veivataan, kun on isoista säästöistä kysymys ja tarve. Niin, kun se on vain 60 miljoonaa euroa, eli minkä takia se täytyy tehdä? Se 60 miljoonaa euroa on itse asiassa aika suuri summa. Me käytiin tässä toissa päivänä pitkä kuuden

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

tunnin keskustelu toimeentulotuesta ja sen heikennyksistä, eli kaikkein viimesijaisimmas-ta tukimuodosta, ja sen tulovaikutus on 30 miljoonaa euroa. Minkä takia te puutuitte tähän kaikkein herkimpien ihmisten toimeentuloon, niiden, jotka ovat siis viimekätisen toimeen-tulotuen piirissä? Te saatte sillä säästöä 30 miljoonaa, pannaan nämä ihmiset maksamaan. Ja sitten 60 miljoonaa, se on sitten pieni summa se, kun on rikkaista kysymys. Näille pie-nituloisille toimeentulotukiasiakkaille se 30 miljoonaa on valtava summa, koska heillä on niin vähän sitä voimavaraa.

Minkä takia te ette luo tätä yhteishenkeä? Kyllä me täällä voitaisiin yhdessä ne asiat rat-kaista ja hakea se positiivinen, hyvä henki, millä tätä yhteiskuntaa viedä eteenpäin silloin, kun on vaikeat ajat. Mutta te teette juuri sen ongelmallisen tilanteen meille, että niiltä, jot-ka ovat heikoilla, viedään ja pannaan heidät vielä vaikeampaan asemaan, ja ne, joilla on hyvin: no, ei se mitään, ne voivat pikkuisen saada tästä tilanteesta jopa hyötyä lisää. Minkä takia teette tällaisen ratkaisun, kun se on niin vähämerkityksellistä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

17.48 Matias Mäkynen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Bergbom viittasi Gini-kertoimeen, joka kuvaa eriarvoisuutta ja tulonjakoa. On ihan totta, päätösperäisesti te olet-te nyt kasvattamassa Gini-kerrointa, ja varmasti tiedätte myös sen, että tämä Gini-ker-roinarvio ei sisällä veromuutoksia. Eli kun siihen lisätään vielä veromuutokset, esimerkik-si se, että tulovero kevenee kaikista eniten yli 14 000 euroa kuukaudessa ansaitsevilla suo-malaisilla, niin tietysti Gini-kerroinkin vielä sitten siitä hieman räpsähtää ylöspäin. Mutta olennaista ei välttämättä edes ole se, onko se muutos sitten kymmenyksen sinne tai tänne, vaan se, että te ihan tietoisesti hyväksytte tämän, teette eriarvoistavaa politiikkaa, jota suo-malaiset eivät kannata eivätkä halua, ja teette sen täällä silmänkään räpsähtämättä.

Asumistuki- ja työttömyysturvaleikkaukset tulevat joka tapauksessa aiheuttamaan sato-jen eurojen toimeentulon heikennykset kuukausitasolla työttömille, pienipalkkaisille ihmi-sille, myös työssäkäyville ihmisille. 1 377 euroa on pelkästään omistusasujalta lähtevä asu-mistuen leikkaus, ja sitten pienipalkkaiselta työssäkäyvältä osa-aikaiselta yksinhuoltajal-ta, jolla on kaksi lasta, jopa 600 euroa kuukaudessa, 37 prosenttia kuukausituloista. Onko tämä kohtuullista? Se ei välttämättä tässä teidän Gini-kertoimessanne niin suurelta vaiku-ta, mutta meistä tämä ei todellakaan ole kohtuullista.

Tänään tässä salissa aikaisemmin äänestimme olutveron laskemisesta 25 miljoonalla ja heti perään sen jälkeen kuntoutustuen leikkaamisesta 25 miljoonalla. Nämä ovat arvova-lintoja, joita te teette, joita me yritämme täällä muuttaa, mutta olemme nyt oppositiossa. Teillä on asiantuntijoiden mukaan 1930-luvun jälkeen oikeistolaisin hallitusohjelma tässä maassa, joten todella se aiheuttaa erimielisyyksiä. Me emme ole samaa mieltä näistä asiois-ta teidän kanssanne. Tässä on arvorigistiriitoja, ja niitä me täällä tuomme esiin. Se on meidän tehtävämme, se on meidän oikeutemme. Se saattaa tuntua pahalta, että näitä asioita tuo-daan julki, mutta ei se ole mitään riidan haastamista eikä se ole henkilökohtaista, edustaja Junnila, ei se ole mitenkään opposition taholta vihamielistä. Me hyvin asiallisesti tuomme esiin, mitä tässä tapahtuu ja minkälaista politiikkaa te teette ja miksi me sitä kritisoimme.

Mitä tulee työmarkkinoiden murrokseen, se, että te heikennätte työntekijöiden neuvot-teluasemaa hyvin monella eri tavalla, yhteistoimintalain heikennyksillä tai paikallisen so-pimisen kautta työehtosopimusjärjestelmän murtamisella tai sitten näillä ansiosidonnaisen työttömyysturvan heikennyksillä, johtaa siihen, että vaikutus työntekijöiden neuvottelu-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

asemaan on merkittävä. [Puhemies koputtaa] Se on järjestelmän muutos tässä maassa, ja siitä te olette vastuussa. [Miko Bergbom: Hienosäätöä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

17.51 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! On kyllä aivan turha tulla tänne vaatimaan yhteen hiileen puhaltamista samaan aikaan, kun te vyörytätte tänne näin julmia leikkauksia. Se, mitä itse mietin, on se, että kun te olette nyt täällä hyvin voimallisesti tuoneet esille, että teidän mielestänne nämä leikkaukset ovat perusteltuja, nämä ovat välttämättömiä ja nämä ovat kohtuullisia, niin miksi te ette sitten ennen vaaleja kertoneet, jos teillä on nyt näin vahva tieto siitä, että nämä ovat teidän politiikkanne mukaisia ja ajavat teidän tavoitteitanne: miksi ette suoraselkäisesti kertoneet ennen vaaleja, että tällaista on sitten tulossa? Päinvastoin, silloinhan te sanoitte, että leikkaukset eivät käy. Nyt täällä sitten vain kerrotaan, että ennemminkin lisäleikkauksia on tulossa, mutta ehkä tämä olisi voitu kertoa myös ennen vaaleja.

Täällä myös nostettiin esille nämä sitaatit, joita me olemme täällä lukeneet, koska olemme halunneet tuoda kuuluviin tänne saliin niiden ihmisten äänen, joita nämä leikkaukset koskevat. Olen itse lukenut niitä tässä taas tänäänkin tämän istunnon aikana, ja siellä hyvin moni tuo esiin kokemuksia itse asiassa myös tästä työttömyysturvan leikkauksesta. Paljon piirtyy sellaista kuvaa, että moni kokee aidosti tulevaisuudenuskon menetystä, kokee voimakasta ahdistusta, kokee voimakasta pelkoa siitä, miten tulee pärjäämään. [Vilhelm Junnilan välihuuto]

Yksi esimerkki: tämä lapsikorotusten poisto. Yksi yksinhuoltajaäiti kertoo, että tämä lapsikorotus on ollut heidän ruokabudjettinsa, jolla he ovat ostaneet ruoan aina kuukaudeksi. Hän miettii siinä omassa sitaatissaan, että hän varmaan sitten vähentää omaa syömistään, vaikka hän jo valmiiksi syö pienempiä annoksia, jotta hänen urheileville lapsilleen riittäisi enemmän ruokaa.

Eli tämä on se syy, miksi me vertaamme esimerkiksi 90-luvun lamaan. Me halutaan tuoda esille, että näillä leikkauksilla on hyvin syviä, hyvin pitkäkestoisia ja ylisukupolvisia vaikutuksia. Niitä tapahtui 90-luvun lamassa, ja niitä tulee tapahtumaan näiden leikkausten seurauksena. Se on aivan selvää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

17.54 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Haluaisin kommentoida vielä muutamasta näkökulmasta näitä esitettyjä talousväitteitä, joita tässä on tuotu salin toiselta laidalta ilmi tämän keskustelun aikana.

Ensinnäkin, jos puhutaan velasta, niin täällä on tuotu esiin aivan oikein, että tämä hallitus velkaantuu tänä vuonna enemmän kuin Marinin hallitus velkaantui pahimman kriisivuoden jälkeen. [Miko Bergbom: Kuuntelitteko?] Tämä on fakta. Te lähditte vaaleihin lupauksella, että te taitatte velkaantumisen. Te puhutte velkaantumisen vähentämisestä, mutta teidän sitä velkaa otatte. [Miko Bergbom: Ette tiedä, mistä puhutte!] Se, että me kritisoimme tätä kysymystä, ei tarkoita sitä, että minä esimerkiksi ajattelisin, että velka on aina pelkästään huono asia. Minä ajattelen, että meidän pitää sopeuttaa. Itse asiassa joka ikinen eduskuntapuolue ennen vaaleja esitti omat sopeutustavoitteensa ja omat keinonsa. Hyvä hallitus, tavoitteet ja keinot ovat ne, missä tämä poliittinen linja eroaa, mutta se ei muuta

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

mihinkään sitä, että tämä velkaantumisen vähentäminen oli teidän vaalilupauksenne, jonka te olette rikkoneet.

Velkaantuminenhan ei vähene sen vuoksi, että te ette käytä niitä keinoja, joilla velkaantumista voitaisiin taittaa. Te ette ole valmiita ottamaan verosopeutusta tähän mukaan. Toisin kuin täällä on väitetty, niin meidän emme ole esittäneet missään vaiheessa veroasteen nostamista. Me olemme esittäneet, että se pidettäisiin samalla tasolla kuin se on nyt [Miko Bergbom: Miljonäärivero!] — samalla tasolla kuin se on nyt. Veroasteista jos puhutaan, niin ensi vuonna veroaste tulee laskemaan 2,5 miljardia euroa, eikä hallitus tee mitään tälle asialle. Silloin meidän tarvitsee esimerkiksi maltillisen puolen prosentin miljonääriveron avulla tasata sitä, että veroaste pysyy järkevänä, jolloin me pystymme oikeasti myös huolehtimaan siitä, että meillä on kantokykyä tälle hyvinvointivaltiolle. Mutta te ette tee tälle asialle mitään, ja se on ongelma.

Sitten minun pitää sanoa vielä tästä sopeutuksesta: kun täällä on esitetty tätä kuutta miljardia nyten, niin sehän on teidän poliittinen valintanne. Ei tästä ole olemassa mitään ekonomistien konsensusta, että minkä verran ja millä aikajänteellä tämä sopeutus pitää toteuttaa. Olen siinä käsityksessä, että aika lailla kaikki puolueet tässä salissa ainakin vaihtoehtobudjettiensa puolesta ovat sitä mieltä, että sopeuttamista tarvitaan. Keinot ja aikataulu, ne ovat niitä, mitkä eroavat, ja jos te olisitte valmiita katsomaan tätä kokonaisuutta, niin teidän ei tarvitsisi tehdä näin rajuja toimenpiteitä, mitkä heikentävät kaikista heikoimmassa asemassa olevien ihmisten asemaa entisestään, mistä syystä tämä teidän politiikkanne tulee maksamaan myöhemmin paljon enemmän kuin mitä te nyt ajattelette.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

17.57 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Täällä oppositio on esittänyt useita kysymyksiä, ja välillä ehkä lieenee hallituksen edustajankin syytä niitä esittää.

Tiedän, että edustaja Mäkynen lukee hyvin tarkkaan valtiovarainvaliokunnan teettämiä tutkimuksia ja asiakirjoja ja palaa tähän solidaarisuusveron alarajaankin, jonka nostaminen siis tuottaa noin 60 miljoonan euron kustannuksen, josta täällä on viikkotolkut puhuttu ja sitä käsitelty. Eikö niin, edustaja Mäkynen, että tämä laskelma, mikä on esitetty budjetin yhteydessä, kosketti vuotta 24, mutta kun tutkitte valtiovarainministeriön papereita ja sitä graafia, eikö niin, että kauden loppuun mennessä itse asiassa siitäkin tulee kustannusneutraali, koska tulotaso siihen mennessä kasvaa sen verran, että tämä kustannuskaan ei itse asiassa jatkossa enää tuollaiselta näytä?

Lisäksi tiedän, että edustaja Kiljunen on hyvin usein puhunut työntekijöiden asemasta, eläkeläisistä. Teille varmaan työtulovähennys on tuttu, senhän verotusta lasketaan noin 100 miljoonaa euroa. Eikö niin, että tämä auttaa erityisesti pieni- ja keskituloisia noin 100 miljoonan euron ostovoiman parannuksella? Eikö näin ole? Ja kun ihmiset lähtevät kauppaan ja tankkaavat polttoainetta autoonsa, niin eikö niin, että siitä 160 miljoonan veronalennuksesta on myös tässä suhteessa hyötyä pieni- ja keskituloisten ostovoiman paraneamiseen? Ja eikö niin, että myös työttömyysvakuutusten maksuja alentamalla edelleen parannetaan pieni- ja keskituloisen asemaa? Eikö niin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

17.59 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Me olemme tosiaan tässä parin päivän aikana kuulleet vasemmistoliiton puolelta erityisen paljon sitaatteja. Itse jäin miettimään niiden tarkoituksenmukaisuutta tällaisessa keskustelussa, ja yhä enemmän olen oikeastaan päätenyt siihen, että on palkitsevaa, että olette nähneet tämän vaivan. Kysymys on aidosti ihmisten reagoinneista. Me nimittäin niin paljon käymme täällä keskustelua tilastojen varassa, erilaisten arvioiden varassa, joka on osittain teoreettista myöskin, koska ne ovat kuitenkin vain tilastoja. On sanottu, että Stalin on sanonut, että yhden ihmisen kuolema on tragedia, mutta miljoonan ihmisen kuolema on tilastollinen merkintä. Ja tältähän tämä näyttää, kun katsoo maailman menoa ja näitä katastrofeja, missä puhumme avoimista konflikteista. Jokainen kuollut on siellä kuollut. Tämä ei liity tähän aiheeseen muuta kuin tämän tilastollisen arvioinnin kannalta. Tilastot ovat kuitenkin kokonaisvaltaisia arvioita, joita me tehdään, ja on aivan erinomaista, että olemme kuulleet ihmisten hädän. Me olemme kuulleet niiden ihmisten hätää, joita se suoraan koskettaa. Se ei kosketa meitä samalla tavalla kuin se koskettaa yksinhuoltajia tai muita, joita tässä on kohteena, opiskelijoita ja muita. Se on erittäin arvokasta, että ääni kuuluu.

Sen takia minä jäin pohtimaan ihan vakavalla kysymyksellä edustaja Junnilalle ja Bergbomille eli teille perussuomalaisille erityisesti... Kokoomuksen linja me tiedetään, edustaja Zyskowiezin näkemys me tiedetään: he edustavat täällä vakavaraisempaa ja vauraampaa väestöosaa kaikilla tasoilla, ja pyrkimyksetkin ovat sen tapaisia, että annetaan helpotuksia suurituloisille ihmisille. Mutta teidän kohdallanne muistan vaalien alla, kun monta kertaa olin teidänkin tilaisuudessa ja kuulin teidän edustajienne vaalipuheenvuoroja, että siellä olivat hienoja sävyjä ne, jotka koskivat Suomessa syrjäytyneimpiä ja köyhimpiä ihmisiä, heitä, jotka ovat haavoittuvassa asemassa. Te vetositte hyvin voimakkaasti, että köyhiltä ei oteta ja köyhiä puolustetaan, ja olitte hyvin vahvasti myöskin palkansaajaväestön kannalla, järjestäytyneen palkansaajaväestön kannalla. Nyt kaikki nämä muutokset, mitä täällä ollaan tekemässä: te olette ottaneet äärioikean laidan ja vetäneet paljon voimakkaammalla kuin tämä valistunut porvaristo, jos näin voi sanoa, valistunut kokoomus tekee näitä muutoksia — laskennallisesti kyllä edustamiansa yhteiskuntaryhmiä puolustaen — mutta te olette puolustaneet jotain aivan muuta ryhmää, ja nyt te teette paljon rajummalla mittakaavalla. [Vilhelm Junnilan välihuuto] Kaikki nämä työreformit irtisanomissuojasta työtaisteluoikeuksiin — te olette purkamassa tätä sopimusyhteiskuntaa, jolla Suomea on vietty eteenpäin, että ollaan työmarkkinoilla voitu yhdessä sopia. Te olette purkamassa nyt sitä rajusti Etelärannan käskyjen mukaan, aivan niin kuin täällä edustaja Mäkynen ansiokkaasti tätä analysoi. Ja nyt teillä on vielä nämä valtavat, rajut leikkaukset, jotka tulevat toimeentulotukiasiakkaille. Ihmisiä köyhdytetään Suomessa. Kun te esiinnyitte vaalien alla köyhien puolesta, niin millä tavalla arvioitte, miten te tätä kritiikkiä otatte vastaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowiec, olkaa hyvä.

18.02 Ben Zyskowiec kok: Arvoisa herra puhemies, arvoisat kansanedustajat! Täällä on keskusteltu perusteellisesti hallituksen säästöpäätöksistä, ja se on varmasti ollut perusteltua, koska merkittävistä säästöistä on kyse. Itse en ole läheskään kaikkea keskustelua pysynyt seuraamaan, mutta jonkin verran olen, ja haluan tässä omassa puheenvuorossani hallituksen näkökulmasta tuoda esiin muutaman mielestäni merkittävän seikan.

Ensinnäkin, mihin hallitus pyrkii? Hallitus ei todellakaan pyri kiusaamaan ihmisiä tai tekemään ikäviä ratkaisuja ihmisille ikävien ratkaisujen vuoksi. [Kimmo Kiljunen: Miksi te

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

kiusaatte sitten?] Hallitus pyrkii Suomen velkaantumisen hillitsemiseen, ja tämä velkaantumisvauhdin hillitseminen on kai kaikkien mielestä yli puoluerajojen välttämätöntä, jotta tulevaisuudessakin Suomi olisi sellainen hyvinvointiyhteiskunta, joka pystyisi tarjoamaan kansalaisilleen suunnilleen nykyisen tasoiset julkiset palvelut ja myös tärkeät tulonsiirrot. Tämä velkaantumisvauhdin hillitseminen on sellainen pyrkimys, joka ei edellistä Marinin vasemmistohallitusta lainkaan liikuttanut, ja näin ollen siellä vältyttiin käytännössä kokonaan niiltä vaikeilta päätöksiltä, joita nykyhallitus joutuu tekemään ja joista nytkin täällä eduskunnassa on yötä myöten keskusteltu. Tämä velkaantumisen hillitsemisen tavoite vaatii myös sosiaalisiin tulonsiirtoihin puuttumista, koska niiden merkitys valtion menoissa on niin suuri. Samalla on totta kai myönnettävä, että kun tehdään säästöjä sosiaalisiin tulonsiirtoihin, ne vaikuttavat kielteisesti niiden ihmisten toimeentuloon, jotka näitä tulonsiirtoja saavat.

Tämän velkaantumisen hillitsemisen lisäksi hallituksen keskeisenä tavoitteena on työnteon kannustavuuden ja kannattavuuden kohentaminen. Tämä tarkoittaa näiden kuuluisien niin sanottujen kannustinloukkujen purkamista, siis sen tavoitteen edistämistä, että työnteko olisi työkykyiselle ihmiselle aina kannattava ja kannustava vaihtoehto sosiaaliturvaan verrattuna. Kuten eräässä lyhyessä vastauspuheenvuorossani aikaisemmin tänään totesin, me emme pysty tekemään pienipalkkaisestakin työstä kannattavaa ja kannustavaa sosiaaliturvaan verrattuna pelkästään pienipalkkaisen työn verotusta keventämällä, kuten hallitus myös tekee. Tehdäksemme pienipalkkaisestakin työstä aina kannattavan vaihtoehdon meidän on pakko tarkastella myös tätä toista puolta, tätä sosiaaliturvaa, ja meidän on pakko myös tällä puolen tehdä ratkaisuja, jotka merkitsevät tiettyjen sosiaaliturvaetuuksien pienentämistä, jotta pienipalkkainenkin työ olisi kannattava ja kannustava vaihtoehto sosiaaliturvaan verrattuna. Tämän myöntäminen on sosiaalidemokraateille ylivoimaista, ja täällä aikaisemmin keskustelussa minulle todisteltiin, että kyllä se riittää, kun tehdään vain demareiden ajamat veronkevennykset pieni- ja keskituloisille palkansaajille, niin kyllä sitä kautta pienipalkkainenkin työ tulee aina kannattavaksi ja kannustavaksi ja kannustinloukkuja puretaan. Tämä ei ole totta, kuten itse tiedätte.

Esimerkiksi paljon puhuttu työttömyysturvan lapsikorotus: Kuinka paljon sen pienipalkkaisen työn verotusta tulisi keventää, että lapsiperheen vanhemman siitä pienipalkkaisesta työstä saama ansiotulo kompensoisi myös sen lapsikorotuksen, joka on työttömyysturvassa? Emme me lapsikorotusta ole poistamassa työttömyysturvasta tietystikään sen vuoksi, että haluaisimme työttömiä lapsiperheitä kiusata. Emme tietystikään. Kuka voi sellaista edes kuvitella? Mutta kun siinä pienipalkkaisessa työssäkin ei ole mitään lapsikorotuksia ja kun me haluamme, että se pienipalkkainen työ on kannattava ja kannustava vaihtoehto työttömälle lapsiperheen vanhemmalle, niin silloin joudumme tähänkin kiinnittämään katseemme, jotta pienipalkkainen työ olisi aina kannattava ja kannustava vaihtoehto.

Kolmas tavoite hallituksella on, kuten hyvin tiedätte, työllisyyden edistäminen. Me olemme perustaneet omat arviomme hallituksessa valtiovarainministeriön tekemiin työllisyysvaikutuksiin. Näitä voi arvostella, ja totta kai ne ovat arvioita — kuka nyt pystyisi ja millaisella tietokoneohjelmalla tai vaikkapa tekoälyllä tarkoin sanomaan, millainen työllisyysvaikutus milläkin eduskunnan säätämällä toimenpiteellä on? Ei kukaan, mutta johonkinhan nämä arviot on perustettava, ja me olemme ne perustaneet valtiovarainministeriön arvioihin. Valtiovarainministeriön arviot ovat kertoneet siitä, että näillä muun muassa so-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

siaa liturvaan tehtävillä muutoksilla on kymmenientuhansien työllisten positiivinen työllisyysvaikutus. [Lauri Lyly: Katsotaan ensi vuonna!]

Entäs sosiaalidemokraattien työllisyysvaikutukset, siis teidän vaihtoehtobudjettinne työllisyysvaikutukset? Miten te oikein kehtaatte arvostella hallituksen työllisyysvaikutuksia, kun te ette kehtaa julkistaa eduskunnan tietopalvelun teidän vaihtoehtobudjetistanne tekemiä työllisyysvaikutuksia? Miksi ette kehtaa? Siksi kun ne osoittavat, että teidän vaihtoehtobudjettinne vähentää ilmeisesti kymmenillätuhansilla työllisillä hallituksen budjettiesityksen työllisyysvaikutuksia. En keksi mitään muuta syytä sille, että te peittelette ja piilottelette teidän oman vaihtoehtobudjettinne työllisyysvaikutuksia, niitä työllisyysvaikutuksia, joita te itse olette pyytäneet eduskunnan tietopalvelua laskemaan. [Puhemies koputtaa] Näitä te pimitätte, ja sitten te kerrotte, että teiltä tulee jotkin ihan ikeomat taikavaikutukset. [Puhemies koputtaa] No, näitähän pystyy tietysti loih timaan jostakin eri puolilta ja ottamaan huomioon kaikk enäköistä, mutta eikö olisi reilua, että me tässä vertailussa käytäisimme suunnilleen samoja mittareita ja mittoja? — Arvoisa puhemies, jatkan myöhemmin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

18.10 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Oli ilo kuulla tätä edustaja Zyskowiezin perusteellista puhetta. Niinhän se on, että kun palataan historiassa taemmas, niin silloinhan Arja Alho veti kannustinloukkutyöryhmää. Silloin tuli vähän erinäköisiä esityksiä kuin nämä esitykset ovat, [Matias Mäkysen välihuuto] mitkä ilmeisesti ovat näyttäneet liian hyviltä työllisyyslukujen valossa. Siksi sosiaalidemokraatit eivät niitä uskalla julkistaa laisinkaan. Voi olla, että Patrizio Lainä tulee myöhemmin laskemaan sitten joitakin dynaamisia vaikutuksia, joita saamme heiltä sieltä. [Ben Zyskowiez: Nomen est omen!]

Mutta kuten edustaja Zyskowiez sanoi, on hyvä, että mitä tahansa mallia käytetään, se on vertailukelpoinen ja samassa suhteessa kuin aikaisemmat budjetitkin. Tätäkin SISU-mikrosimulaatiomallia, mistä on keskusteltu, on käytetty vuodesta 2010. Se on vakiintunut riippumatta siitä, mikä hallitus täällä on ollut, riippumatta siitä, kuka on valtiovarainministeriötä johtanut ja niin edelleen. Sen käyttämiselle on täysin laillistettu peruste, ja kuten aiemmin tuossa mainitsin, niin perustuslakivaliokuntakin tämän nyt käsiteltävänä olevan asian kohdalla mainitsi, että sille on asiallinen peruste ja nämä arviot ovat asialliset. Ei kai tässä ole syytä sitä silloin lähteä kiistämään.

Mutta, arvoisa puhemies, edelleen odotan edustaja Kiljuselta vastausta näihin aiemmin esittämiini kysymyksiin pieni- ja keskituloisten osalta. Eikö niin, että työtulovähennys tuo ostovoimaa 100 miljoonalla eurolla pieni- ja keskituloisille? Miksi ette puhu tästä, miksi ette vastaa tähän kysymykseen, miksi ette sano sitä ääneen? Sen lisäksi tämä 160 miljoonaa polttoaineverotuksesta on hyvä esimerkki, työttömyysvakuutusmaksujen alentaminen ja niin edelleen, mitkä lisäävät merkittävästi esimerkiksi pienituloisten asemaa tässä tilanteessa. Ja itse asiassa, kun edustaja Kiljunen hyvin tietää eläkeläisten aseman ja on pitkään tehnyt pyyteetöntä ja ansiokastakin toimintaa heidän etujensa ajamiseksi, niin hän varmasti ymmärtää ja tietää myös sen, että tämä ikäperuste, mikä tässä työtulovähennyksessä myös poistettiin, saattaa joidenkin eläkeläisten kohdalla johtaa jopa 1 200 euron tulon lisäämiseen. Heillä on siis entisestään paremmat mahdollisuudet tehdä töitä yli 65-vuotiaana, kun he ovat eläköityneet. Eivätkö nämä ole erinomaisia asioita, joista on syytä myös kiittää hallitusta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

18.13 Miko Bergbom ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä edustaja Zyskowiec ja edustaja Junnila pitivät aivan loistavat puheenvuorot, ja tämä oli juuri se, mistä piti vielä puhua, eli näistä työllisyysvaikutuksista. Kun te olette nyt arvostelleet oikeastaan hallitusohjelman julkistamisesta lähtien hallituksen valintoja ja hallituksen strategiaa siitä, miten Suomea lähdetään uudistamaan ja miten julkisen talouden tilanne pelastetaan, niin me olemme sanoneet teille, että kertokaa, mikä on se teidän vaihtoehtonne. Mikä on se teidän vaihtoehtonne, jolla me voidaan korjata julkisen talouden tilanne? No, nyt kun teidän vaihtoehtonne on tullut, vaihtoehtobudjetit on julkistettu — kiitoksia niistä — niin se keskeisin ongelma sosiaalidemokraattien osalta on se, että työllisyysvaikutukset on salattu. Ne on salattu, vaikka teillä on ne. Edustaja Mäkynen, pystyttekö kertomaan, mikä on se peruste, minkä takia te salaatte nämä vaikutukset? Minulla on arvio, jonka esitän: se salausperuste on se, että teitä hävettää myöntää se tosiasia, että teidän esitystenne työllisyysvaikutukset ovat niin heikot, että ei niitä edes kehtaa eduskunnassa esittää kansan ja muiden puolueiden vertailtaviksi. Hallituksen vaikutuksesta ensi vuonna merkittävä määrä ihmisiä työllistyy, mutta teidän vaihtoehtonne on salattu. Teidän vaihtoehtonne on salattu. Miksi se on salattu?

No, sitten te olette täällä jatkuvasti kertoneet, että valtiovarainministeriön käyttämässä SISU-mikrosimulaatiomallissa on ongelmia, mutta kun meidän pitää pystyä vertaamaan esityksiä johonkin, niin on perusteltua silloin käyttää samaa mallia. [Jukka Mäkynen: Me emme leikkaa sosiaaliturvasta!] — No, te ette leikkaa sosiaaliturvasta, te haluatte korottaa veroja. Se on käynyt varsin selväksi, että se on teidän vaihtoehtonne julkisen talouden pelastamiseen: lisää veroja Suomen kansalle, lisää veroja duunareille. ”Rikkaat rikastuvat, ja köyhät köyhtyvät.” Tämä on teidän ainoa argumenttinne, mihin te pystytte tätä hallitusta vastaan.

Edustaja Kiljuselle vielä totean sen, että tämä rikkaiden veroale, josta te olette nyt puhuneet jatkuvasti, kun Ruotsissa demarit sen toteuttivat, itse asiassa, kun veroja alennettiin, tuotti valtiolle enemmän Ruotsissa. Se veronalennus siis tuotti enemmän kuin se maksoi valtiolle Ruotsissa, ja sen toteuttivat demarit. Toivon, että jonain päivänä Suomessakin sosiaalidemokraatit ymmärtävät sen, että veronkorotus ei ole aina se oikea vaihtoehto hoitaa yhteiskuntaa. Sen tien on loputtava. Kyllä työn pitää olla aina kannattavaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

18.16 Kimmo Kiljunen sd: Ihastuttavaa kuulla, arvoisa puhemies, se, että rikkaiden verohelpotukset ovat aina kannattavia. Mihin rajaan saakka kannattaa kulkea tuota tietä? Tehkää sitten rikkaille vielä suurempia verohelpotuksia, jos se kerran kovin kannattavalta tuntuu. Sanotaan, että pienituloisille ihmisille se ei ole kovin palkitseva tie kuitenkaan kulkea, ja kaikki me tiedämme, mikä tässä on tämä tosiasia.

Mutta lähtisin toisesta kulmasta liikenteeseen. Te puhuitte näistä työllisyysvaikutuksista, onko niitä arvioita annettu vai ei. Ensinnäkin täytyy huomioda, että nämä työllisyysvaikutukset ovat kaikki arvioita. Ne ovat kaikki ennusteita siitä, mitä vaikutuksia lasketaan tietentyypeillä toimilla olevan. Se ei ole arvio, että täällä tehdään juuri lainsäädäntöä, jossa sosiaaliturvaa leikataan ja nimenomaan mennään vielä kaikkein haavoittuvimpiin ihmisiin. Se ei ole mikään arvionvarainen asia, vaan se on fakta, josta me olemme saaneet näitä

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

kirjeitä kuulla, miten ihmiset reagoivat siihen. Eli nämä ovat kaksi täysin eri asiaa. Ja en minä osaa sanoa... Minä luulen, että sosiaalidemokraattisessa puolueessa kaikki olemme samaa mieltä siitä, että kovin palkitseva tapa sosiaaliturvaleikkauksilla saada 65 000 uutta työpaikkaa laskennallisesti, [Ben Zyskowicz: Työllistä!] näin rajuilla leikkauksilla saadaan 65 000... [Välihuutoja] — 65 000, se on arvio vain, kun samanaikaisesti tämän saman sosiaaliturvaleikkauksen seurauksena me siirrämme 65 000 ihmistä toimeentulotuen piiriin, jonka te tiedätte.

Ja tässä tulee nyt sitten kysymys edustaja Zyskowiczille. Hän käytti hyvin painavan puheenvuoron, jossa hän lähti liikkeelle siitä, että hyvinvointiyhteiskuntaa pelastetaan sillä, että sitä murretaan, köyhiä autetaan sillä, että heiltä leikataan, ja pienituloisia palkansaajia kannustetaan sillä, että heitä rangaistaan. Nämä ovat aivan käsittämättömiä laskelmia. Ja te puhutte kannustamisesta. Siirtämällä 65 000 ihmistä toimeentulotuen asiakkaiksi te passivoitatte. Se on lähestulkoon ihmisen amputointia, ja me tiedämme sen merkityksen. Se on kaikkein passivoivin sosiaalitutkimuoto, ja sen takia, jos te puhutte kannustamisesta, olette ottaneet täysin väärän tien tähän.

Jättäkää nämä sosiaaliturvaleikkaukset sikseen ainakin siltä osin, mikä kohdistuu kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin. Tämä on sosiaalidemokraattien linja. Tässä me olemme ratkaisevasti eri mieltä, ja siitä me olemme nyt tänään tässä ja näinä päivinä puhuneet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

18.19 Ben Zyskowicz kok: Herra puhemies! Työllisyysvaikutuksista olemme yksimielisiä siinä, että ne ovat arvioita, enkä minä tietystikään voi mennä nyt vakuuttamaan, että nämä arviot, jotka hallitus on tehnyt, pitävät kutinsa ja toteutuvat. Päinvastoin, voi hyvin sanoa ja arvioida, niin kuin te olette arvioineet, että tämä pyrkimys saada ihmiset osa-aikatyöstä kokoaikatyöhön sillä, että nämä omavastuuosuudet näissä tietyissä etuuksissa, kuten asumistuessa ja työttömyysturvassa — ei se omavastuuosuus kyllä ollut oikea sana, mutta en nyt muista, mikä se oli se oikea... [Kimmo Kiljunen: Suojaosa! — Lauri Lyly: Suojaosa!] — Anteeksi? [Kimmo Kiljunen: Suojaosa! — Lauri Lyly: Suojaosa!] — Suojaosat poistetaan. On ihan hyvät perusteet esittää sekin arvio, että näitten suojaosien poistaminen ei tule johtamaan siihen, että nämä nyt osa-aikatyötä tekevät ihmiset työllistyvät kokoaikaisesti. Minun on helppo tämä sanoa, koska olen tietysti itse ollut täällä mukana aikanaan myös nämä suojaosat säättämässä. Sen me tiedämme, että kun suojaosaa on liikutteltu, niin se on vaikuttanut ihmisten työtuntien määrään ja, totta kai, nyt on kyseessä arvio, ja aikanaan me sitten näemme, kuten kävi.

Mutta sosiaalidemokraattien kohdalla emme näe aikanaan, kuten kävi, koska te piilotatte, peitätte ja peittelette teidän oman vaihtoehtobudjetin työllisyysarviot, ja kyllä se aika kovaa pokkaa vaatii, [Matias Mäkysen välihuuto] että te ne peittelette ja piilotatte, kun te olette itse pyytäneet ne eduskunnan tietopalvelulta. Kun eduskunnan tietopalvelu on teidän pyynnöstänne laskenut nämä työllisyysvaikutukset teidän vaihtoehtobudjetissanne ja sen jälkeen te kehtaatte ne salata ja samanaikaisesti arvostella hallituksen arvioita, niin kyllä se aika kovaa pokkaa vaatii. Mutta näinkin voidaan toimia, ja varsinkin, kun meidän valpas mediamme ei ole kyllä tätä teidän salakähmäisyyttänne minun mielestäni riittävästi tuonut esiin.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Sitten edustaja Kiljunen kokee, että nämä sosiaaliturvaan tehtävät säästöt ovat rankaisemista, amputoimista. Aikaisemmin jossain mainitsitte, ne ovat ihmisarvon kiistämistä. [Kimmo Kiljunen: Kyllä!] Tästä ei ole lainkaan kyse. Kyllä minä toivoisin, että sosiaalidemokraatitkin voisivat myöntää sen, minkä te hyvin tiedätte. Siis te tiedätte, että jos me jatkamme nykyistä velkaantumisen vauhtia Suomessa, niin tulemme tilanteeseen, jossa me emme pysty ylläpitämään hyvinvointiyhteiskuntaan kuuluviksi perustellusti laskettuja hyviä julkisia palveluja ja merkittäviä sosiaalisia tulonsiirtoja. Sen vuoksi on pakko näitä säästöjä tehdä, [Vasemmalta: Ei ole pakko!] ja tätä faktaa te juoksette karkuun, mutta se on kuitenkin tosiasia. Edelleen on sanottava, että kaikkein heikompiosaisilta ei lähtökohtaisesti leikata, koska toimeentulotukeen tehdään täydet indeksitarkistukset.

Herra puhemies! Varsinaisesti olin pyytänyt tämän toisen pidemmän puheenvuoroni ja viimeisen, toivottavasti pidemmän, puheenvuoroni — siis toivottavasti teidän kannalta — puhuakseni vähän veroista. Varsinkin vasemmistoliitto on vähintään antanut ymmärtää, että tämä veroasteemme lasku, joka on laskettavissa miljardeissa vuoteen 27 mennessä, johtuisi hallituksen päätöksistä. [Jussi Saramon välihuuto] Sehän ei johdu hallituksen päätöksistä vaan veropohjan rapautumisesta, kuten hyvin tiedätte. Jos te olette sitä mieltä, että meidän pitäisi miljardeilla estääksemme tämä veroasteen laskun korottaa veroja, niin en muista, että edes teidän omassa vaihtoehtobudjetissanne olisi ollut niin suuret veronkorotukset, että tämä miljardien aukko, niin sanottu aukko, olisi saatu umpeen. Mutta täällä edustaja Saramo, vasemmistoliiton veroasiantuntija nyökyttelee, jotenka voi olla, että teillä oli siellä nämä, oliko se nyt 8—10 miljardin veronkorotukset, mutta en ole aivan varma. Joka tapauksessa halusin sanoa sen, että te pidätte ymmärrettävästi esillä hallituksen päätöstä nostaa solidaarisuusveron alarajaa, ja sitä voi hyvin perustein kyllä arvostella, [Kimmo Kiljunen: Mitkä ne perusteet ovat?] mutta kannattaa huomata, että sen tuottama verotappio veronsaajalle, siis veromenetyks, on vuosittain 60 miljoonaa euroa, ja millään matematiikalla, edes vasemmistoliiton edustaja Pekosen matematiikalla, ei voi päätyä siihen, että jos tämä 60 miljoonan veronalennus jätettäisiin tekemättä, niin sillä voitaisiin kompensoida satojen miljoonien säästöt sosiaaliturvaan. [Jussi Saramo: Mites se 700 miljoonaa yrityksille?]

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi, kun täällä muistaakseni edustaja Kiljunen mainitsi meidän rajoittavan työtaisteluoikeutta, haluan sanoa — ja varsinkin kun ensi viikolla saamme kävellä töihin, kun julkinen liikenne seisoo — että hallitus ei ole rajoittamassa työtaisteluoikeutta, kun työtaisteluoikeudella ymmärretään sitä, että kun ei ole voimassa olevaa TESIä, työehtosopimusta, niin silloin palkansaajat ja heidän järjestönsä saavat lakkoilla niin paljon kuin haluavat ja niin pitkään kuin haluavat parempien työehtojensa puolesta. Tähän työtaisteluoikeuden, lakko-oikeuden, kovaan ytimeen hallitus ei ole kajoamassa viiden metrin kepilläkään. Sen sijaan hallitus on rajoittamassa niin sanottuja tukilakkoja ja — mistä nyt sanon muutaman sanan — niin sanottuja poliittisia lakkoja. Poliittiset lakot eivät edes kuulu demokratiaan. Poliittinen toiminta kuuluu ihmisten omaan vapaa-aikaan. Jokainen palkansaaja ja heidän järjestönsä saavat niin paljon kirjoittaa ja osoittaa mieltä ja marssia eduskunnan eteen ja toimia politiikassa, mutta se, että katsotaan olevan demokratiaan kuuluvaa, että suunnilleen yleislakkouhalla laitetaan veitsi yhteiskunnan kurkulle ja vaaditaan hallitusta ja eduskuntaa toimimaan ammattiyhdistysliikkeen toivomalla tavalla tai muuten pannaan maa seisomaan ja talous sekaisin, se ei kuulu demokratiaan, eikä se myöskään ole mikään ihmisoikeus, toisin kuin SAK:n varapuheenjohtaja Katja Syvärinen kirjoitti. Toki tiedän, että nykyään kaikki ovat ihmisoikeuksia, mutta se,

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

että painostetaan tällä tavoin ulkoparlamentaarisesti yleislakolla, jopa uhkaamalla hallitusta ja eduskuntaa taipumaan ammattiyhdistysliikkeen vaatimuksiin, ei ole mikään ihmisoi-
keus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

18.26 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Edellinen puhe päättyi ihmisoikeuksiin. Siitä on hyvä jatkaa, nimittäin täällä hyvin usein unohtuu keskeinen perustuslain turvaama perusoikeus: julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön, perustuslain 18 §:n 2 momentti. Tämä on tässä hallituksen esityksen pohjana. Se on otettu myös perustuslakivaliokunnassa huomioon.

Ainoa, mikä ihmetyttää, on edelleen se, että teidän vaihtoehtobudjettinne osalta, sosiaalidemokraatit, työllisyysvaikutukset ovat todennäköisesti huomattavasti hallituksen esityksiä heikommät, koska te olette salanneet niiden työllisyysvaikutukset. Miksi ette edelleenkaan tuo työllisyysvaikutuksia teidän vaihtoehtonne osalta esiin? Kuten aloitin puheenvuoroni, tässä on kysymys myös perusoikeuksista, ihmisen oikeus työhön. Ottakaa tästä nyt kappaletta tämän keskustelun aikana ja kertokaa, jos teidän työllisyysvaikutuksenne ovat 5 000 henkilöä tai 10 000 vähenee. Kertokaa se. Miksi te salaatte tätä asiaa?

Palaan edelleen vielä tähän työllisyysmallilaskentaan. Kun täällä aiemmin todettiin jonkun toimesta, että kyseessä on staattinen malli, niin eikö niin, että jos laskettaisiin dynaamisia vaikutuksia huomattavasti vielä perusteellisemmin, niin tämä hallituksen tekemä työtulovähennys, tämä noin 100 miljoonan euron kädenojennus pieni- ja keskituloisille ei näy tässä työllisyysvaikutuslaskelmassa, mikä on SISU-mikrosimulointimallilla laskettu? Eikö olekin niin, että tämä hallituksen vaihtoehto näyttäisi vielä paremmalta, jos myös dynaamiset vaikutukset laskettaisiin huomioihin? [Jussi Saramo: Ei!] Vastatkaa tähän.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

18.28 Jussi Saramo vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Vastaan heti edustaja Junnilalle, että ei, näin ei todella ole. [Vilhelm Junnila: Perustele!] Silloin kun Kataisen hallitusta rakennettiin, olin talousryhmässä, aivan kuten silloin, kun Rinteen hallitusta rakennettiin. Molemmilla kerroilla talousryhmässä käytiin läpi vaikutuksia, ei dynaamisia vaan finanssipoliittisia kertoimia, ja todettiin, että erityisesti silloin vuoden 2010 jälkeen, kun taloudessa oli heikot näkymät, se finanssipoliittinen kerroin oli kyllä todella surkea leikkausten kannalta — eli käytännössä niin, että kun miljardi leikattiin, niin siitä jäi valtiolle ehkä 400 miljoonaa hyvää. [Vilhelm Junnila: Puhuttiin työtulovähennyksistä!] — Tämä itse asia liittyy juuri siihen dynamiikkaan. — Eli kun ihmisellä on vähemmän tuloja, niin hän myös kuluttaa vähemmän. Nyt esimerkiksi, kun vaikkapa rakennuslalla kymmenettuhannet tulevat olemaan työttöminä teidän hallituksenne tekemättömyyden seurauksena ensi keväänä, niin se tarkoittaa sitä, että myös muilla aloilla tulee tuhansia työttömiä. Se on tämmöinen kierre, finanssipoliittinen kierre.

Minun on itse pitänyt useissa debateissa kommentoida tätä tämmöistä työllisyysmagiaa. Muistetaan, miten viime hallituskaudellahan kaksi vuotta kyselytunnilla perussuomalaiset kysyivät maahanmuutosta aina joka torstai ja kokoomus kysyi joka torstai työllisyydestä. Siinä sitten kävi niin, että parin vuoden jälkeen, kun oltiin koko aika tekemässä uusia

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

työllisyysennätyksiä, kokoomus ei enää kysynyt työllisyydestä vaan saavutettiin uusi työllisyysennätys.

Valtiovarainministeriöhän ei ole ikinä väittänyt, että nämä mikrosimulaatiot yrittäisivätkään arvioida kokonaistyöllisyyttä. Ne itse simuloivat sitä, jos meillä on hyvä taloudellinen tilanne, nämä tasapainomallit, jos meillä on työvoimapulaa, niin kun ihmiset sitten jäävät vaille sosiaaliturvaa, sitten he hakeutuvat töihin. Tämä on tässä ajatuksena. Mutta esimerkiksi aina, kun on taloudellisesti huono aika, niin ei. — Työttömydessähän meillä on tämä ydin, joka 90-luvun laman leikkauksilla synnyttiin, ja heidän silloin syrjäytettyjen lapsetkin ovat usein sitten perineet tämän näköalattomuuden. Meillä on tämä rakennetyöttömyys, tämä ydin, joka pikkuhiljaa alkoi sulaa jo viime kaudella mutta joka on liian iso. Sieltä ei kukaan työllisty sosiaaliturvaleikkauksilla. Tästä on aika vahva tieteellinen näyttö. Meillä on joitain ihmisiä, jotka työllistyisivät kyllä, kun sosiaaliturvaa leikataan, se on aivan varma asia, mutta se on aika pieni, ja nyt se joukko koko aika pienenee, kun me ollaan taloudellisessa laskusuhdanteessa. — Noususuhdanteessa nämä tämmöiset mikrosimulaatiot voisivat toimia, niin kuin sanotaan, mutta nyt eivät.

Otin tämän esimerkin, rakennusala. Se ei näy missään simuloinneissa tai laskelmissa, mutta kun te ette tehneet ARAn kautta nyt elvytystä ettekä tehneet edes sitä, mitä se myrkynvihreä hallitus ennen Kataisen hallitusta teki, joka silloin elvytti onneksi. Kokoomus oli mukana elvyttämässä rakennusalaa, ja se oli hieno juttu. Miksi niistä hyvistä kokemuksista ei nyt otettu oppia ja jätettiin se tekemättä? Tällä on paljon isompi työllisyysvaikutus kuin kaikella tällä muulla, mistä täällä puhutte. [Puhemies koputtaa] — Arvoisa puhemies, en tajunnut, että aika loppuu. Yritän olla jatkamatta. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

18.31 Kimmo Kiljunen sd: Edustaja Saramolle voin lohduksi sanoa, että voi pyytää uudenkin puheenvuoron. Tätä keskustelua on jatkettu aika pitkään, mutta kun olemme olleet pitkin päivää kiireisiä, emme ole pystyneet aina osallistumaan, meillä on ollut suurta valiokuntaa, kaikkia muita kokouksia, mitä näitä nyt on, niin nyt jäi tähän iltatoimeksi.

Jäi painamaan vielä edustaja Zyskowiczin puheenvuoron pari huomiota, ja halusin ne teille ihan avoimesti tässä nostaa myöskin esille.

Ensinnäkin te sanoitte, että jos jatkamme velkaantumista, niin pää tulee vetävän käteen, jossain kohdassa se tulee semmoiseen kriittiseen pisteeseen, että se ei ole mahdollista. Kyllä, me olemme kaikki samaa mieltä. Ei tästä ole kysymys, arvoisa puhemies, kyllä me tämän ongelman tunnistamme. Joitakin sopeutustoimia tarvitaan. Me olemme keskustelleet nyt sopeutustoimien eroista. Me emme ottaisi kaikkein köyhimmiltä vaan mieluummin sitten niiltä, joilla on sitä varaa maksaa. En mene enää siihen, koska se on jo tässä puitu moheen kertaan.

Sen sijaan pidin hieman halpamaisena sitä, että totesitte edellisessä puheenvuorossanne, että edellinen hallitus, Sanna Marinin hallitus, otti hulvattomasti velkaa eikä piitannut velkaantumisesta. Te käytitte ihan tätä sanaa siinä. Se oli hieman halpamaisesti huomioitu pelkästään sen vuoksi, että jos nyt laskennallisesti tätä arvioidaan, niin yli 90 prosentissa niistä päätöksistä, jotka ovat lisänneet julkista velkaa meillä, te olitte, kokoomus, mukana, te olitte, perussuomalaiset, mukana. [Matias Mäkysen välihuuto] Ne tehtiin yhdessä siinä yhteydessä, jolloin oli kysymys tietenkin koronasta, pandemiasta, on ollut kysymys turvallisuustilanteen heikkenemisestä, puolustusmenojen nostamisesta, on ollut poliisin resurs-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

sien vahvistamisesta. Kaikissa näissä rajusti velkaantumista lisänneissä prosesseissa te olette olleet mukana. Kyllä, siellä on tietty osuus, joka on sitten tätä Sanna Marinin hallituksen perintöä siinä velkataakassa osittain. Oppivelvollisuuslain nosto on esimerkiksi hyvä tyyppiesimerkiksi, jonka se hallitus vei läpi. Hienoa, että vei läpi — hienoa, että vei läpi — tärkeä uudistus tässä suomalaisyhteiskunnassa. Kyllä siellä on näitäkin kynänjälkiä, jotka julkiseen talouteen vaikuttavat. [Matias Mäkysen välihuuto]

Sitten toinen kuvio myöskin: Te jatkoitte sitä, mistä valtiovarainministeri Purra aikaisemmassa vaiheessa — te ette kuulleet minun aikaisempaa puheenvuoroani, mutta minun on pakko se teiltä nyt kysyä. Vähättelitte tätä solidaarisuusveron rajanostoa eli verohelpotusta kaikkein rikkaimmille suomalaisille: ei sen vaikutus ole kuin 60 miljoonaa euroa, se ei ratkaise tätä velkaongelman kriisiä. Mittakaavat, totta kai, ovat aivan erilaiset, te olette ihan oikeassa siinä — kun me puhumme tästä koko velkaantumiskierteestä, niin se on pieni osuus. Hyvä on, se on pieni osuus, 60 miljoonaa euroa. Minkä takia se on sitten niin tarpeellinen teille, sillä jos puolet siitä summasta olisi jätetty tekemättä, te olisitte voineet valan huoletta olla tekemättä sitä leikkausta, jonka teitte toimeentulotuen heikentämisessä? Sen hinta on 30 miljoonaa. Puolet vain pois summasta, ja antaisi 30 miljoonaa sinne, niin olisi tämä iso ongelma poissa, joka satuttaa ehkä kaikkein voimakkaimmin. Me kävimme kuuden tunnin keskustelun toissa päivänä tästä asiasta, vain tästä asiasta. Miksi te menette siihen viimesijaisimpaan tukimuotoon meille [Puhemies koputtaa] eli toimeentulotukiasiakkaisiin, jotka ovat nimenomaan kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia suomalaisia perheitä, [Puhemies koputtaa] kotitalouksia? Miksi te menitte siihen? Se olisi voitu jättää tekemättä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

18.35 Miko Bergbom ps: Arvoisa herra puhemies! Tästä velkaantumisesta: Kun täällä nyt toistetaan toinen toisensa jälkeen, että tämä hallitus ottaa enemmän velkaa kuin Marinin hallitus, niin kysyn edelleen, oletteko te siis sitä mieltä, että pitäisi tehdä enemmän sopeutustoimia. Se ei näy nimittäin teidän esityksissänne, miksi siis käytätte tätä argumenttia?

Toisekseen kun katsotaan nyt, mistä se velka muodostuu, mitä te ette jostain syystä suostu myöntämään, niin merkittävä osa tästä ennätysmäisestä velasta johtuu valtionlainan koroista ja korkomenojen kasvusta — todella merkittävä osa, puhutaan yli kolmesta miljardista eurosta korkomenoihin. Teidän kaudellanne otettiin merkittävässä määrin velkaa, ja teidän kaudellanne esitettiin, sanoisinko, varsin vastuuttomia kommentteja siitä, että valtio saa niin halpaa velkaa, että ei sillä ole merkitystä. Tämä oli se mantra silloin. Valtiovarainministeriö myös teidän kaudellanne huomautti siitä, että se tapa, millä te hoidatte julkista taloutta, on kestävä, piittaamatta kehyksistä. Tämä on tosiasia.

Sitten kaksi muuta merkittävää vaikutusta, jotka aiheuttavat sen, että kyllä, nyt otetaan ennätysmäärä velkaa. Yksi niistä on hyvinvointialueet, joiden taloudellinen tilanne on todella heikko ja heikompi kuin on ennustettu. Oletteko siis sitä mieltä, että hyvinvointialueilta pitäisi ottaa enemmän rahaa pois? Ette ole, joten hyväksytte, että hyvinvointialueisiin menee enemmän rahaa, ja siten hyväksytte, että se vaikuttaa Suomen velkaantumiseen.

Ja sitten kolmas: suhdannemuutokset. Kun hallitus aloitti neuvottelemaan ohjelmastaan, talouden tilanne Euroopassa ja globaalissa tilanteessa oli parempi kuin se on nyt. Näillä suhdannevaikutuksilla on merkittävä vaikutus siihen, kuinka paljon Suomi ottaa

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

velkaa seuraavana vuonna. Sille ei tämä parlamentti hirveästi pysty tekemään. Me emme voi vaikuttaa siihen, minkälaisia korkopäätöksiä Euroopan keskuspankki tekee. [Vilhelm Junnila: Tai edellinen hallitus!] Nykyisellä korkotasolla Suomi reuna-alueena kärsii siitä, koska meillä inflaatio on jo laskenut mutta korot ovat huomattavasti korkeammalla, ja se vaikuttaa meidän talouden kilpailukykyyn, vaikuttaa meidän talouden tilanteeseen ja siten aiheuttaa sen, että tämä hallitus joutuu ottamaan paljon velkaa. Senpä takia on äärimmäisen tärkeätä, että tämä hallitus onnistuu tämän hallituskauden aikana kääntämään tätä suuntaa siten, että velkasuhteen kasvu saadaan taittumaan, jotta meillä on pelivaraa siinä julkisessa taloudessa. Jos haluatte, että otetaan vähemmän velkaa, esittäkää hyviä keinoja, joilla siihen päästään. Toistaiseksi en ole kuullut mitään muuta kuin lisää veroja koko kansalle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

18.38 Jussi Saramo vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Toivoisi, että luettaisiin esimerkiksi opposition varjobudjetit, kun kaikissa niissä otettiin vähemmän velkaa [Vilhelm Junnila: Miljonäärivero!] kuin teidän oikeassa budjetissa, eikä esitettäisi täällä, että kukaan ei ole sanonut mitään. Te toistatte samaa levyä, vaikka kaikki ovat sanoneet. Täältä löytyvät vastaukset kaikkiin niihin kysymyksiin. Toki meidän varjobudjeteissa on eroja, mutta itse voin puhua omasta puolestani.

Mutta siihen edustaja Zyskowiczin kysymykseen ei kyllä löydy vastausta varjobudjetista, koska kysymys koski koko vaalikautta, jos ymmärsin oikein, kun puhuit koko tästä kahdeksasta, yhdeksästä miljardista. Meidän vaaliohjelmassamme on kyllä sitten 2,5 miljardia koko vaalikaudelle sopeutusta, tulosopeutusta, ja sitten puoli miljardia menosopeutusta. Ja sitten sinne on kirjattu, kun esimerkiksi vihreät ovat esittäneet aika ison osan näitä ympäristölle haitallisia tukia, että me olemme kyllä valmiit niitäkin tarkastelemaan, me ei vain olla löydetty sellaista... Me haluttiin tehdä konkreettinen, me osoitettiin joka ikinen tuki, mitä me ollaan leikkaamassa yritystukia, eikä sillä tavalla, että me sanotaan joku iso kokonaisuus, niin kuin tiedetään, että aika moni puolue on historiassa mennyt vähän niin kuin riman ali siinä asiassa. Mutta meillä on konkreettisia leikkauksia 500 miljoonaa ja 2,5 miljardia tulosopeutusta.

Ja mitä se tulosopeutus nyt on? Tämä on se, mikä minua on vähän alkanut ärsyttää. Koko aika toistellaan, että se on vain 60 miljoonaa se solidaarisuusvero. Tässä edustaja Kiljunen hyvin minusta kuvasi, miksi se 60 miljoonaa on tosi iso ja tärkeä asia. Mutta ei se kokonaisveroasteen lasku ole pelkästään sitä, että te istutte käsienne päällä, vaan se on myös sitä, että ensi vuonna, kiitos ennätyksellisen työllisyysasteen, jonka Marinin hallitus saavutti, niistä hyödyistä osa tuli jälkijättöisesti. 1,4 miljardia tuli ensi vuodelle jaettavaa Työllisyysrahaston kautta, ja te päätitte antaa koko 700 miljoonaa suoraan ylimääräisenä lahjana, jota ei ollut edes hallitusohjelmassa, yrityksille. 700 miljoonaa. Jos te olisitte vakavasti, vakavissanne olleet taittamassa velkaantumista, kai te nyt tämän 700 miljoonaa, jota yritykset eivät ole budjetoineet, jota ei ollut teidän suunnitelmisianne hallitusohjelmaa tehtäessä, olisitte käyttäneet velanmaksuun? Ehei. Teille oli tärkeämpi antaa 700 miljoonaa yritysten omistajille.

Ja nyt sitten kun katsotaan, niin tähän ei ole ainoa. Meillä on isompia ongelmia verotuksessa niissä asioissa, joista ollaan koko ajan myönnetty, että Marininkaan hallitus ei korjannut, koska esimerkiksi tämän arvonnousuveron, jollainen on kaikkialla länsimaissa

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

jollain nimellä, silloinen ministeri Saarikko sitten kaatoi, viimeisenä talvena ilmoitti, että tälle ei nyt kukaan voi mitään, mutta tekään ette ole sitä... Samaan aikaan te vielä nostatte osakesäästämisen ylärajaa, joka johtaa siihen, että jatkossa kaikkein rikkaimmat suomalaiset enemmän ja enemmän verotusta siirtävät, ja kun sitten 20 vuoden tai 10 vuoden päästä siirtää omaisuudet, kirjat, pois Suomesta, niin ei ole tarvinnut koskaan maksaa senttiäkään veroja Suomessa tehdystä omaisuudesta. Se on oikeiston politiikkaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

18.41 Ben Zyskiewicz kok: Arvoisa puhemies! Käytän tämän puheenvuoron eräiden jatkuvasti toistettujen näkökohtien kommentointiin. Koko viime kauden ja nyt näköjään tämänkin vaalikauden alun olemme saaneet kuulla siitä, että tehän siellä kokoomuksessa ja varmasti perussuomalaisissakin kannatitte näitä Marinin hallituksen lisäyksiä esimerkiksi koronasta seuraaviin väistämättömiin kustannuksiin, te kannatitte puolustusmäärärahoihin panostamista sen jälkeen, kun Venäjä oli raakalaismaisesti ja rikollisesti hyökännyt Ukrainan kansaa ja rauhaa vastaan. Niin me teimmekin, mutta samalla sanoimme, että kun tulee miljardiluokan välttämättömiä uusia panostuksia, niin eikö vastuullisen hallituksen pitäisi edes osa näistä miljardeista pyrkiä säästämään sitten joistakin muista menoista, [Jussi Saramo: Mistä?] ja tähän Marinin hallitus ei ollut valmis. Miksei ollut valmis? Siksi, minkä me nyt näemme: säästöjen tekeminen on ikävää, hankalaa, kurjaa. Poliitikkojen ydinosaamista on se, että jaetaan veronmaksajien rahaa hyviin tarkoituksiin, sitähän me kaikki haluamme. [Kimmo Kiljunen: Ei, ketkä maksaa!] — No, minä ainakin haluan. — Mutta se, mikä on kurjaa, on se, että joudutaan säästämään, ja siihen Marinin hallitus ei halunnut koskea käytännössä viiden metrin kepilläkään, koska sille ei aplodeerata, sille ei peukuteta, se on ikävää ja kurjaa. Ja me sanoimme, että näiden väistämättömien miljardiluokan uusien menojen vastapainoksi olisi tullut etsiä säästöjä. Kysytte: mistä? No, katsokaa mitä Orpon hallitus tekee. Niitä säästöjä on pakko tehdä, ikävä kyllä.

Toinen asia, mitä kommentoin, on tämä solidaarisuusveron alarajan nostaminen. Taktisessa mielessä se ei ole kovin viisas ratkaisu. Se on eräänlainen syöttö vastustajalle oman maalin eteen, ja siksi te siitä puhutte nyt, ja siksi te tulette siitä puhumaan koko nelivuotiskauden, koska on, totta kai, teidän kannaltanne edullista yrittää väittää, että se kertoo jotain tämän hallituksen yleisestä poliittisesta linjasta. [Jussi Saramo: Totta kai se kertoo!] Tästä ei ole kyse. Ja samalla kannattaa nyt teidänkin myöntää, että tämä 60 miljoonaa on nyt käytetty jo moneen kertaan. Nyt se käytettiin toimeentulotuen asumiseen liittyvän säästön kumoamiseen, aikaisemmin se on käytetty lastensuojelun jälkihuollon ikärajan alentamisen kumoamiseen. Se on käytetty moneen, moneen kertaan, mutta sillä ei kompensoida puolentoista miljardin sosiaaliturvan säästöjä. [Jussi Saramo: Mitä se 700 miljoonaa on?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

18.44 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Vasemmistosta ehdotettiin, että vielä enemmän tutustuttaisiin heidän vaihtoehtoonsa, [Minna Reijonen: Oikein!] ja, arvoisa puhemies, tarkastelin tässä äsken muutamia keskeisiä lukuja sosiaalidemokraattien vaihtoehdosta, mitä täällä myös on jatkuvasti kehuttu ja ylistetty opposition toimesta. En päässyt kovin pitkälle, kun hoksasin, että se on erityisesti teollisuuspaikkakuntia kurmottava vaihtoehto.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Täällä ehkä puhutaan kauniita sanoja työllisyydestä, vaikka ei tehdä minkäännäköisiä laskelmia niiden vaihtoehtojen tueksi. Mutta onneksi veropäätökset näkyvät tässä vaihtoehdossa. Tämä on hyvin energiaton vaihtoehto. Se on ”sammuta valot” -vaihtoehto. Nimitäin te voisitte teollisuuden sähköistämisen tuesta 150 miljoonaa euroa, siis niiltä paikkakunnilta, missä on energiaintensiivistä teollisuutta, missä on paljon teollisuusduunareita. Mitä te tarjoatte heille? Täällä lukee: se on kallis ja tarpeeton. Tätä te viestitte teollisuudessa työskenteleville duunareille, ajatelkaa. [Jussi Saramo: Ministeriö ne viestii!]

Mitä tämän lisäksi: polttoaineveroa korotetaan 168 miljoonaa euroa, terveysperusteinen vero 100 miljoonaa euroa, turpeen vero 13 miljoonaa euroa, ja sitten vielä energiaintensiivisiä yrityksiä edelleen tämän edellä mainitun lisäksi kurmotetaan 24 miljoonalla eurolla. Eikä siinä vielä kaikki: puretaan maatalouden energiaveron palautus, 30 miljoonaa euroa.

Siis ajatelkaa, tämä teidän vaihtoehtonne on täysin ”sammuta valot ja mene kortistoon” -vaihtoehto. Kehtaattekin. Laittakaa niitä työllisyysvaikutuksia oikeasti nyt näkyviin, sillä nämä kaikki teidän ehdottamanne ovat äärimmäisen negatiivisia kokonaisvaikutuksiltaan. Riippumatta siitä, lasketaanko staattiset vai dynaamiset vaikutukset, tämä on erittäin vakava paikka työllistävälle yritykselle ja teollisuuspaikkakunnalla työskenteleville duunareille. Tämä on erittäin vakava asia. Hyvä, kun otitte puheeksi tämän teidän vaihtoehtonne, niin pystyin tutustumaan siihen vielä tarkemmin kuin aikaisemmin, ja on se aika järkyttävää luettavaa. [Jussi Saramo: Ministeriön asiantuntijat ovat kyllä eri mieltä tästä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

18.47 Miko Bergbom ps: Arvoisa puhemies! Jatkan edustaja Junnilan puheenvuorosta. Kyllähän se tosiasia on, että sekä sosiaalidemokraattien että vasemmistoliiton vaihtoehto on kyllä kamalaa kuunneltavaa suomalaiselle duunarille. Se on tosiasia. Kun tiistaina tässä salissa keskusteltiin esimerkiksi jakeluvaihtoehdosta, niin te olisitte halunneet jatkaa sillä Marinin hallituksen valitsemalla linjallanne, että polttoaineen hinta nousee ja pienituloisen suomalaisen duunarin on yhä vaikeampi mennä töihin. [Jussi Saramo: Te leikkaatte heiltä!] Samaten tämä polttoaineveron korotus: te haluatte korottaa polttoaineen hintaa suhteessa tähän hallitukseen, joka alentaa polttoaineen hintaa. [Matias Mäkynen: Mites työmatkavähennys?] — Ja edustaja Mäkynen, voisitteko te nyt soittaa Hakaniemeen SAK:n toimistolle ja kysyä lupaa, saisitteko te kertoa ne teidän vaihtoehtobudjetin teidän työllisyysvaikutukset, jotta me voisimme niitä yhdessä verrata? [Vilhelm Junnila: Ehkä siellä ollaan jo lakossa!] Nimittäin alan epäillä, että tosiasia on se, että teidän vaihtoehtonne tuottaa vähemmän työtä tähän maahan kuin tämän hallituksen vaihtoehto, jossa nyt tehdyillä päätöksillä keskipitkällä aikavälillä synnytetään 65 000 uutta työpaikkaa tähän maahan. 65 000 uutta työpaikkaa: se on parasta sosiaaliturvaa, se nostaa ihmisiä köyhyydestä, se lisää heidän aktiviteettiaan ja onnellisuutta, kun he pääsevät sosiaaliturvan varasta töihin. Teidän vaihtoehdossanne työllisyysvaikutukset on salattu, ja pystyn lähes 100 prosentin varmuudella sanomaan sen syyn, ja se on se, että teitä hävettää myöntää, että teidän vaihtoehdossanne yhä useampi suomalainen olisi työttömänä kuin töissä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

18.48 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! En haluaisi kauheasti viivyttää, mutta tässä on puolitoista iltaa vedetty nyt samaa pykälää, ja kun täällä on 15 tuntia kahdeksan päivään ollut, niin ehkä välillä voi jonkun sanan aina sanoa, niin pysyy hereilläkin.

Jatkaisin kanssa näistä vaikutusarvioista, kun on kuitenkin tuolla sote-valiokunnassa ja täällä hirveän paljon saanut kuulla näistä meidän vaikutusarvioista, kuinka ne ovat epätarkkoja ja kuinka ne eivät pidä paikkaansa. Niitä on kuitenkin tuotettu, ja jatkan ihan samaa asiaa kuin edustajat Zyskowicz, Junnila ja Bergbom. He ovat kysyneet, minkä takia ne salataan, ja se on varmaan ihan itsestään selvää ja sitä ei tarvitse kysyäkään, mutta kysyisin, voisitteko te ystävällisesti kuitenkin ne tuoda tähän keskusteluun, koska se vähän antaisi tavallaan pohjaa tälle. Eihän siinä ole sinänsä mitään ongelmaa, sillä jos ne eivät miellytä teitä, niin sitten kiistätte ne niin kuin kiistätte meidänkin vaikutusarviot. [Vilhelm Junnila: Kenen kassakaapissa ne ovat?] Me päästäisiin silloin kuitenkin jollain lailla niistä keskustelemaan. Se olisi mielestäni hirveän reilua, koska tämä meidän budjetti kuitenkin nojaa hirveän paljon työllisyysarvioihin, jotka on tuotettu teille. Te pääsette ne kiistämään halutessanne, ja me voidaan niistä keskustella, ja meillä on joku logiikka tässä. Me ei tiedetä, mikä se teidän vaihtoehtonne logiikka on, kun te ette kerro sitä. Koska täällä ollaan nyt ilta toiseen, niin me päästäisiin vähän eteenpäin tässä asiassa.

Toinen asia: Tuossa taannoin innostuin katsomaan teidän sopeutussuunnitelmianne, kun edustaja Kiljunen sanoi, että ne olivat suunnilleen perussuomalaisien kanssa vastaavia. En ehtinyt perussuomalaisien ohjelmaa katsomaan, mutta täällä tulee ensimmäisenä vastaan valtion tilankäytön tehostaminen ja matkustelun vähentäminen — ainakaan perussuomalaisien kampanjassa en kuullut semmoista — ja sitten on mielenkiintoinen näistä yritys-
tuista, mistä on paljon puhuttu: kolme miljardia olisi otettavissa työ- ja elinkeinoministeriön tekemän selvityksen perusteella, joka saatiin 2019. Olisiko silloin kannattanut tarttua siihen? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

18.50 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Me annamme nyt ohjeita toinen toisillemme ja hieman jankutamme asiaa, ja tämä on minulta viimeinen puheenvuoro tässä asiakohdassa. — Oikeastaan enää haluaisin sanoa edustaja Zyskowiczille, kun te sanoitte, että olemme moneen kertaan olleet, ja minäkin olen moneen kertaan ollut, sitä seikkaa korostamassa, että tässä on arvoista kysymys nyt aivan olennaisesti näissä teidän budjettileikkauksissanne, joita te teette. Eli me kaikki tunnistamme sopeutuksen tarpeen, mutta nyt on aidosti kysymys siitä, keneltä me otamme, ketkä me panemme maksumiehiksi suhteessa siihen omaan elämäntilanteeseensa. Sen takia ainakin me sosiaalidemokraatit olemme niin herkkiä nyt olleet, ja muukin oppositio, että nyt mennään kaikkein heikoimmassa ja haavoittuvimmassa asemassa oleviin ihmisiin ja lapsiperheisiin ja heidän elämäntilannettaan vaikeutetaan, kun meillä on olemassa voimavaraa muualla. On varmasti totta, jos te haluatte sanoa sen näin, että on taktisestikin oivallinen tämä solidaarisuusveron rajan nostaminen, jossa teette merkittävän helpotuksen suurituloisimmille suomalaisille, että se on taktisena välineenä näissä meidän toimissa. Kyllä, se varmaan tuostakin kulmasta toimii ja se toimii tehokkaasti, koska se kuvaa sen, että joku ryhmä saa etuuksia samanaikaisesti kun valtaosalta heikennetään tilannetta. Mutta se suurin juttu on siinä, mikä on tavallaan tullut alastomana esille tässä meidän keskustelussa näinä päivinä, että meillä ovat arvot erilaisia. Teillä on erilainen arvopohja nyt katsoa yhteiskunnan kehitystä kuin meillä.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Olen itse käyttänyt sitä termiä, että kun kansainvälisesti puhutaan ja tehdään vertailuja yhteiskuntien välillä, on todettu aidosti, että yhteiskuntien kehitystasoa maailman mitassa ennen kaikkea katsotaan siitä kulmasta, miten se pitää huolta heikoimmistaan. Meillä on koko Suomen historia toisen maailmansodan jälkeen lähtenyt siitä, että me yritämme avittaa kaikkein haavoittuvimpia ja heikoimpia ihmisiä, ja sen takia tämä sosiaaliturvajärjestelmä on täällä kehitetty. Nyt meillä on hallitus, joka aidosti ohjelmallisesti heikentää kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten asemaa. Se on arvovalinta, ja siinä mielessä se, onko se 60 miljoonaa euroa suuri vai pieni summa, ei ole oikeastaan nyt tässä niin merkityksellistä, vaan se toimenpide, että te ylipäättään kehtaatte tässä tilanteessa, kun joudutaan katsomaan sopeutusta, tehdä helpotuksen niille, joilla on todella voimavaraa yhteiskunnassa. Miksi? Jotkut voivat käyttää sitä taktisesti hyväksi, mutta meille se on arvokysymys.

Tämä on se suurin huoleni, että te turhan takia jaatte tällä tavalla yhteiskuntaa. Te panette ne haavoittuvimmassa asemassa olevat ihmiset maksumiehiksi, kun heitä pitäisi erityisesti suojata, jos me olemme kiinnostuneita yhteisvastuusta ja siitä, että me osoitamme, että me olemme ihmisoikeuksia, perusoikeuksia ja ihmisarvoa kunnioittava yhteiskunta. Nyt te ette sitä ole.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsityksen määräaikaisesta tukemisesta annetun lain 6 ja 29 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 48/2023 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 3/2023 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Elo, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.54 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Hienoa, että vihdoinkin päästään keskustelemaan tästä hallituksen esityksestä, joka koskee joutoalueiden metsitystukea.

Tällä hetkellä Dubaissa neuvotellaan siitä, miten ilmaston kuumeneminen saataisiin vielä rajoitettua Pariisin sopimuksen mukaiseen, kriittisenä pidettyyn 1,5 asteeseen. On tärkeää, että Suomi ja EU ajavat kokouksessa fossiilisista polttoaineista luopumista sekä uusiutuvan ja puhtaan energiantuotannon lisäämistä. Mutta on todella valitettavaa, vastuuton ja suorastaan kiusallista, että samaan aikaan Orpon hallitus vesittää Suomen omia ilmastotoimia. [Mai Kivelä: Kyllä!] Tänään on saatu lukea, että Suomen sijoitus romahti ilmastotoimien onnistumista mittaavassa indeksissä, johon on listattu 63 maata. Suomen sijoitus oli tänä vuonna 26., kun se viime vuonna oli sijalla 15.

Nykyhallitus, Orpon hallitus, on tehnyt päätöksiä, joiden seurauksena päästöjen ennustetaan vähenemisen sijaan paikoin lisääntyvän. Myöskään uskottavia ratkaisuja romahtaneiden hiilinielujen elvyttämiseen hallitus ei tarjoa. Tämä samaan aikaan, kun asiantuntijat

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

ovat selkeästi todenneet, että metsien nielujen vahvistamista koskevat toimet eivät ole riittäviä. Tästä ristiriidasta kuvaava esimerkki on nyt päätettävänä oleva joutoalueiden metsitystuki, jonka hallitus on päättänyt lakkauttaa, vaikka se on ollut voimassa vasta kolme vuotta. Kolmen vuoden aikana tämän tuen avulla on metsitetty yli 5 000 hehtaaria joutomaita ja kannustettu näin osaltaan maanomistajia hiilinielujen vahvistamiseen.

Joutomaiden metsitystuen lakkautus on hallituksen silkka säästötoimi. Tuen lopettaminen ei edusta sellaista pitkäjänteistä ilmastopolitiikkaa, jolla voidaan edistää ilmastotoimia pitkällä ja lyhyellä aikavälillä. Suomen ympäristökeskuksen arvio on, että metsitys jää heikkotuottoisena investointina tekemättä, jos taloudellisia kannusteita ei ole. Nyt, kun haetaan suoria säästöjä, lopputuloksena on todennäköisesti suoria säästöjä suuremmat epäsuorat kustannukset, kun päätöksellä vaikeutetaan Suomen pääsyä kansallisiin ja EU:n nielutavoitteisiin.

Metsitys on todettu kustannusvaikuttavuudeltaan tehokkaaksi keinoksi päästöjen vähentämiseen. Kustannukset ovat huomattavasti pienemmät kuin taakanjakosektorin päästövähennystoimilla. On selvää, että Suomen hiilineutraalisuustavoitteen saavuttaminen edellyttää lisätoimia maankäyttösektorilla, siksi on järjenvastaista lakkauttaa toimivaksi osoittautunut toimi. Joutomaiden metsitystuen jatkaminen on kustannusvaikuttava ilmastoteko, joka on kannuste nimenomaan maanomistajille. On todella vaikea ymmärtää, miksi hallitus tämän haluaa lakkauttaa.

Teen maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöön jätetyn vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen, jonka mukaan ”eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee jatkoa laille metsityksen määräaikaisesta tukemisesta niin, että tukea voidaan myöntää myös vuoden 2024 jälkeen”.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, edustaja Honkasalo on poissa. Edustaja Werning, edustaja Werning on poissa. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

18.58 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Tämä nyt käsiteltävä esitys on jälleen yksi esimerkki hallituksen täysin vesitetystä ilmastopolitiikasta. Hallitus on tässä siis päättänyt olla jatkamatta metsityksen tukea, joka aloitettiin vuonna 21 ja joka nyt siis loppuu tämän vuoden loppuun mennessä. Eli se tarkoittaa sitä, että meillä on ollut hyvä hanke, joka ei ole edes kunnolla ehtinyt käynnistyä. Tuore ilmastovuosikertomus tosiaan kertoo, että me tarvitaan lisätoimia kaikilla sektoreilla, erityisesti me tarvitaan merkittäviä lisätoimia maankäyttösektorilla, muuten me emme tule pääsemään näihin meidän omiin kansallisiin velvoitteisiimme, mitä tulee ilmastolain kautta, emmekä me myöskään tule pääsemään näihin EU-velvoitteisiin.

Metsityksen on ajateltu tehokkaasti kompensoivan metsäkatoa, jota ei ole sitoumuksitakaan huolimatta vielääkään saatu pysäytettyä. Eli metsäkatoa tapahtuu myös Suomessa, ja tällä sitä on voitu kompensoida. On siis täysin kestäväntöntä luopua tällaisesta tehokkaasta, hyväksi havaitusta toimesta tilanteessa, jossa Suomelle tulee joka tapauksessa seurauksia, myös taloudellisia seurauksia, mikäli me ei päästä näihin maankäyttösektorin ilmastotavoitteisiin. Sen takia itse haluan nostaa esille täältä lausunnoista, jotka hyvin laajasti tätä päätöstä kritisivat, sen, että myös Metsäteollisuus omassa lausunnossaan suhtautui erittäin kriittisesti tähän metsitystuen lakkauttamiseen.

Arvoisa puhemies! Nyt olisikin ensisijaisen tärkeää päästä päivittämään tämä maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma, koska sekin osaltaan nojaa siihen, että meillä on tämä

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

metsityskin yksittäisenä toimenpiteenä, jotta me saavutetaan nämä ilmastotavoitteet. Eli peräänkuulutan tässä samalla lisätoimia, joita kipeästi odotamme täällä hallituksen tuovan päätettäväksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen.

19.00 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Uusimman ilmastovuosikertomuksen perusteella Suomi on jäämässä taakanjakosektorin ilmastotavoitteistaan. Erityisesti vaikeuksia tuottavat liikenteen päästöt, jotka ovat jopa kasvaneet viime vuonna ja tulevat kasvamaan edelleen hallituksen politiikan myötä. Mutta toisena ongelmana on maankäyttösektori, jossa puun kasvun hidastuminen ja hakkuumäärät ovat aiheuttaneet maankäyttösektorin kääntymisen nielusta päästölähteeksi.

SDP:n vaihtoehdossa lähdetään siitä, että Suomen etu, suomalaisen elinkeinoelämän etu ja koko maailman etu on, että Suomi pitää kiinni vuoden 2035 hiilineutraalisuustavoitteestaan ja vuoden 2030 taakanjakosektorin tavoitteesta. Hallituksen politiikalla näihin tavoitteisiin ei olla varsinkaan taakanjakosektorilla pääsemässä, ja siksi me esitämme toimia, joilla näihin tavoitteisiin voitaisiin päästä. Itse asiassa näyttää siltä, että hallitus on jopa luopunut tästä taakanjakosektorin tavoitteesta, koska samalla kun useita taakanjakosektorin toimia, joita Marinin hallitus on ottanut käyttöön, perutaan, mitään uusia toimia ei olla tuotu eikä niille varsinkaan ole esitetty rahoitusta.

Talousvaliokunnassa, kun käsitelimme ilmastovuosikertomusta, tämä taakanjakosektori-ongelma aiheutti suurta huolta myös elinkeinoelämässä. Saimme kuulla, että vastuullinen, nimenomaan taloudellisesti vastuullinen, hallitus suunnittelisi nyt, mitä korvaavia toimia otetaan käyttöön ja miettisi myös sitä vaihtoehtoa, jos taakanjakosektorin tavoitetta ei saavuteta, koska silloin Suomi joutuu ostamaan päästöyksiköitä ja sen kautta sillä voi olla jopa satojen miljoonien eurojen kustannus, jonka Suomi maksaa. Se on teidän politiikkanne tulos ja erittäin kallista: lisää valtionvelkaa entisestään.

No, tänään taas saimme lukea, että Suomen luonnosta 70 prosenttia on jo hävitetty, ja tässä tilanteessa jokainen isänmaallinen puolue pysähtyy ja tekee uudelleenarvion suomalaisen luontopolitiikan suunnasta. Me tarvitsemme enemmän luonnonsuojelua, Luontopaneelin mukaan kymmenen prosenttia pinta-alasta jokaisessa maakunnassa.

Nyt käsittelyssämme on metsitystuki. Metsitystuella vahvistetaan ensisijaisesti hiilinieluja, ja kyse on todellakin kustannustehokkaasta päästövähennyskeinosta. Mutta toki metsitystuella voidaan myös lisätä luonnon monimuotoisuutta ja ennallistaa luontokadosta kärsiviä alueita. Tämä joutoalueiden metsitystukijärjestelmä tuli voimaan vuoden 2021 alusta, ja sen avulla yksityiset maanomistajat ovat voineet hakea tukea Suomen metsäkeskuksesta maaliskuusta 21 alkaen.

Hallitusohjelman liitteen mukaan tukijärjestelmälle ei olla valmistelemassa jatkoa vuoden 24 alusta lähtien, vaan se lakkautetaan. Tähän mennessä on tehty 2 534 metsitystukipäätöstä ja pinta-ala on ollut, kuten edustaja Elo toi esiin, yli 5 300 hehtaaria. Näistä kustannusvaikuttavista toimista luopuminen maankäyttösektorilla antaa aivan väärän signaalin ilmastotavoitteisiin sitoutumisesta niin elinkeinoelämälle kuin muualle maailmaan ja varsinkin silloin, kun näistä korvaavista toimista ei ole sovittu.

Tukijärjestelmälle tarvitaan jatkoa, ja tätä määräaikaista lakia tulisi jatkaa. Suomen hiilineutraalisuustavoitteen saavuttaminen edellyttää lisätoimia maankäyttösektorilla. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma, MISU, tulisi päivittää tässä uudessa tilanteessa uusien

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

tietojen tultua. Voidaan todeta, että vanhan maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimet eivät ole riittäviä, vaan ilmastolain mukainen päätös näistä lisätoimista tarvittaisiin hallitukselta mahdollisimman pian. Ja tämän maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toteuttaminen edellyttää metsitystuen jatkamista.

Meidän mielestämme joutoalueiden metsitystukea on syytä jatkaa ja hallituksen on valmisteltava määräaikaiselle laille jatko hyvin pikaisesti. Kannatan edustaja Elon tekemää vastalause-esitystä, joka sisältää tämän lausuman. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Junnila.

19.05 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Tässä tilanteessa, kuten tiedätte, tämäkin hallituksen esitys on erittäin hyvin perusteltu ja sopiva tähän tilanteeseen.

On hieman erikoista, että metsitykseen ja muuhun liittyviä puheenvuoroja pidetään, siinä mielessä haastetaan hallitusta, kun esimerkiksi tässä SDP:n vaihtoehdossa turpeen verotusta kasvatettaisiin 13 miljoonalla eurolla, energiantensiivisiä yrityksiä, joista metsäteollisuus on yksi keskeinen, rokotettaisiin 24 miljoonalla eurolla ja lisäksi maatalouden energiaveron palautustakin vielä 30 miljoonalla eurolla. Eikä tässä vielä kaikki, myös teollisuuden sähköistämisen tuki on kuulemma kallis ja tarpeeton. Näin tässä vaihtoehdossa lukee. Ja tämä, arvoisa puhemies, osuu äärimmäisen vakavalla tavalla metsäteollisuuden toimintaedellytyksiin.

Arvoisa puhemies! Lisäksi näissä aiemmissa puheenvuoroissa mainittiin tuloerot. Kävin tuossa läpi hallituksen veromuutosten vaikutukset tuloeroihin, ja esimerkiksi valtiovarainministeriössä työskentelevä ekonomisti Olli Kärkkäinen oli maininnut, että näiden vaikutus on 0,01 prosenttia lisäävästi tällä hallituksella. Katsoin sitten vuoteen 2021, Sanna Marinin johtaman hallituksen tuloeroihin, ja itse asiassa silloin tuloerot kasvoivat 1,4 prosenttia. Tässä on merkittävä ero hallituksen hyväksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Reijonen.

19.06 Minna Reijonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on mielenkiintoista ollut tämä metsäpolitiikka, mitä nyt on keskusteltu. On kyllä hämmäntävää, että sieltä SDP nostaa esille koko maailman edun, kun näissä metsäasioissa pitää kuitenkin katsoa Suomen ja suomalaisten etua. Todellakin metsä on se meidän, Suomen, vahvuus. Se on meidän vahvuus, sitä ei pidä kääntää heikkoudeksi.

Tosi järkyttävää oli kuulla, mitä edustaja Junnila juuri kertoi, että tosiaan metsäteollisuudelle 24 miljoonaa euroa on lisäveroja tulossa. Onhan se aivan järkyttävää metsäteollisuudelle, järkyttävää suomalaisille metsille, metsäteollisuudelle ja myös niille duunareille. SDP, mitä te oikein aiotte? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Elo.

19.07 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Täytyy tässä todeta edustaja Junnilalle, joka taisi poistua juuri salista, että perustelujahan tälle esitykselle ei juurikaan ole esitetty. Kuten edustaja Kiveläkin totesi, asiantuntijalausunnoissa valiokuntakuulemisissa tätä esitystä eivät asiantuntijat kannattaneet, ja ainoa perustelu oli se, että tämä on hallitusohjelmassa ja tämä on säästötoimi. Kuten edustajat Kivelä ja Mäkyinen tässä totesivat, niin päätös voi tul-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

la Suomelle kalliiksi, kun korvaavia keinoja ei ole esitetty ja hiilinielutavoitteet meillä kuitenkin on. Tässä mielessä juuri totean itsekkin, että tämä maankäytön ilmastosuunnitelma on jo ihan ilmastolain mukaisestikin tuotava päivitettäväksi.

Edelleen vielä haluaisin ehkä tässä todeta sen, että tässähän on kyse nimenomaan metsityksen tuesta, jolla pyritään saamaan lisää metsää, ja nimenomaan tämä on tuki maanomistajille siinä, että metsittäisivät omia joutoalueitaan, eli siinä mielessä kritiikki ei nyt ehkä hallituksen osalta ihan osunut maaliin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kivelä.

19.08 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vain.

Ensinnäkin sanoisin perussuomalaisille, että valitettavasti globaalin ympäristökriisin aikana ei voi irrottaa Suomea tästä muusta planeetasta ja ilmastosta. On myös suomalaisten etu, että me teemme oman osamme. Jos te olette kuunnelleet esimerkiksi suomalaisen elinkeinoelämän viestiä poliitikoille, niin se viesti on suhteellisen yksimielinen: he näkevät, että tämä on myös suomalaisen yrityselämän etu sen lisäksi, että tämä on tietenkin ihmisten etu. Kun toinen vaihtoehto on se, että pitää sitten tehdä kalliimmalla myöhemmin, niin se nyt ei ainakaan ole suomalaisten etu. Esimerkiksi näissä lausunnoissa nostetaan esille nämä kustannukset, joita tulee, jos ilmastotoimia lykätään. Ei ole suomalaisten etu maksaa päästöyksiköistä, maksaa korvauksia, jotka silloin tulevat veronmaksajien kontolle.

Viimeisenä pointtina sanoisin vielä, että kun oletettavasti — olen ainakin valiokunnissa ymmärtänyt — täällä laajasti eri ryhmät kannattavat sitä, että tehdään sellaisia ilmastotoimia, jotka ovat kustannustehokkaita, niin meillä on täällä asiantuntijalausunnat, jotka tuovat esille, että tämä tuki, jonka te nyt poistatte metsityksen suhteen, on juuri ollut tällainen. Täällä sanotaan, että tämä on ollut yksi parhaimmista, kymmenen parhaimman joukossa, jos halutaan tehdä kustannustehokkaasti näitä ilmastotoimia.

Eli en ole kuullut vielä yhtäkään hyvää perustelua, miksi tämä tuki poistetaan, mutta ehkä sellaisia ei ole. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Reijonen vielä.

19.10 Minna Reijonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä suomalainen metsänomistaja tekee tosiaan kaikkensa, että metsä on hyvässä kunnossa, ja varmasti siellä ajatellaan ihan Suomen ja metsien parasta. Jos mietitään näitä ilmastotoimia, niin totta kai niissäkin pitää järki pitää mukana, [Mai Kivelän välihuuto] ja tämä hallitus kyllä pitää järjen niissä mukana. — Kiitos. [Matias Mäkynen: Tiedätkö te, mitä te teette?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lehtinen.

19.11 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin muistuttaa tässä keskustelussa, kun puhutaan hiilinieluista, että Suomi jo nykyisellään on suojellut 13 prosenttia metsäpinta-alastaan. Joissakin metsätyypilajeissa se vastaa yli puolta koko Euroopan suojellusta alueesta, eli kyllä me nykyisellään kannamme vastuuta siitä suojelusta ja hiilinieluista, mitä Euroopassa ja Suomessa tehdään.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Toisekseen mitä tulee näihin joutomaihin, niin jos ne näin korvaamattoman arvokkaita hiilinieluja ovat kuin täällä esitetään, niin eiköhän ne joku siitä osta sitten pois ja tee siitä hyvää bisnestä. Näinhän sen pitäisi olla, jos se aidosti on totta, mitä te kerrotte.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 80/2023 vp

Lakialoite LA 16/2023 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 5/2023 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelua, edustaja Honkasalo poissa. Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.12 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoite päätoimisen opiskelun mahdollistamisesta on hyvä, mutta keinot sen saavuttamiseksi ontuvat. Opintolainan valtiontakauksen korotuksen sijaan opintorahan korotus riittävälle tasolle olisi reilu ja kestävä tapa tukea opiskelijoita. Teimmekin muutosesityksen, jolla opintorahaa olisi korotettu 50 eurolla. Valitettavasti se ei tämän salin äänestyksessä menestynyt. Vasemmisto tekee vielä vastaavan muutoksen valmistelua koskevan lausumaehdotuksen. Teen tässä kohtaa myös vihreiden vastalauseen 2 mukaisen lausumaesityksen.

Arvoisa puhemies! Opintolainan valtiontakauksen korotuksen myötä opintotuesta tulee entistä lainapainotteisempi, minkä myötä korkeakouluopiskelijalla opintolainan osuus nousee noin 75 prosenttiin opintotuesta ja yli 60 prosenttiin etuuksista, jos myös asumistuki huomioidaan. Vastuu opintojen aikaisen toimeentulon rahoittamisesta jää liiaksi opiskelijalle itselleen ja ajaa opiskelijoita suurempiin paineisiin työn ja opintojen yhdistämisessä.

Hallituksen esityksessä korotetaan opintolainan valtiontakausta 200 eurolla, mutta samalla ei ehdoteta korotettavaksi opintolainahyvityksessä huomioitavaa lainamäärää vastaavasti. Näin ollen korotuksen jälkeen lainamäärä kotimaassa suoritettaviin opintoihin olisi 850 euroa, josta opintolainahyvitykseen huomioitaisiin vain 400 euroa eli alle puolet. Tämä on vakava puute, joka heikentää opintolainahyvitystä keinona ehkäistä lainanmaksuhaasteita.

Asiantuntijat ovat pitäneet vääjäämättömänä sitä, että opintolainan valtiontakauksen korotus tulee johtamaan opiskelijoiden velkaantumisen huomattavaan lisääntymiseen etenkin, kun rahamääräisten etuuksien taso heikkenee tulevana vuosina. Keskimääräinen opintolainamäärä maisteriksi valmistuvalla on nykyisin 22 400, ja SYL arvioi lainamäärien kasvavan lähivuosina 30 000 euron tasolle johtuen opiskelijoiden heikkenevästä toimeentulosta, nousseesta korkotasosta sekä esitetystä opintolainan valtiontakauksen korotuksesta. Monella opiskelijalla lainamäärät valmistuessa vaikeuttavat asuntolainan saantia jo nyt.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Osa opiskelijoista pystyy opintojensa aikana työskentelemään, välttämään velkaantumista ja mahdollisesti rakentamaan varallisuuttaan, kun taas heikommin pärjäävät velkaantuvat syvemmin. Myös eri aloille valmistuneiden palkkataso ja siten lainan takaisinmaksukyky vaihtelevat. Opintolainamäärien kasvaessa myös opintolainaan liittyvä korkoriski on kasvanut ja opiskelijoiden ja vastavalmistuneiden kokema lainaan liittyvä epävarmuus on lisääntynyt.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää korotusta myös opintotuen huoltajakorotukseen, mikä se sanoo tukevansa opiskelijoiden taloudellista tilannetta. Tosiasiassa opiskelijavanhempien ostovoima kuitenkin heikkenee, kun huomioidaan hallituksen tekemät indeksijäädyytykset ja asumistuen leikkaus.

Hallituksen ehdotus opintotuen opintolainaosuuden korottamisesta 200 eurolla liittyy Orpon hallituksen toteuttamaan laajempaan sosiaaliturvan leikkausten kokonaisuuteen, joka vaikuttaa äärimmäisen negatiivisesti opiskelijoiden etuuksiin. Opintotuen lainaosuuden korotuksella kompensoidaan erityisesti asumistuen leikkauksista ja useimpien etuuksien indeksijäädyytyksistä seuraavaa opiskelijoiden rahamuotoisten etuuksien heikkennystä. Esimerkiksi SYL on laskenut, että kaiken kaikkiaan päätoimisen opiskelijan etuudet heikkenevät lähes viidenneksellä, kun otetaan huomioon kaikki Orpon hallituksen opiskelijoihin kohdistamat leikkaukset, siis viidenneksellä. Päätösten toteutuessa rahamuotoisten etuuksien taso tulee olemaan ostovoimaltaan vuonna 27 alimmalla tasollaan sitten kevään 92 jälkeen.

Kun edellytykset opiskelun aikaiselle toimeentulolle heikkenevät, sillä tulee olemaan kielteinen vaikutus opiskelijoiden mielenterveyteen ja opiskelukykyyneen, joiden perusta on turvattu ja riittävä toimeentulo. Erityisen huolestuttava tilanne on heikoimmassa asemassa olevien opiskelijoiden, kuten osaopiskelukykyisten ja mielenterveyden haasteista kärsivien opiskelijoiden, osalta. Etuuksiin suunnitellut leikkaukset kasaantuvat opiskelijoille kohtuuttomasti. Ne ovat mittaluokaltaan suuria ja vaikutuksiltaan vakavia. Näistä syistä me vihreät emme voi tukea hallituksen esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä.

19.17 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Se, mitä opintotuki tarvitsee, on tasokorotus. Tällä esityksellä hallitus lisää opintotuen lainapainotteisuutta, vaikka muuten hallitus väittää, että velkaantumista pitää vähentää. Opiskelijoiden kohdalla tätä velkahuolta ei kuitenkaan ole. Samaan aikaan opiskelijat velkaantuvat jo nyt kovaa vauhtia, ja tämä velkaantuminen on vain kasvanut. Eli miksi opiskelijat ovat ainoa ryhmä, jolta odotetaan velkaantumista? Tällä esityksellä myös sosioekonomisen taustan vaikutus nuorten opiskelumahdollisuuksiin kasvaa, ja se on tietenkin täysin väärä suunta.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto kannattaa sellaista yhteiskuntaa, joka perustuu osaamiseen, joka perustuu kaikkien potentiaaliin, joka perustuu sivistykseen, ja tämän tukemiseksi me tietenkin kannatamme myös maksutonta koulutusta. Lainapainotteisuuden lisääminen tähän peilaten on täysin väärä suunta. Laina ei ole maksutonta, joten tämä esitys sotii sitä periaatetta vastaan, että meillä on maksuton koulutus. Eli opintotukea pitäisi lainapainotteisuuden lisäämisen sijaan korottaa.

Me esitämme meidän vaihtoehtobudjetissamme muutamia parannuksia opiskelijoiden toimeentuloon. Siellä esitetään sitä, että korkeakouluopiskelijoiden opintorahaa korotetaan 50 eurolla kuukaudessa 329 euroon ja vastaava prosenttikorotus tehdään kaikkiin

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

opintorahoihin. Me esitetään, että opintolainalle säädetään korkokatto ja opintotuen lainapainotteisuutta tosiaan vähennetään eikä lisätä. Sen lisäksi me tietekin myös esitetään, että opiskelijoiden asumistuen leikkaukset perutaan ja aikuiskoulutustuki säilytetään ennallaan. Nämä ovat kaikki heikennyksiä, joita te, hallitus, olette tekemässä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan tehdä vastalauseen 4 mukaisen lausumaehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

19.19 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Opintotuen tarkoituksena on mahdollistaa täysipäiväinen ja tavoitteellinen opiskelu jokaiselle sosioekonomisesta taustasta ja taloudellisesta asemasta riippumatta. Opintotuki on vastikkeellinen sosiaaliturvan muoto. Se korvaa päätoimisesta opiskelusta aiheutuvia kuluja. Tuen saamisen edellytyksenä on riittävä eteneminen opinnoissa.

Nyt Orpon hallitus on heikentämässä opiskelijoiden taloudellista tilannetta tekemällä opintorahaan indeksijäädytyksen. Hallitus siis heikentää opintorahan ostovoimaa ja näin opiskelijoiden toimeentuloa. Hyvää on, että opintorahan huoltajakorotukseen tehdään 30 euron korotus, mutta indeksijäädytys syö siitäkin osan pois. Hallitus paikkaa tätä heikennystä sekä asumistuen leikkausta lisäämällä opintotuen lainapainotteisuutta opintolainan valtiontakausta korottamalla. Tämä asettaa opiskelijoita eriarvoiseen asemaan ja lisää niiden lainataakkaa, joita esimerkiksi vanhemmat eivät pysty opinnoissa tukemaan. Tämä ratkaisu pakottaa opiskelijoita ottamaan lainaa sellaisessakin tilanteessa, jossa opiskelija tietää, ettei hän tule lainataakastaan selviytymään.

Vihreät ovat pitkään ajaneet opintorahan korottamista, jotta opiskeleminen ilman lainataakan kerryttämistä olisi mahdollista. Riittävä toimeentulo opiskeluaikana mahdollistaa opintojen tavoitteellisen etenemisen ja vahvistaa osaltaan opiskelijoiden hyvinvointia. Tänä aikana, kun tulevaisuus näyttää monelle nuorelle epävarmana ja sumuisena, on toimeentulon turvaaminen tärkeä keino tulevaisuudenuskon vahvistamiseen ja opiskelijoiden hyvinvoinnin turvaamiseen.

Kannatan edustaja Hopsun tekemää esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, poissa. Edustaja Kurvinen, poissa. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

19.21 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä toisessa käsittelyssä oleva opintotukilakimietintö sisältää keskustan jättämän vastalauseen, jossa esitetään kahta lausumaa, jotka tulen myöskin tämän puheenvuoron aikana esittämään.

Tosiaan, arvoisa rouva puhemies, keskustan edustajat ovat täällä kolmatta iltaa valvoineet opiskelijoiden etua, ja nyt viimein päästään tänään asiaan. Tämä opintorahan huoltajakorotus on erinomainen asia. Tässä kuitenkin on syytä huomata, että huoltajakorotukseen ei kuitenkaan tule vuodenvaihteessa tätä 30 euron korotusta, koska siinä on ollut nyt vuoden 23 loppuun asti voimassa oleva väliaikainen korotus.

Opintolainan valtiontakauksen enimmäismäärän korottaminen lisää opintotuen lainapainotteisuutta ja pidemmällä aikavälillä todennäköisesti myös opiskelijoiden lainamääriä. Opintolainojen määrän kasvu voi lisätä myös valtion takausvastuuneroja. Opintolainojen nostokertojen määrän lisääminen muille kuin korkeakouluopiskelijoille on tarpeellinen muutos ja turvaa opintolainan riittävyyttä koko lukuvuoden.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Arvoisa rouva puhemies! Keskustan ryhmä ei hyväksy hallituksen esittämiä opintorahan leikkauksia. Esitämme vastalauseen, jossa opintorahaan tehdään 20 miljoonan euron korotukset. Tämä tarkoittaa noin 6 prosentin korotusta opintorahoihin, opintotuen huoltajakorotukseen ja oppimateriaalilisään. Opintorahan korottaminen takaa opintotuen ostovoiman säilymistä ja kompensoi Orpon hallituksen päätöstä asumistuen leikkaamisesta.

Pidämme vääränä arvovalintana Orpon hallituksen tapaa kohdistaa leikkauksia erityisen voimakkaasti lapsiin ja nuoriin ja opiskelijoihin. Suomalaisten opiskelijoiden valmistuminen tapahtuu suhteessa myöhemmin kuin muiden OECD-maiden opiskelijoiden. Hallituksen suunnittelema opintorahan leikkaus indeksijäädytyksen muodossa on ristiriidassa tavoitteiden kanssa. Opintotuen lainapainotteisuuden kasvu kohonneiden korkojen aikana herättää aiempaa suurempaa huolta. Hallituksen olisi tarpeen arvioida opintotuen uudistamisen tarpeita selvittäessään myös sitä, voisiko opintolainan korkomenot huomioida myös osana opintolainahyvitystä tai voisiko opintolainaan kuulua automaattisesti asp-lainan kaltaisen valtion korkotuki.

Arvoisa rouva puhemies! Opintoraha on suora tuki opiskelijoille opiskelujen aikaisten elinkustannusten kattamiseksi. Sivistysvaliokunnassa kuullut asiantuntijat pitävät opintorahaa hyvänä kannustimena opiskelijoiden opintojen edistämiseksi. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus keskittyä mahdollisimman täysipainoisesti opiskeluun ja valmistua tavoiteajassa. Opintorahan korotus tukisi opiskelijoiden valmistumista. Viime vaalikaudella opintotuen tulorajoihin tehdyt korotukset mahdollistivat myös opiskelijoiden työssäkäynnin opintojen ohella.

Arvoisa puhemies! Sipilän hallitus palautti vuonna 2018 opintotukeen huoltajakorotuksen, joka oli poistettu opintotuesta vuonna 1994. Huoltajakorotus tukee perheellisiä opiskelijoita ja edistää mahdollisuutta keskittyä opiskeluun päätoimisesti. Esitys sisältää myös huoltajakorotukseen 6 prosentin tasokorotuksen.

Arvoisa puhemies! Opetus- ja kulttuuriministeriössä valmisteltiin viime vaalikaudella hallituksen esitys laiksi alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta. Lakiehdotuksen tavoitteena oli mahdollistaa kokeilu, jonka tarkoituksena oli saada tietoa alueellisen opintolainahyvityksen vaikutuksista esityksen mukaisen kokeilun alueen työvoiman saatavuuteen ja elinvoimaisuuteen. Kainuun maakunnasta olisivat mukaan tulleet Kajaani, Kuhmo, Sotkamo, Suomussalmi, Puolanka, Hyrynsalmi, Ristijärvi ja Paltamo, Lapista Savukoski, Pelkosenniemi, Salla, Kemijärvi ja Posio, Pohjois-Pohjanmaalta Kuusamo, Pyhäntä, Taivalkoski, Pudasjärvi, Utajärvi ja Vaala, Pohjois-Savosta Rautavaara ja Sonkajärvi ja Pohjois-Karjalasta Nurmes, Juuka, Lieksa ja Ilomantsi. Keskustan eduskuntaryhmä esittää, että hallitus toisi eduskunnalle esityksen alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotamme, että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi lakiehdotuksen 11 §:ä esittämämme vastalauseen 3 mukaisena ja että hyväksytään siihen liittyvät kaksi lausumaa:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus edistää viivytyksettä opintotuen kokonaisuudistusta ja seuraa opintolainojen korkojen nousun vaikutuksia opiskelijoiden opiskelujen aikaiseen ja opintojen jälkeiseen toimeentuloon.”

”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäkyinen.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

19.27 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Olemme puhuneet täällä viime päivinä paljon taloudesta, työllisyydestä, talouskasvusta, tuottavuudesta. Suomessa ajatellaan, että me olemme korkean koulutuksen ja osaamisen maa, mutta varsinkin nyt viime päivien Pisa-tulokset, mutta oikeastaan myös meidän korkeakoulujärjestelmämme tulokset, kertovat siitä, että ne vanhat vahvuudet eivät enää ole entisellään. Suomi on pudonnut korkeakoulutettujen määrässä OECD-maiden keskiarvon alapuolelle, eikä tämä hallitus ole tekemässä itse asiassa mitään tämän kehityksen kääntämiseksi. Päinvastoin käsittelemme nyt esitystä, joka yhdistettynä eilen käsiteltyyn asumistukileikkaukseen aiheuttaa pienituloisille opiskelijoille jopa 150 euron toimeentulon heikkenemisen vaalikauden aikana.

Täällä on päivä toisensa jälkeen kerrottu myös, kuinka kamalaa valtion velkaantuminen on ja kuinka suojaamme nuoria vähentämällä velkaantumista, mutta nyt hallitus kuitenkin haluaa velkaannuttaa nuoria. Opintotuen heikentäminen on viesti, jonka mukaan Suomessa emme halua, että nuoret kouluttautuvat, emme halua sitä tukea, vaan näemme, että jokaisen oma asia on vastata omasta kouluttautumisestaan ja yhteiskunta ei siihen osallistu eikä siitä hyödy. Toimenpide on ristiriidassa Suomen koulutustason nostotavoitteen kanssa, ja se heikentää Suomen työllisyyttä ja talouskasvua, vaikka tätäkään muutosta ei sieltä SISU-mallista ulos saada.

Pääministeri Orpon hallituksen ohjelman mukaan kansaneläkeindeksi- ja kuluttajahintaindeksisidonnaisten etuuskien ja etuuden määräytymiseen vaikuttavien rahamäärien indeksikorotukset jätetään tekemättä vuosina 24—27. Samalla opintorahan indeksitarkistuksista luovutaan näinä samoina vuosina. Indeksitarkistusten jäädyttäminen koskisi opintorahan osana myös opintorahan huoltajakorotusta ja oppimateriaalilisää. Myös hallituksen toteuttama asumistuen kokonaisuudistus, jonka tavoitteena on hallituksen mukaan tukien kohdistuminen eniten tarvitseville ryhmille, johtaa opiskelijoiden tukitason merkittävään heikkenemiseen. Yhdessä opintorahan indeksijäädytys ja asumistuen leikkaus johtavat ostovoiman dramaattiseen heikkenemiseen. Tästä syystä hallitus on toki korottamassa opintolainan valtiontakausta ja tekemässä huoltajakorotukseen tasokorotuksen.

Näistä toimista SDP vastustaa opintotuen indeksijäädytyksiä ja asumistuen leikkauksia.

90-luvun alkupuolella toteutetussa opintotukiuudistuksessa opintorahoja suurennettiin 2,5-kertaisesti, opintolainamääriä pienennettiin ja lainat muuttuivat markkinaehtoisiksi. Opintotukiuudistuksen jälkeen opintorahoja on pienennetty kaksi kertaa, ja niihin on myös kaksi kertaa tehty tasokorotus. Tämän lisäksi opintorahoihin on kuusi kertaa tehty indeksikorotukset, ja opintolainan kuukausimääriä on opintotukiuudistuksen jälkeen suurennettu kuusi kertaa.

Korkeimmillaan opintorahan osuus opintotuen yhteismäärästä on ollut 57 prosenttia 90-luvun opintotukiuudistuksen jälkeen. Tällä hetkellä opintorahan osuus on 30 prosenttia. Koska 70 prosenttia on opintolainaa, opintorahan viime vuosien indeksikorotukset eivät ole turvanneet opintotuen ostovoimaa. Opintolainojen kuukausimäärää on edellisen keran korotettu syksyllä 2017. Sen jälkeen kuluttajahinnat ovat nousseet noin 20 prosenttia, opintotuen yhteismäärä on samana aikana noussut 900 eurosta kuukaudessa 929 euroon eli vain kolme prosenttia. Opintotuen yhteismäärän pitäisi kuluttajahintaindeksin muutoksen mukaisesti olla nyt 1 080 euroa kuukaudessa eli yli 100 euroa suurempi. Opintotuen ostovoimasta on viimeisen kuuden vuoden aikana leikattu siis jopa noin 150 euroa kuukaudessa, koska kuukausimääriä ei ole korotettu.

Tämän opintotukilain muutosesityksen mukaan opintolainan kuukausimäärää korotettaisiin nykyisestä 650 eurosta 850 euroon kuukaudessa. Lainamäärän 200 euron korotus

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

voisi kompensoida jonkin verran tätä opintorahojen indeksijäädytyksen vaikutusta. Se myös palauttaisi opintotuen reaalisen tason syksyn 2017 tasolle. Vuonna 2027 opintotuen yhteismäärän ostovoima olisi kuitenkin noin 60 euroa kuukaudessa syksyn 2017 tasoa pienempi. Nämä muutokset tekisivät tietenkin opintotuesta entistä lainapainotteisemman. Opintolainamäärien korotuksen jälkeen opintotuen yhteismäärä olisi 1 129 euroa kuukaudessa ja opintorahan osuus olisi enää 25 prosenttia, ja se olisi samalla tasolla kuin 90-luvun alussa ennen opintotuki uudistusta.

Korkojen nousu on lisännyt opintolainoista aiheutuvia ongelmia, ja tämä näkyy korkoavustuksen saajamäärissä ja ennen muuta opintolainojen nopeasti suurentuneissa takausvastuunomissa. 2017 tehty opiskelijoiden siirto yleiseen asumistukeen paransi opiskelijoiden rahamuotoista tukea suoraan, ja se oli onnistunut myös sosiaalipoliittisesti, koska tuki kohdistui paremmin niille, jotka sitä tarvitsevat.

Tutkimusten mukaan viime vuosina opiskelijoiden työssäkäynti on lisääntynyt, ja se on keskimäärin 13,8 tuntia viikossa. Vastaavasti opiskelijoiden opintoihin käyttämä aika on vähentynyt. Se on vähentynyt vuodesta 2019 vuoteen 2022 2,6 tuntia viikossa, ja on vuonna 22 ollut enää 26,8 tuntia viikossa. Eli opintolainapainotteisuus ja toisaalta opiskelijoiden vaatimus tehdä enemmän töitä ovat vähentäneet opiskelijoiden opintoihin käyttämää aikaa.

Opiskelijoiden toimeentulo. Opintorahan tarkoitus on mahdollistaa nopea valmistuminen, jopa täysipäiväinen opiskelu, mutta työssäkäynti, valmistuminen, opiskelijoiden jakaminen ja mielenterveys ovat vaikeasti yhteensovittavissa, kun opintorahan osuutta pienennetään. Tämä opintolainan osuuden korottaminen myös eriarvoistaa opiskelijoita, sillä tutkitusti tiedetään, että lainapainotteisuus vähentää erityisesti pienituloisista perheistä tulevien opiskelijoiden opiskelemaan lähtemistä ja he välttävät tätä lainan ottamista.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla esitän vastalauseen 1 mukaiset neljä lausumaa:

Ensimmäiseen lausuman mukaan ”hallitus seuraa opiskelijoiden velkaantumisen tasoa lainapainotteisuuden kasvaessa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin ongelmien ratkaisemiseksi.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin opintolainojen valtion tarjoaman korkosuojaan säätämiseksi ja korkoavustuksen ehtojen päivittämiseksi opintolainakannan kasvun ja korkojen nousun vuoksi.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää välittömästi opintotukilainsäädännön kokonaisuudistuksen lainapainotteisuuden vähentämiseksi ja varaa siihen tarvittavan rahoituksen.

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa [Puhemies koputtaa] opintotuen muutosten vaikutusta opiskelijoiden työssäkäyntiin ja opiskeluun käytetyn ajan muutoksiin ja siihen, [Puhemies koputtaa] miten se vaikuttaa tavoiteajassa tutkinnon suorittaneiden määriin.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén poissa, edustaja Holopainen poissa, edustaja Talvitie poissa. — Edustaja Mattila.

19.35 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Orpon hallituksen tapa kohdistaa voimakkaita leikkauksia lapsiin, nuoriin ja opiskelijoihin on keskustan mielestä väärä arvovalinta. Suomalaiset opiskelijat valmistuvat keskimäärin myöhemmin kuin muiden OECD-maiden opiskelijat. Hallituksen suunnittelema opintorahan leikkaus indeksijäädytyksen muodossa on siten ristiriitainen hallituksen tavoitteen kanssa vauhdittaa opiskelijoita.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

den valmistumisaikoja. Opintotuen lainapainotteisuuden kasvu samaan aikaan, kun korot kohoavat, on huolestuneisuutta herättävä yhdistelmä, mitä keskusta ei voi tukea.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Siposen tekemiä esityksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto poissa, edustaja Rantanen poissa. — Edustaja Kiljunen.

19.36 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käytetty nyt opposition puolelta hyvinkin tärkeitä puheenvuoroja, jotka olisi syytä hallituksen edustajien kuunnella.

Me kuulumme eilisellä kyselytunnilla jälleen kerran siitä, että hallitus painottaa voimakkaasti koulutusta ja pitää sitä — aivan oikein — lähestulkoon pyhänä lehmänä, että siihen ei kosketa, halutaan tukea koulutusta kaikilla tasoilla Suomessa. Puheet ja teot ovat täysin ristiriidassa toisiinsa nähden, kun täällä rakennetaan budjettiesitystä, jossa heikennetään opiskelijoiden elämäntilannetta, rangaistaan siinäkin asiassa. Lähtökohtanaan pitäisi olla nimenomaan, että opiskelun pitäisi olla ”päätoiminen työ”, että päätoimisesti voidaan sitoutua. Siinä tulisi myöskin keskeinen tavoite eli opinnot nopeutuisivat, työelämään siirtyminen tulisi vauhdikkaammin vastaan. Tämä olisi luonteva tapa edetä. Nyt me olemme heikentämässä opintotukijärjestelmää selkeästi, myöskin asumistuki opiskelijoille heikkenee. Täällä edustaja Mäkynen taidokkaasti — ei, arvokkaasti — kuvasi sitä, mitä se tarkoittaa euroinakin opiskelijoille: aidosti heikennetään elämäntilannetta ja pakotetaan opiskelijat tekemään samanaikaisesti työtehtäviä. Myöskin edustaja Mäkynen nimenomaan edellytti sitä, että tässä pitäisi tehdä kunnollinen seurantarjestelmä, että nähtäisiin näiden uudistusten vaikutukset.

Pidän kehitystä huolestuttavana, ja kannatan edustaja Mäkynen tekemää muutosesitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Saramo.

19.38 Jussi Saramo vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Jatkuvasti olen kuullut oikeistosta kommentteja siitä, kuinka opiskelu on pääsy kovien tienestien luo, jolloin on ihan perusteltua, että ihminen käy töissä ja joutuu maksamaan sitten lainaa. Mutta kun nyt katsotaan vaikka tätä pääkaupunkiseudun tilannetta, niin moni korkeasti koulutettu ihminen saa niin pientä palkkaa, että niillä ei tällaisia opintolainoja makseta. Toisaalta he ovat aloilla, joissa ei ole semmoisia kovatuloisia työharjoittelu- ja työntekomahdollisuuksia opiskeluaikana; toki niitä joillain aloilla on. Tuntuu, että oikeistossa ajatellaan, että jokainen opiskelija on tällainen joku Nokian tai muun vastaavan yhtiön tuleva huippuosaaaja. Mutta moni meidän huippuosaaajista on meidän yhteiskunnalle aivan elintärkeä työntekijä varhaiskasvatuksessa tai hoitoalalla, ja heidänkin pitää nämä opintolainat maksaa ja elää myös se aika, kun he ovat opiskelemassa. Heille tämä hallituksen linja on kyllä todella tyly ja tuntuu todella epäoikeudenmukaiselta.

Vielä kun tässä heikennetään mahdollisuuksia tulevaisuudessa elää esimerkiksi pääkaupunkiseudulla, kun ARA-tuotanto ajetaan alas tämän hallituksen toimesta ja toisaalta tulevat myös nämä asumistuen leikkaukset, niin tämä kokonaisuus on kyllä todella vakavasti eriarvoistava, ja se on kyllä surullista.

Kannatan edustaja Kivelän tekemää esitystä.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen.

19.40 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Molemmat ovat tärkeitä: työnteko on tärkeää ja opiskelu on tärkeää. Tässä lakiesityksessä on tämä sisältö ihan selvästi täällä sanottu: ”Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opintotukilakia. Esityksen tarkoituksena on päätoimisen opiskelun edellytysten turvaaminen. Esityksen mukaan opintorahan huoltajakorotukseen tehtäisiin tasokorotus, jolla parannettaisiin lasta huoltavien opiskelijoiden taloudellisia edellytyksiä päätoimiseen opiskeluun.” Eikö juuri tämäkin ole todella tärkeää? Elikkä parannettaisiin lasta huoltavien opiskelijoiden taloudellisia edellytyksiä päätoimiseen opiskeluun. Kyllä meidän, hallituksen, mielestä tämäkin on erittäin tärkeä asia, mutta harmi, että oppositio ei ajattele näin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Lehtinen.

19.40 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan muistuttaa, että vaikka lainamäärä kasvaakin, jatkossakin kuitenkin, jos ajallansa valmistuu, hyvitystä saa 40 prosenttia siitä lainan määrästä omavastuuosuuden jälkeen. Myöskin pitää muistaa, että kun lainamäärän kasvun myötä on mahdollisuus ottaa enemmän lainaa, tosiasiallisesti opiskelijan ostokyky ei heikkene. Toki se tekee sen vaihtoehdon, että pitää itse valita, tekeekö opintojen ohella töitä, valmistuuko nopeammin vai nostaako lainaa. Se kannustaa sitä myöden siihen nopeampaan opiskeluun ja ennen kaikkea ajallaan opiskeluun.

Siitä olen samaa mieltä, että jos on paljon opintolainaa, ei välttämättä ole kannustavaa hakeutua esimerkiksi valtiolle, hoitoalalle tai muihin julkisiin tehtäviin, joissa on työvoimapulaa. Ainakin itse olisin valmis kehittelemään jossakin vaiheessa sellaista mallia, että opintolainasta saisi enemmän hyvitystä tullessaan töihin esimerkiksi valtiolle ja julkisalan tehtäviin, joissa on iso työvoimapula. Se kannustaisi näille aloille hakeutumaan sitten opiskelun jälkeen ja ennen kaikkea opiskelemaan niitä aloja, joilla on työvoimapula.

Sitten mitä tulee tähän edustaja Mäkysen puheenvuoroon, niin jos tämä näin oli, että 26 tuntia opiskelua ja 13 tuntia työtä, niin se tarkoittaa 40 tuntia viikossa, eikä se aivan kohtuuttomalta kuulosta nuorelle ihmiselle työmäärän suhteen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen.

19.42 **Markku Siponen kesk:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tuossa edustaja Reijonen käytti puheenvuoron, ja odotin vähän, olisiko hän antanut tukea meidän esitykselle tästä alueellisesta opintolainahyvityksestä, koska tässähän on kuitenkin nyt koko ajan odotettu niitä konkreettisia keinoja Itä- ja Pohjois-Suomen elinvoiman parantamiseen. Tästä on selvitykset valmiina, ja tämä olisi ollut erittäin hyvä ottaa käyttöön. Kyse on kuitenkin vain kokeilusta, ja olisin vielä kysynyt perussuomalaisten edustaja Reijoselta, miltä tämä kuulostaa. Pohjois-Karjalasta olisi kuitenkin useampi kunta mukana, ja myöskin Pohjois-Savosta, niin että eikö tämä olisi ihan hyvä tällainen elinvoimakokeilu nimenomaan täsmänä Itä-Suomeen, joka voitaisiin tehdä yhdessä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

19.43 Miko Bergbom ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Siponen nosti tämän alueellisen opintolainahyvityksen esille, ja en näkisi mahdottomana, että opintotuen kokonaisuudistuksen yhteydessä myös tätäkin mallia arvioitaisiin. Toki on syytä arvioida siinä yhteydessä, minkälaista näyttöä ja tutkimustietoa meillä on siitä, olisiko tällainen alueellinen opintolainahyvytys hyvä keino. Jos näin todella on, niin miksi sellaista ei voisi kokeilla lähitökohtaisesti, edes kokeiluluontoisena. Harmi, että sitä ei viime kaudella toteutettu — muistan, että siitäkin oli puhetta.

Mutta kyllähän se tosiasia on, että myös viime kaudella, kun vallassa oli vasemmistoliitto, vihreät ja sosiaalidemokraatit, opiskelijat ottivat opintolainaa, ja silloin näitä puheenvuoroja, mitä tänään on kuultu, ei näin paljon kyllä kuultu. Silloin tuntui, että kaikkien opiskelijoiden asiat olivat huomattavasti paremmin kuin tällä hetkellä, nyt kun tämä hallitus on aloittanut, mutta tosiasia on, että moni nuori pärjää hyvin ja moni nuori pystyy käymään opintojen ohessa myös töissä. En oikein pidä siitä, että aina teidän puheenvuoroissanne nuoret kuvataan heikoiksi ja että voi ei, miten ne jaksaa ja pärjää. Kyllä siellä on paljon haasteita, mutta ei lähdettäisi yleistämään nuorten kokemuksia omasta arjestaan ja omasta opiskeluajastaan sellaiseen muotoon, jossa esitetään, että he ovat niin heikkoja, että he eivät pärjää. Se on ikävää kuunneltavaa. Kyllä moni nuori pärjää varsin hyvin. Muistutan, että korkeakouluopintojen jälkeen nämä nuoret työllistyvät todennäköisesti sellaisille aloille, joilla on varsin hyvä työllisyysaste ja työllisyysprosentti, joka tarkoittaa sitä, että heillä menee todella hyvin tulevaisuudessa omassa elämässään, noin niin kuin keskimäärin.

Paljon enemmän meidän pitää olla huolissamme niistä nuorista, jotka eivät ylipäänsä pääse sen opintolainan hakemisen piiriin, eli niistä, jotka eivät opiskele vaan syrjäytyvät. Tähänkin hallitus pyrkii monin toimin pääsemään, että yhä pienempi osa nuorista syrjäytyisi. Mitä tulee esimerkiksi mielenterveysongelmiin, jotka ovat yksi merkittävä tekijä siellä nuoruudessa, joka saattaa aiheuttaa sen, että nuori ei sitten lähde opiskelemaan tai vaihtoehtoisesti jaksaa käydä töissä, niin lasten ja nuorten terapiatakuu, jonka tämä hallitus nyt toteuttaa — viime hallitus lupasi toteuttaa terapiatakuun, ei toteuttanut, mutta tämä hallitus toteuttaa sen, minkä pystyy, eli lasten ja nuorten terapiatakuun — osaltaan edistää sitä, että toivottavasti tulevaisuudessa moni nuori voisi paremmin kuin tänään ja sitä kautta pääsisi kiinni opintoihin ja pääsisi kiinni työelämään ja rakentamaan omaa tulevaisuuttaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Mäkynen.

19.45 Matias Mäkynen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Suomen ylioppilaskuntien liitto on arvioinut, että tämän muutoksen ja lainapainotteisuuden lisäämisen jälkeen meillä on tulevaisuudessa noin 30 000, jopa 40 000 euroa opintolainaa ihmisillä, kun he valmistuvat. Mitä se tarkoittaa esimerkiksi asunnon hankinnan kannalta, asuntolainan saamisen kannalta, toisaalta asuntolainoista selviämisen kannalta esimerkiksi korkeakoulutetulle sairaanhoitajalle tai varhaiskasvatuksen työntekijälle, jotka työskentelevät pienipalkkaisilla aloilla ja maksavat niitä korkeita asuinkustannuksia esimerkiksi täällä pääkaupunkiseudulla? Todennäköisesti tämä johtaa siihen, että joudumme todellakin laatimaan semmoisia amerikkalaistyyllisiä opintolainojen anteeksianto-ohjelmia. Muutenkin tämä hallituksen politiikka ajaa Suomea tällaiseen amerikkalaiseen tai brittimalliseen yhteiskuntaan, jossa vahvat pärjäävät ja muut sitten jätetään oman onnensa nojaan.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Syrjäytymisvaarassa olevista nuorista edustaja Bergbom esitti tässä olevansa hyvin huolissaan. Opintolainapainotteisuuden lisääminen nimenomaan estää syrjäytymisvaarassa olevia nuoria tai pienituloisista perheistä olevia nuoria lähtemästä opiskelemaan. Se me tiedetään jo nyt tutkimuksista jo aiempien opintolainatasojen kohdalla. Ei opintolainan kasvattaminen tätä tilannetta mitenkään tule parantamaan.

Nyt näillä hallituksen sosiaaliturvaleikkauksilla 17 000 lasta ajetaan köyhyyteen. Köyhyydellä on näille lapsille pitkät vaikutukset. Se tiedetään psykiatria-asiantuntijoiden lausunnoista, että köyhyys aiheuttaa lapsillekin sellaista stressiä, joka kertautuu nuoruudessa ja vaikuttaa koulunkäyntiin, se vaikuttaa meidän Pisa-tuloksiimme, se vaikuttaa myös siihen, ketkä hakeutuvat korkeakoulutukseen.

Te olette tästä vastuussa. Teidän leikkauksenne aiheuttavat sitä, että meidän koulutusjärjestelmämme niin kuin koko muukin yhteiskunta eriarvoistuvat. Tämä opintolainapainotteisuuden lisääminen on yksi osa tätä kehitystä ja sellaisenaan erittäin haitallista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen.

19.48 Markku Siponen kesk: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Sieltä taisikin joku puheenvuoro lähteä välistä.

Mutta kiitoksia edustaja Bergbomille, kun otitte kantaa tähän alueelliseen opintolainahyvitykseen. Arvostan sitä, että voitte tätä harkita uudistuksen yhteydessä, ja tietysti sitä uudistusta on tärkeää kiirehtiä. Kun tuossa kysyitte, että selvittääkö, minkälaista näyttöä, niin tietysti ongelmahan juuri on se, että meillä ei ole Suomesta näyttöä, eli mikä tarkoitus olisi nyt tehdä kokeilu ja katsoa, miten se toimii. Norjasta on varsin hyvät näytöt tähän, ja sen takia sitä ollaankin tuotu tänne, että voitaisiin sitä kokeilla ja katsoa, miten se toimii.

Tietystihän tässä voi myöskin kysyä... Tuossa keskustan vaihtoehdossa toin esille, että vaihtoehtobudjetissa 20 miljoonaa käytetään hallituksen linjaan verrattuna tähän opintotukeen, opintorahan korotukseen. Sillä pystytään tekemään se noin kuuden prosentin korotus kautta linjan näihin opintorahan määriin eri luokissa. Tässähan tietysti voisi vastakainasettelua tehdä, jos haluaisi siihen lähteä, mihin hallitus sen 20 miljoonaa sitten käyttää. Onko se se, että halutaan sitä olutveroa mieluummin alentaa, vai olisiko ollut järkevää nimenomaan käyttää se vaikka opiskelijoiden hyväksi, koska kuitenkin hallituksella on hyvä, kannatettava tavoite, että pystyttäisiin näiden meidän opiskelijoitten valmistumista jouduttamaan. Niin kuin toin tuossa äskeisessä puheenvuorossa esille, ollaan OECD-maiden vertailussa jääty opinto-ajoissa jälkeen, ja kyllähän se noissa sivistysvaliokunnan kuulemisissa varsin hyvin tuli esille, että nyt, kun tätä lainapainotteisuutta lähdetään lisäämään, niin toiset ottavat lainaa, mutta moni ei varmasti sitä lainaa halua ottaa, tekee mieluummin töitä, mikä on tietysti ihan positiivinen asia, mutta se taas todennäköisemmin pitkittää sitä valmistumista.

Kehottaisin kuitenkin vielä hallitusta pohtimaan näitä valintoja, ovatko nämä veronalennukset tai näihin tiettyihin haittaveroihin tehtävät alennukset sitten tärkeämpiä kuin käyttää se raha sitten esimerkiksi meidän opiskelijoidemme hyväksi.

Tänään, tällä viikolla, on puhuttu paljon koulusta, opiskelusta ja siitä meidän koko ketjusta sieltä varhaiskasvatuksesta aina peruskoulun, lukion kautta korkeakouluihin. Tietenkin tämä opintoraha on se, mikä siellä ketjun loppupäässä korkeakouluopiskelijalle erityisesti olisi positiivinen vaikutin, ja pystyttäisiin saamaan sieltä sitten hyviä nuoria ajoissa työelämään.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

19.51 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! On tartuttava kiinni tähän ajatusmalliin, että jos valmistuu normaaliin ammattiin ja joutuu ottamaan siihen opintolainaa, niin ei olisi enää varaa ostaa Suomesta asuntoa. Jos tilanne aidosti näin on, mikä on todella synkkää, jos kehitys tähän menee, niin se tarkoittaa sitä, että asuntokauppa kyllä Suomessa pysähtyy täysin, joka taas sitten johtaa markkinavetoisesti siihen, että asuntojen hinnat tulevat merkittävästi alaspäin, mikä voisi olla kyllä tässä Suomen asuntokauppatilanteessa jopa ihan hyvinkin pidemmällä aikavälillä, että se tervehdyttäisi asuntokauppojen kustannustasoa, joka erityisesti täällä pääkaupunkiseudulla on jopa ylikuumentunut jo monta vuotta.

Toinen asia on se, että on varsin synkkää tässä viimeiset kolme päivää joka aiheessa ollut, miten musta on koko Suomen ja nuorten ja ihmisten tulevaisuus, muun muassa tässä nyt viimeksi sen suhteen, että köyhyys aiheuttaa automaattisesti lapsille stressiä ja hankaloittaa lapsen elämää. Itse olen kotoisin köyhästä perheestä, ja en muista kokeneeni lapsena erityisesti stressiä siitä, että meillä oli köyhää, mutta varmasti näin joissakin perheissä on.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle osakesäästötilistä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 44/2023 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2023 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelua. Edustaja Kettunen poissa, edustaja Valtola poissa. Edustaja Mäkynen paikalla, olkaapa hyvä.

Keskustelu

19.52 **Matias Mäkynen sd:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kuten tässä edellisessä puheenvuorossa tuli ilmi, olemme viime päivät käsitelleet hyvin synkkiä esityksiä ja asioita, erittäin karmeita leikkauksia pienituloisten toimeentuloon, joilla todellakin tulee 17 000 uutta pienituloista lasta, 100 000 ihmistä ajetaan toimeentulotuelle muilta etuuksilta ja ihmisten toimeentuloa heikennetään useilla sadoilla euroilla kuukaudessa, jopa toistatuhatta euroa kuukaudessa. Hallitus tekee nämä leikkaukset, koska meillä ei ole varaa, meillä ei ole mahdollisuutta enää pitää huolta ihmisten toimeentulosta. Mutta nyt käsittelyssämme on kuitenkin esitys, johon hallituksen mukaan on varaa. Hallituksen mukaan osakesäästäjät ovat se heikko-osainen ryhmä tässä yhteiskunnassa, joka todellakin tarvitsee uuden paremman verohelpotuksen.

Tässä esityksessä esitetään, että osakesäästötilin enimmäistalletusrajaa nostetaan 50 000 eurosta 100 000 euroon vuoden 24 alusta alkaen. Jo Sipilän hallituksen säätäessä tämän lain osakesäästötilistä vuonna 2018 vastustimme tätä esitystä. Katsoimme tuolloin ja kat-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

somme edelleen, että osakesäästötili ei edistä sille asetettuja tavoitteita kansalaisten vaurastumisesta ja säästämisen lisääntymisestä, vaan se luo aukon veropohjaan, lisää taloudellista eriarvoisuutta ja tekee sijoittamisesta monimutkaisempaa. Nämä esityksen haitat siis näyttäytyvät suurempina kuin mahdolliset hyödyt.

Sijoittajan kannalta osakesäästötilin etuna on se, että sijoitustuotoista maksettavat verot ovat eräissä tilanteissa matalammat, kun tuotot nostetaan osakesäästötilin kautta. Tämä mahdollinen etu perustuu siihen, että osakesäästötilille kertyviä osinkoja ja myyntivoittoja ei veroteta näiden tulojen kertyessä vaan vasta, kun tulot nostetaan osakesäästötililtä. Tämä hyöty jää usein pitkänkin omistusaajan jälkeen hyvin pieneksi, jos sijoitukset ja niiden tuotto eivät ole suuria. Keskimääräisissä muutaman tuhannen euron sijoituksissa hyöty voi olla esimerkiksi yksittäisiä euroja kuukautta kohden vielä kymmenen vuoden jälkeenkin. Osakesäästötilin hyötyä kaventaa sekin, että siitä nostetuista tuotoista maksetaan korkeampaa veroa eli täyttä pääomatuloveroa, kun taas suoraan omistetuista osakkeista saaduista osingoista ja myyntivoitoista osa on vapautettu pääomatuloverosta.

Osakesäästötilin ongelmallisuus näyttäytyy siinä, että osakesäästötilille kertyvät tuotot jäävät joissain tilanteissa kokonaan verotuksen ulkopuolelle. Tämä koskee tilanteita, joissa osakesäästötilin varat siirtyvät perillisille perintönä, sekä tilanteita, joissa osakesäästötilin haltija muuttaa ulkomaille ennen varojen nostamista. Lisäksi osakesäästötili voi estää joissain tilanteissa ulkomaisten sijoittajien Suomesta saamien osinkojen verottamisen täällä, sillä ulkomaalaisten vastaavien sijoitustuotteiden käyttäjiä ei voida syrjiä verotuksessa. Veromenetyksiä on vaikea arvioida, mutta ne voivat nousta jopa kymmeneen miljooniin euroihin vuodessa.

Me katsomme, että osakesäästötili hyödyttää vain kaikista varakkaimpia ihmisiä, joilla on mahdollista sijoittaa huomattavia summia pitkäksi ajaksi riskipitoisiin kohteisiin. Hallituksen esityksellä näiden ihmisten mahdollisuutta sijoittaa tilille vielä enemmän varoja lisätään. Tällä hetkellä keskimääräinen sijoitus osakesäästötilille on 5 000 euroa, ja tämän 50 000 euron rajan, jota nyt ollaan nostamassa, on saavuttanut tähän mennessä alle neljä prosenttia osakesäästötilin käyttäjistä. Emme näe tarpeelliseksi lisätä kaikkein varakkaimpien neljän prosentin mahdollisuuksia sijoittaa etenkin, kun varjopuolena ovat edellä kuvatut mahdollisuudet eräissä tilanteissa välttää verot kokonaan. Tällainen vaalikauden aikana yhteensä 20 miljoonan euron lahja alle neljälle prosentille kaikista varakkaimmista osakesäästäjistä on kerta kaikkiaan kestämaton, se on epäoikeudenmukainen, ja en voi kerta kaikkiaan ymmärtää, miten kehdataan tehdä tällainen esitys. Se on jopa tuhansien eurojen veroetu kaikista varakkaimmille siinä tilanteessa, jossa toisilta leikataan jopa yli tuhat euroa kuukaudessa.

Puhemies! Tätä esitystä on myös perusteltu sillä, että tämä osakesäästötili kouluttaa ja kasvattaa ihmisiä sijoittamaan, mutta kun tällä hetkellä se keskimääräinen talletus on 5 000 euroa, niin tämä katon nosto ei millään tavalla lisää tätä kasvatuksellista elementtiä, joka tähän osakesäästötiliin on joissakin puheenvuoroissa yhdistetty. Kaiken kaikkiaan tämän esityksen perusteet ovat hyvin hatarat, ja siitä syystä teen vastalauseen 1 mukaisen hylkäysesityksen. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Saramo.

19.57 Jussi Saramo vas: Arvoisa puhemies! Kiitän edellistä puheenvuoroa, jossa käytiin laajasti läpi näitä ongelmia. Itse keskityn lähinnä yhteen asiaan. Kun täällä on väheksytty

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

sitä, että vain 60 miljoonaa on solidaarisuusveron veromenetykset, tuottomenetykset valtiolle, niin tästäkin on sanottu, että ne menetykset ovat todennäköisesti hyvin pieniä.

Ensinnäkin tämä on syvästi ideologinen päätös. Hallituksella, joka sanoo, että on pakko tehdä sitä ja tätä, leikata kaikista köyhimmillä, on varaa laajentaa kaikkein rikkaimpien saamia etuja. Mutta sitten kun katsotaan vähänkin pidemmälle, niin tämä on osa tämmöistä kokonaisuutta, missä on vakuutuskuoret, erilaisia kapitalisaatiosopimuksia. Meillä on luotu järjestelmä, jossa kyllä hyvinkin pienestä eläkkeestä maksetaan jo isolla prosentilla veroa, ja sitten kun keskituloinen palkansaajakin alkaa maksaa enemmän veroa, niin sellaisista tuloista, pääomatuloista ei makseta välttämättä lainkaan veroja. Niin kauan kuin minä muistan, oikeisto on aina sanonut, että me ei voida verottaa rikkaita, koska sitten ne keräävät kimpsunsa ja kampsunsa ja muuttavat pois maasta ja silloin me kaikki hävitään.

Mutta tämä kokonaisuus, jossa meillä voi siirtää verotusta eteenpäin erilaisilla järjestelyillä, josta tämä ei siis ole ainoa, ja sitten lopulta voi siirtää kirjat pois maasta ja jättää verot kokonaan maksamatta, tämä on aivan uskomattoman epäisänmaallinen järjestely. Tällaista ei ole muissa länsimaissa. Meillä muissa länsimaissa on nämä arvonnousuverot. Silloin kun me päätettiin edellisessä hallituksessa, että tämä arvonnousuvero vihdoinkin tulee, niin silloin sen ministeri Saarikko tosiaan kaatoi, ilman että kukaan pystyi asialle tekemään mitään. Mutta täytyyhän nyt olla jompikumpi: joko verot maksetaan silloin, kun se tuotto tehdään Suomessa, tai sitten se vero maksetaan, kun muutetaan Suomesta pois. Mutta se, että valitaan se, että veroa voi siirtää eteenpäin, ja sitten valitaan myös se, että sitä ei pois muuttaessa veroteta, niin tämä kokonaisuus on paitsi epäisänmaallinen niin yleishaitallinen. Tämä kannustaa viemään rahat pois Suomesta ja muuttamaan pois Suomesta.

Jos tällä hetkellä ne menetykset näissä yksittäisissä esimerkeissä lasketaan miljoonissa tai kymmenissä miljoonissa, niin tällä hetkellä omaisuuserot paisuvat meidän yhteiskunnassa niin valtavasti, että jo lähivuosina me puhutaan sadoista miljoonista. Ja se on rahaa, joka me tuosta vain menetetään ulkomaille ilman, että siitä hyödytään, vaikka se tuotto on tehty Suomessa. Kuka tahansa voi mennä ulkomaille tekemään tuottoa ulkomaille ja maksaa sitten verot sen mukaan. Mutta kun täällä toimitaan, niin minusta pitäisi olla pelisäännöt, jotka täällä pätevät. — Sen takia, arvoisa puhemies, kannatan edustaja Mäkysen juuri tekemää esitystä lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen.

20.00 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Hieman harmittelen sitä, että edustaja Zyskowiec ei ole täällä paikalla. Hän tässä aikaisemmin puheenvuoron käytti siitä, kun me puhuttiin tästä solidaarisuusveron rajan nostamisesta eli siitä, että tehtiin verohelpotus suurituloisimmille ihmisille. Se oli kuulemma ja on kuulemma taktinen meidän puoleltamme. Me joudumme korostamaan, että kysymys on arvoista. Kysymys on arvoista, minkä suuntaisesti tehdään leikkauksia, ketä suositaan yhteiskunnassa. Leikkauksia tehdään köyhimmille ja suositaan suurituloisimpia verohelpotusten kautta, ja nyt meillä on tässä toinen hyvä esimerkki, niin kuin edustaja Mäkynen ja myöskin Saramo omassa puheenvuorossaan erinomaisesti kuvasivat, nämä osakesäästötilit, joilla jälleen ollaan paapomassa hyväituloisia ihmisiä Suomessa tilanteessa, jossa me samanaikaisesti kuritamme pienituloisimpia.

Tämä on vakava ongelma arvojen tasolla, ja juuri tämän vuoksi, arvoisa puhemies, minä kannatan edustaja Mäkysen tekemää hylkäsesitystä.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

20.01 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Jos nyt suhtaudutaan tähän esitykseen vähän rauhallisemmin eikä vain sen takia lähdetä kritisoimaan tätä, kun esityksessä sanotaan sanat ”osake” ja ”säästö”. Sen ei automaattisesti pitäisi salin vasemmalla laidalla laittaa kaikkia hälytyskelloja soimaan, että tässä on nyt jotain kamalaa.

Suomen Pankin katsauksessa todetaan, että suomalaisilla lepää tileillään noin 110 miljardia euroa rahaa, joista noin kaksi kolmasosaa lepää lähes nollakorkoisilla tileillä. Kyllähän tämäkin on sellainen asia, mistä pitää huolestua, että niin merkittävä määrä suomalaisten varallisuudesta on tileillä, joilla ei ole edes korkotuottoa, kun inflaatio laukkaa. Eli suomalaisten rahoja häviää joka vuosi inflaation seurauksena sen sijaan, että ne olisivat kasvamassa korkoa ja sitä kautta synnyttämässä tähän yhteiskuntaan lisää pääomia, jotka sitten tuottavat tälle yhteiskunnalle hyvää esimerkiksi uusien innovaatioiden ja työpaikkojen muodossa.

Jos katsotaan nyt vaikka esimerkiksi Ruotsia ja Suomea, niin kyllähän siellä on ollut se trendi hyvin pitkään, että ruotsalaiset sijoittavat koko elämänsä aikana osakkeisiin, rahastoihin, kun Suomessa tavallaan se ainoa säästettävä, sinänsä hieno asia on oma asunto. Se valitettavasti myös aiheuttaa sen, että Suomi on aika pääomaköyhä maa. Ei ole puskureita, ei ole varoja, mikä sitten aiheuttaa pahimmassa tapauksessa sen, että esimerkiksi kotimaiset yritykset lähtevät hakemaan pääomia muualta kuin Suomesta. Okei, nyt tilanne on vähän helpottunut, kun pääomien liikkuminen on hyvin vapaata, joten sikäli se ei aiheuta niin massiivisia ongelmia, mutta kuitenkin se voi aiheuttaa ongelmia, jos meillä ei ole pääomia tässä maassa. [Jussi Saramon välihuuto]

Kyllä pitäisi katsoa tätä asiaa siitä näkökulmasta, että se on koko yhteiskunnan etu, että suomalaisilla on mahdollisuus sijoittaa omia rahojaan ja säästää niitä rahojaan pahan päivän varalle. Osakesäästötilin keskeinen ideahan on siinä, että jos sinä säästät osakkeisiin, jotka sitten tuottavat vaikka osinkoja, niin kun nyt niistä osingoista maksetaan veroa, niin jos ne ovat siellä osakesäästötilin sisällä, ne osingot saavat kerääntyä sinne, ja sitten kun sinä otat ne rahat pois sieltä, niin sinä maksat verot siitä koko hommasta. Eli se vaan lykkää, [Jussi Saramo: Paitsi jos muutat pois!] se vaan lykkää verotusta, mutta se mahdollistaa sen, että suomalaiset voivat säästää ja sijoittaa. Ei pitäisi aina antaa kuvaa, että sijoittaminen kuuluu ja on vain joku rikkaiden etuoikeus, koska sitä se ei ole. [Jussi Saramo: Mites se poismuutto?] Sijoittaminen ei ole vain rikkaiden etuoikeus, vaan sen pitää kuulua koko Suomen kansalle.

Harmissani muistelen omaa peruskouluaikaani, kun ei koulussa paljon puhuttu siitä, että hei, omiakin rahoja voisi säästää, niitä voi sijoittaa tällaisiin tuotteisiin. Tämä olisi ollut esimerkiksi aivan mahtava lisä jonnekin matematiikan tunneille, että oltaisiin kerrottu tämmöisistä mahdollisuuksista, mutta ei kerrottu. [Jussi Saramo: Mites se poismuutto?] Ei kerrottu. Tässä maassa ei ole vaan haluttu ikään kuin tuoda sitä positiivista kuvaa, mikä säästämisestä ja sijoittamisesta voi koko kansalle kertyä. [Puhemies koputtaa] Tämä osakesäästötili on hyvä ratkaisu siihen. [Jussi Saramo: Ette kommentoinut poismuuttoa!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi edustaja Mäkynen.

20.05 Matias Mäkynen sd: Edustaja Bergbom nyt antaa kuvan siitä, että tämä osakesäästötilin 50 000 euron katon nosto 100 000 euroon elikkä varakkaimman neljän prosentin va-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

rallisuuden kerryttäminen edelleen on jotenkin suomalaisen tavallisen duunarin tai pienituloisen etu ja että pienituloisille nyt jää suuria säästöjä, jotka he sitten sijoittavat suomalaisiin startupeihin ja yrityksiin, ja koko Suomen talouskasvu tästä ampaisee hurjaan vauhtiin.

Keskimääräinen sijoitus on 5 000 euroa. Näille tileille ei ole noin keskimäärin tehty sellaisia sijoituksia, jotka nyt tähän 50 000 euron kattoon törmäisivät. Ette ottaneet mitään kantaa siihen asiaan, jonka Saramo ja itsekin nostin tuossa omassa puheenvuorossani, että on mahdollista ulkomaille muuttamalla välttää vero kokonaan. Tämä on jälleen suurituloisten yksi mahdollisuus välttää verotus Suomessa kokonaan ja sellaisenaan hyvin epäi-

sänmaallinen esitys.

Ette myöskään ottanut mitään kantaa siihen, että olette itse ilta illan jälkeen täällä esittänyt, että meillä ei ole varaa yhtään mihinkään, Suomessa ei ole varaa enää pitää ihmisten toimeentulosta huolta, pakko on toimeentulotuella elävät ihmiset hätää kodeistaan kolmen kuukauden sisällä, on pakko leikata asumistuesta yli tuhat euroa ja pakottaa ihmiset myymään omat omistusasuntonsa alueella, jossa ei edes käydä asuntokauppaa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Älkää lausuko väärää todistusta täällä!] Tällaisia esityksiä te tänne tuotte, koska mihinkään ei ole varaa, mutta nyt teillä on varaa 20 miljoonaa valtiovarainministeriön esityksen mukaan tällä hallituskaudella, mutta kuten edustaja Saramo hyvin kuvasi, riskit ovat paljon suuremmat. Tässä voidaan puhua ja todennäköisesti puhutaan jopa satojen miljoonien eurojen verohäviöstä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] Se on teille täysin ok. Sitä te kannatatte, ja tähän on teidän mielestänne varaa. Te ette ota mitään kantaa näihin esityksen haittapuoliin ja näihin ongelmiin, vaan te vaan kerrotte, kuinka nyt jokaisella suomalaisella jääkin yhtäkkiä niin paljon rahaa säästettäväksi osakesäästötilille.

Kyllä minäkin kannatan sitä, että duunarit, joilla on tileillänsä rahaa, sijoittavat ne suomalaisiin osakkeisiin. Siihen ei tarvita osakesäästötiliä. Jokaisella suomalaisella on mahdollisuus sijoittaa osakkeisiin suomalaisessa pörssissä, Helsingin pörssissä, tai missä tahansa maailman pörssissä ilman, että siihen tarvitaan osakesäästötiliä. Itse asiassa tämä verotuksen lykkääminen on mahdollista myös esimerkiksi näillä pörssinoteeratuilla rahastoilla ja monilla muillakin välineillä, jotka ovat itse asiassa vaikkapa tavan duunareille helpompia välineitä, yksinkertaisempia välineitä, eikä ole mitään tarvetta tällaiselle rakenteelle.

Joten tämä osakesäästötili ja varsinkaan sen katon nosto eivät tee sitä, mistä te tässä nyt juuri puhutte, ja siksi tämä esitys on täysin turha ja hylättävä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan vastauspuheenvuoro, edustaja Bergbom, ja sen jälkeen sitten Saramon puheenvuoro.

20.08 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toivoisin, että tässä salissa ei lausuttaisi kuitenkaan väärää todistusta. Emme ole heittävässä ihmisiä kaduille, kuten te annatte täällä salissa ymmärtää. Te annatte täällä salissa ymmärtää näin. Omassa puheenvuorossani korostin sitä, kuinka säästäminen, sijoittaminen, ei ole vain rikkaiden suomalaisten etuoikeus vaan se kuuluu koko kansalle ja siitä voi hyötyä koko kansa, myös pienituloiset ihmiset. Korostin sitä, kuinka kyse on myös kulttuurin muutoksesta, siitä, että me kannustetaan kaikkia ihmisiä sijoittamaan eikä anneta jatkuvasti sitä kuvaa, että on vain rikkaiden etuoikeus tehdä sijoituksia. Osakesäästötili mahdollistaa sen, että suomalainen voi sijoittaa omia rahojaan osakesäästötilin sisälle, jossa osingot saavat ker-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

tyä rauhassa rahaston sisälle, jonka jälkeen, kun olet kerryttänyt niitä sinne pidemmän aikaa, voit ottaa ne ja siinä kohtaa maksat verot. Se vain lykkää verotusta eteenpäin. [Jussi Saramo: Paitsi jos muutat pois!] Kyse on järkevästä ratkaisusta, joka lisää suomalaisten varallisuutta [Puhemies koputtaa] pidemmällä aikavälillä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten edustaja Saramo.

20.09 Jussi Saramo vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä edustaja Bergbom ei vieläkään pystynyt sanomaan, kun koko ajan toistelee, että se vain lykkää verotusta. Ei se lykkää. Jos se menee perinnönsaajille tai jos muutat pois, niin se vero jää kokonaan maksamatta — kokonaan maksamatta. Toki riippuu siitä, mihin muuttaa: jos muuttaa johonkin semmoiseen maahan, missä veropohjasta pidetään kiinni, voi olla, että siitä maksetaan sinne maahan joku vero — tietysti ne, jotka haluavat välttää veroja, siirtävät kirjat semmoiseen maahan, missä ei makseta veroja ollenkaan — mutta Suomeen siitä ei tule mitään.

On kumma, miten perussuomalaisista on tullut näin epäisänmaallinen puolue. Täytyy ihmetellä. Muistetaan, että kaikki kun te äänestitte täällä suomalaisten, Suomen kansan, etua vastaan, niin te sanoitte, että ei, se oli Soini, ne olivat ne siniset, emme me perussuomalaiset, vaikka osa porukkaa oli täällä painamassa nappia. Soini sentään, vaikka teki niin kuin kokoomus käski, esitti olevansa Suomen kansan puolella, mutta tähän täällä nytkin puhutte kansankapitalismista, vaikka tämä esitys ei auta niitä pienituloisia, ei auta niitä opiskelijoita, joista tässä edustaja Bergbom puhui. Tämä auttaa niitä kaikkein rikkaimpia ihmisiä. Ja silti te täällä puhutte jotain tavallisista ihmisistä, jotka jotenkin hyötyvät, ja jostain asennemuutoksesta. Kyllä teidän on varmaan myönnettävä.

Nyt ei ole ministereitä paikalla, mutta kun kuuntelee, miten esimerkiksi pääministeri Orpo puhuu, niin hän sanoo aina, että meidän on nyt pakko tehdä näitä leikkauksia, koska hyvinvointivaltio pitää pelastaa. Mutta kun kuuntelee teidän puheenjohtajaanne, valtiovarainministeriä, niin hänhän puhuu — ei mitään hyvinvointivaltiosta — että meillä on sosiaalivaltio, joka pitää purkaa. Kyllä te olette tällainen uuden ajan thatcherismin puolue, Suomen kansan vastainen puolue. Toivon, että näissä esityksissä ainakin perustelut olisivat sitten linjassa sen kanssa, mitä oikeasti ollaan tekemässä, eikä selitettäisi rikkaiden edun ajamista jollain Suomen kansan edulla. Ei tuommoinen sumutus kuitenkaan kovin pitkään voi mennä läpi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Bergbomilla oli vielä. [Miko Bergbomin välihuuto] — No niin, selvä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi takautuvasti maksettavasta väliaikaisesta sähköhyvityksestä annetun lain, tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain ja Energiavirastosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 88/2023 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2023 vp

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 14/2023 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelua, ja olkaa hyvä, edustaja Piisinen.

Keskustelu

20.11 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä tämän esityksen tavoitteena on varmistaa, että Energiavirastolla olisi aikaa riittävästi käsitellä sille tehty hakemukset takautuvasti maksettavan väliaikaisen sähköhyvityksen maksatuksessa tapahtuneen virheen korjaamisesta ja että sähköyhtiöt kykenevät edelleen hakemaan Valtiokonttorilta korvausta sähköhyvityksen maksatuksista.

Näistä hakemuksista pääosan ovat jättäneet Y-tunnuksella sähkönnmyyntisopimuksen yksilöineet loppukäyttäjät, jotka kuitenkin ovat kuluttajan asemassa. Hakemusten ennakoitua suuritöisemmästä käsittelystä johtuen Energiavirasto ei ole kyennyt käsittelemään hakemuksia niin, että laissa asetettua korvausten hakemista koskevaa määräaikaa olisi voitu noudattaa. Energiavirasto on linjannut, että Y-tunnuksella sopimuksen solmineen loppukäyttäjän voidaan katsoa olevan oikeutettu sähköhyvitykseen, jos kyseessä on kuluttajasuojalain mukaan kuluttajaksi luokiteltava luonnollinen henkilö ja hankitusta sähköstä yli puolet on yksityiseen käyttöön. Näin voi olla esimerkiksi semmoisessa tilanteessa, jossa yksityinen elinkeinonharjoittaja harjoittaa elinkeinotoimintaa toiminimellä kotonaan ja on tehnyt kotitalouteensa sähkösopimuksen henkilötunnuksen sijaan Y-tunnuksella.

Hakemusten käsittely on osoittautunut huomattavasti ennakoitua työläämmäksi. Y-tunnusasiakkaiden kohdalla Energiaviraston tulee aina tapauskohtaisesti arvioida, täyttääkö hakija sähköhyvityslain viitatuksen kuluttajasuojalain 1 luvun 4 §:n mukaisen kuluttajan määritelmän ollakseen oikeutettu sähköhyvitykseen. Energiaviraston on pitänyt pyytää hakijoilta täydennyksiä hakemuksiin, jotta päätös hakemukseen voidaan tehdä. Tällaista tietoa on esimerkiksi se, kuinka suuri osuus Y-tunnusasiakkaiden sähkönkulutuksesta on ollut yksityiskäyttöön.

Ehdotetulla sähköhyvityslain muutoksella pyritään varmistamaan, ettei alkuperäisessä sähköhyvityslainissa oleva määräaika sähköyhtiöiden korvaushakemukselle muodostu esteeksi sille, että sähköhyvitys saadaan maksettua kaikille siihen oikeutetuille loppukäyttäjille. Esitetyn muutoksen arvioidaan edistävän sekä loppukäyttäjien että sähköyhtiöiden oikeusturvaa sekä osaltaan edistävän loppukäyttäjien yhdenvertaista kohtelua. Esitetyllä muutoksella estettäisiin tilanne, jossa laissa asetettujen määräaikojen vuoksi etenkin Y-tunnuksella sähkösopimuksen rekisteröineiden kuluttaja-asiakkaiden sähköhyvityksen maksatukseen korjausta koskevia hakemuksia ja niiden pohjalta tehtyjen päätösten nojalla maksettuja sähköhyvityksen korvaamisia ei pystyttäisi tosiasiallisesti käsittelemään ja toteuttamaan.

Hallituksen esitys on perusteltu ja tarpeellinen. Monet pienyrittäjät ovat ottaneet sähkösopimuksensa hallituksen esityksessä kerrotulla tavalla Y-tunnuksellaan. Sähkön kulutus on kuitenkin pääasiassa ollut kotitalouden kulutusta. On tärkeää, että toiminimellä kotona käsin työskentelevä yrittäjä pääsee samaan tasavertaiseen asemaan muiden kuluttajien osalta kotitaloudessa käyttämänsä sähkön osalta. Tämä on äärettömän pienyrittäjämyste-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

nen esitys, ja tätä on kannatettava lämpimästi, nimittäin silloin kun yrittäjillä menee hyvin, niin se mahdollistaa myöskin sen, että yritykset pystyvät työllistämään työntekijöitä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Yleiskeskustelu on... — Jaa, siellä oli vielä edustaja Siponen, olkaapa hyvä. Yrittäkää laittaa puheenvuoropyyntö hyvissä ajoin, että ei jää viime tippaan.

20.15 Markku Siponen kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! En tässä malta olla käyttämättä puheenvuoroa, kun syksyllä täällä salissa puhuin, että Rautavaaralta sain viestin. Huolestunut eläkeläinen oli tehnyt viime talvena kalliin määräaikaisen kaksivuotisen sähkösopimuksen, jota sähköyhtiö ei suostunut kohtuullistamaan, ja hän sitten esitti minulle kysymyksen, että aikooko valtiovalta ensi talvenakin tukea rahallisesti kotitalouksia, joilla on kallis sähkösopimus, ja kun täällä on hallituspuolueitten edustajia paikalla, niin olisin esittänyt teille tämän saman kysymyksen. Nyt tämä rouva lähestyi nimittäin uudelleen tällä viikolla, ja asia oli sama. Onko siis tiedossa mitään tukimuotoja kalliin sähkösopimuksen viime vuonna tehneille talouksille?

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 88/2023 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 36/2023 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 11/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 11/2023 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu käynnistyy. Edustaja Kettunen poissa, edustaja Räsänen, Joona, poissa, edustaja Partanen, Karoliina, poissa. — Edustaja Bergbom paikalla, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.17 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Jos katsotaan tätä salia ja katsotaan, miten tämä sali suhtautuu suomalaisiin autoilijoihin, voidaan todeta, että salin tällä puolella ovat ne, jotka välittävät suomalaisista autoilijoista, joiden tarkoituksena on päästä kulkemaan autolla töihin ja viemään lapsia harrastuksiin ja kouluihin ja jotka eivät asu sellaisen julkisen liikenteen ulottuvilla, joka pystyy korvaamaan sen autoliikenteen, ja sellaisista autoilijoista, joilla ei ole varaa uuteen sähköautoon.

Jos katsotaan tätä kokonaisuutta, niin mitä esittää vasemmistoliitto? He esittävät, että polttoaineen pitäisi vuonna 2024 maksaa huomattavasti enemmän kuin mitä se maksaa tä-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

nään. Näin myös vihreät. Näin myös SDP. Mitä tulee keskustaan, kiitän siitä, että olette tämän historiallisen hallituksen takana alentamassa polttoaineen hintaa — siis ensimmäistä kertaa eduskunnassa näin tehdään, polttoaineveroa alennetaan ensimmäistä kertaa — mutta keskustan osalta harmittaa vain se, että ette tukeneet hallituksen näkemystä siinä, että ajoneuvoveron perusveroa pitäisi laskea, koska se ajoneuvoveron perusveron alennus, minkä hallitus kohdentaa nimenomaan niihin autoihin, jotka ovat vanhempia, hyödyttää nimenomaan niitä, joilla ei ole varaa vaihtaa uudempaan autoon.

En kiistä alkuunsaakaan sitä, etteivätkö sähköautot, hybridautot ja muut vähäpäästöiset autot olisi tulevaisuuden ratkaisu, mutta ongelma on se, että kaikilla ei ole siihen varaa. Jos kaikilla ei ole varaa liikkua autolla, ollaan tilanteessa, jossa ympäri Suomea ei välttämättä enää pystytä käymään töissä, mikä myös heikentää työllisyyttä. Tästä näkökulmasta hallituksen politiikka on oikean suuntaista.

Onneksi — onneksi — teidän esittämänne jakeluvuorotaset ensi vuodelle on nyt peruutettu, onneksi hallitus tämän lisäksi alentaa polttoaineveroa ensi vuonna, onneksi hallitus tulee tekemään ajoneuvoveron perusveron alennuksen, ja onneksi tämä hallitus alentaa työn verotusta pieni- ja keskituloisten kohdalla, mikä mahdollistaa sen, että työnteon kannustimet parantuvat ja tämä maa kulkee myös Helsingin, Tampereen ja muiden isojen kaupunkiseutujen ulkopuolella siihen suuntaan, että meillä menee tulevaisuudessa entistä paremmin. Kiitos siitä tälle hallitukselle. Kiitos keskustalle osittaisesta tuesta. Toivottavasti pystytte vielä löytämään ja kasaamaan itsenne siten, että asetutte tukemaan myös ajoneuvoveron perusveron alennusta, joka nimenomaan hyödyttää pienituloisia autoilijoita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Saramo.

20.20 Jussi Saramo vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Olen edustaja Bergbomin kanssa samaa mieltä siitä, että emme ole siinä tilanteessa, jossa sähköautoilu olisi kaikille mahdollista. On itse asiassa nähtävillä, että joidenkin vuosien päästä sähköautoilu on selvästi halvin tapa autoilla, siis Suomessa. Tälläkin hetkellä jo se sähkö on halpaa, mutta ne autot eivät ole. Me tarvitaan ne jälkimarkkinat, me tarvitaan se, että meillä alkaa olemaan paljon käytettyjä sähköautoja. Silloin jokainen pienituloinen totta kai ostaa sen sähköauton, koska se on niin paljon edullisempaa. Vaikka meillä olisi nolla prosenttia polttoainevero, niin näin se vain on, koska, niin kuin tiedetään, polttoaine kuitenkin on kallista ja se raha menee Venäjälle ja arabimaihin, toisin kuin sähkön kanssa, joka on kotimaista.

Mutta, arvoisa puhemies, teot puhuvat. Te olette nostamassa työmatka-autoilijoiden verotusta. Se on paljon merkittävämpi asia kuin tämä, onko se neljän sentin teoreettinen alennus, joka tulee polttoaineeseen, minkä te teette. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei se ole teoreettinen!] Edellinen hallitus laski jakeluvuoroitetta merkittävästi, koska totesimme, että polttoaine oli kallistumassa kohtuuttomasti, emmekä olleet siinä tilanteessa, että sähköautoilu olisi vaihtoehto, mutta te nostatte jakeluvuoroitetta.

Itse asiassa kaikki, mitä te olette puhuneet ennen vaaleja, on paljastunut silkaksi sumutukseksi tässäkin asiassa. Edustaja Bergbom on tehnyt videoita nuorille äänestäjille siitä, kuinka maailmanmarkkinahinnoilla ei ole vaikutusta ja hallitus sumuttaa, [Miko Bergbom: Höpö höpö, älkää antako väärää todistusta!] ja nyt teidän oma valtiovarainministerinne täällä toistelee, että ette te voi mitään maailmanmarkkinahinnoille. Se, mitä te teette, on kyllä ollut aivan kohtuuton äänestäjien vedätys, ja kyllä me olemme saaneet valtavasti palautetta tuolla, kun ihmisiä tavataan.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Kun ihmiset nyt näkevät, että ensi vuonna polttoaine ei ole halvempaa, niin te olette vastuussa siitä, mutta he näkevät myös, että heillä verotus tiukkenee, kun he tekevät työmatka-autoilua, ja se koskee myös julkisen liikenteen käyttäjiä. Joka tapauksessa työmatkaa tekeviä te olette kurittamassa. Täytyy sanoa, että uskon, että demokratia kuitenkin toimii ja te vielä löydätte edestänne sen petoksen, jonka te autoilijoille teitte. [Perussuomalaisten ryhmästä: Älkää lausuko väärää todistusta!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Siponen.

20.22 Markku Siponen kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tärkeä asia, autoilu, liikenne, ja todellakin keskustalla vaihtoehtobudjetissa on tähän liittyen kirjauksia.

Olen aika pettynyt siihen, mikä nousi jo tässä äsken esille, tämä työmatkakulujen nostaminen ja tämä pitkiä työmatkoja kulkevien kurittaminen. Kyllä Itä-Suomessakin monella on pitkä matka. Itse kuljin tässä työmatkaa, 140 kilometriä päivittäin oli yhteensä matkaa, ja kyllä näillä hallituksen toimilla, kun nostetaan omavastuuta ja alennetaan tätä ylärajaa, niin se on täysin ristiriidassa sen tavoitteen kanssa, että pitäisi saada ihmiset ottamaan töitä vastaan, käymään pitemmästäkin matkasta töissä.

Toinen asia, mitä todella suuresti hämmästelen perussuomalaisten vaaliohjelmassa: Kun laittaa ihan Googleen ”ammattidiesel”, niin kyllä löytyy tekstiä, miten oli tärkeää saada tämä ammattidiesel nopeasti käyttöön. Mihin ihmeeseen se unohtui? Mihin se unohtui? Mutta vielä ei ole myöhäistä korjata. Keskustan vaihtoehtobudjetista löytyy ammattidiesel. Tietenkin nämä ovat aina valintoja. Kaikkea ei voida toteuttaa varsinkaan tässä tilanteessa, kun hallitus on ottamassa tosiaan ennätysmäisen määrän velkaa ensi vuodelle. Kaikki ennätykset lyödään.

Täällä äsken tuotiin esille tämä korkojen merkitys. On totta, että korot nousevat, mutta velkamäärähän tuplaantuu korkojen nousuun verrattuna ensi vuodelle. Se selittää vain noin puolet siitä. Tietenkin kun pitää puolueitten eri vaalilupauksia toteuttaa heti tähän alkuun, niin se on selvä, mikä yhtälö on, ja sen takia joudutaan autoilijoillekin tekemään näitä ikäviä päätöksiä: korottamaan työmatkakuluja, jätetään ammattiliikenteen ammattidiesel odottamaan.

Tietenkin vielä nostan aivan todella kummallisena asiana tämän yksityisteiden rahoituksen pienentämisen, jopa yli 60 prosenttia tähän vuoteen verrattuna.

Näihin pyytäisin vastauksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

20.25 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän se tosiasia on, edustaja Saramo, että tämä hallitus on autoilijamyönteisin hallitus, mitä tässä eduskunnassa on kuuna päivänä ollut. [Jussi Saramon välihuuto] Polttoaineveron alennus tehdään ensimmäistä kertaa. Te olette kyllä onnistuneet tekemään politiikkaa, jossa polttoaineveroa on korotettu, jopa keskustan tuella viime hallituskaudella. Te korotitte polttoaineen hintaa poliittisilla päätöksillä ja vetositte samassa yhteydessä, että me emme voi mitään maailmanmarkkinahinnoille, vaikka teitte poliittisen päätöksen siitä, että polttoaineen hintaa nostettiin, poliittisilla päätöksillä eli veroprosenttia nostamalla. Kun taas tämä hallitus toteaa sen faktan, että poliittisilla päätöksillä hintatasoihin voidaan vaikuttaa, ja näinhän me toimimme. Me alennamme polttoaineveroa, me alennamme ajoneuvoveron perusveroa, joka tulee makset-

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

tavaksi suomalaiselle autoilijalle, me alennamme työn verotusta, ja nämä yhdessä muodostavat sen kokonaisuuden, että suomalainen työssäkäyvä pieni- ja keskituloinen autoilija pystyy käymään töissä, pystyy elämään, vaikka ei olisi varaa siihen sähköautoon vielä. Kyllähän tämä on autoilijamyönteistä politiikkaa.

Mitä tulee tähän paljon parjattuun työmatkavähennykseen, niin sehän palautuu nyt normaalille tasolle. Te olitte säätäneet sen väliaikaiseksi johtuen energiakriisistä, joka nosti polttoaineen hintoja noin kahteen ja puoleen euroon pahimmillaan tässä maassa. Te sääditte sen väliaikaiseksi, te ette säätäneet sitä pysyväksi tasoksi. Se oli väliaikainen korotus, joka oli tarkoitettu siihen koronakriisiin. Te tiedätte sen, te teitte sen sitä vasten. Te ette säätäneet sitä ikään kuin pysyväksi asiaintilaksi, ette varanneet siihen JTS:ssä varoja. Te ette ole tehneet sellaista, niin älkää esittäkö, että ikään kuin se olisi ollut pysyvä toimi, koska se oli teiltä väliaikainen toimi. [Jussi Saramo: Tämä on teidän budjetti!]

Tämä hallitus on autoilijamyönteisempi kuin mitä edustaja Saramon hallitus koskaan tulee olemaan. Teidän esityksessänne jakeluvelfoite olisi noussut reippaasti. Teidän esityksessänne polttoainevero ei olisi alennettu. Siinä on se ero meidän välillä. Voidaan mennä kysymään äänestäjiltä, kumpi meistä tekee autoilijamyönteisempää politiikkaa, ja väitänpä, että lopputulos on se, että perussuomalaiset ja tämä hallitus tekevät autoilijamyönteisempää politiikkaa kuin mihin vasemmistoliitto ikinä tulee pystymään. [Jussi Saramo: Meidän esityksessä se laski, teidän nousi! Fakta on fakta!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

20.27 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä ollaan käytetty ainakin tiistaina puheenvuoro, jossa on tehty laskelmia siitä, että mikäli edellisen hallituksen päätöksellä oltaisiin menty, polttoaineen hinta nousisi noin 60—65 senttiä per litra. Tällä laskukaavalla, ajaapa miten pitkän työmatkan tahansa — mitä pidempi, sitä enemmän säästää ymmärtääkseni polttoainetta ja sitä enemmän saa hyötyä tästä tasosta, jonka tämä nykyinen hallitus on säätänyt — säästää polttoainekuluissa verrattuna siihen, mitä edellinen hallitus olisi nostanut polttoaineen hintaa. Eli väitteeseen siitä, että työmatkavähennyksen muutos kurrittaisi työntekijää, tämä hallitus kokonaisuutenaan kyllä laskee työntekijänkin kustannuksia kaikissa tilanteissa, se pitää ottaa huomioon. En lähde tässä toistamaan edustaja Bergbomin tekemiä verovähennyksiä, jotka myöskin olivat mielessäni, mutta kokonaisuus on se tärkein tässäkin kohtaa. Ja samalla, kun polttoaineen hinta laskee sen noin 60 senttiä aikaisempiin päätöksiin nähden, se mahdollistaa sen, että maakunnissa, myöskin siellä Itä-Suomessa, eläkeläisellä on mahdollisuus mennä terveydenhuoltoa saamaan omalla autolla, lapsiperheillä on mahdollisuus kuljettaa lapsiansa harrastuksiin. Jos se polttoaine maksaisi sen 2,5 euroa, niin kuin te olette tavoitelleet, näitä mahdollisuuksia ei enää ole.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen.

20.29 **Markku Siponen kesk:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Vaikka nyt en ole politikassa pitkään ollut mukana, niin kuitenkin täytyy ymmärtää se, että me tehdään politiikkaa ajassa. Sen mukaan toimitaan, mitä tapahtuu maailmalla. Ja kun lähti polttoaineen hinta nousuun, niin siinä kohtaa edellinen hallitus teki päätökset jakeluvelfoitteen alentamiseksi, teki päätökset myöskin työmatkakuluihin liittyen.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Tosiaankin täällä tuodaan nyt esille sitä, jos olisi menty edellisen hallituksen päätöksillä. Jokainen hallitus tekee päätöksiä siinä ajassa, niillä realiteeteilla, mitkä ovat olemassa, ja siihen liittyy myöskin tämä jakeluvelvoite.

Aivan niin kuin nämä työmatkakulut: Tosiaan hämmästelen, kun nimenomaan tätä työllisyyttä pyritään edistämään, että pystytään pitkästäkin matkasta käymään. Vaikka perussuomalaiset, eräät edustajatkin, ovat lupailleet sitä euron polttoainetta, niin kyllä se taitaa kuitenkin pari euroa tälläkin hetkellä maksaa. Ja kun työntekijä sitten lähtee käymään vaikkapa Itä-Suomessa 80 kilometrin päässä töissä, niin se vain herkästi paukahtaa näitten rajojen yli, mitkä te nytten alennatte. En ole tarkkaan laskenut, missä ne rajat tällä hetkellä menevät, mutta kyllä ainakin siitä on viestiä tullut, että eivät enää riitä nämä rajat, mitkä te laitatte.

Tietenkin olisin mielelläni kuullut ammattidieselistäkin kommenttia, mutta se nyt jäi saamatta. Olisin kuullut mielelläni selityksen siihen, mihin se ammattiautoilijoitten kovasti odottama uudistus jäi.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 36/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 81/2023 vp
Valiokunnan mietintö YmVM 2/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 81/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 72/2023 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 12/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 72/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Euroopan unionin hiilirajamekanismia koskevan asetuksen toimeenpanosta ja Tullin hallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 52/2023 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 13/2023 vp

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 13/2023 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelua, edustaja Kettunen poissa. Edustaja Saramo paikalla, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.32 Jussi Saramo vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Yritän nyt säästää kaikkien aikaa, mutta tämä on itselle hyvin tärkeä asia. Olin joskus vastuussa vasemmistoliiton poliittisten ohjelmien tekemisestä, ja silloin — tässä on jo melkein 15 vuotta mennyt — me nostettiin ensimmäisenä puolueena nämä hiilitullit vaatimukseksi vastineena siihen, että me halusimme kiristää päästöjä, halusimme paljon merkittävämpiä päästövähennyksiä kuin mihin oltiin valmiita. Muistan silloin, että kaikissa puolueissa sitä vastustettiin, koska tämä olisi vapaan kaupan vastaista, ja jopa tiukempia päästövähennyksiä kannattaneet sanoivat, että ei, että kyllä päästökauppa hoitaa. Päästökauppa on sinänsä lähes yhtä toimiva järjestelmä kuin hiiliverot olisivat, mutta kummalla tahansa se toteutetaan, niin siellä on aina se alueen ulkopuolelle menevä hiilivuoto siinä tilanteessa, että kiristetään niitä päästörajoja merkittävästi. Tähän aina todettiin, että no, mutta ei ole hiilivuotoa todettu. Niin, hiilivuotoa ei todettu niin kauan, kun sai halvalla päästöoikeuksia. Mutta nyt kun päästöoikeudet aidosti alkavat olemaan arvokkaita ja toivottavasti jatkossa olisivat vielä arvokkaampia, niin hiilitulleilla me voidaan suojella suomalaista ja eurooppalaista teollisuutta — meillä tulee olemaan toivottavasti tässä vaikkapa päästötöntä terästeollisuutta ja niin edespäin — eli sitä, että on maailman puhtaimmat järjestelmät käytössä. Ja sillä, että me suojataan omiamme ja asetetaan nämä hiilitullit, me myös painostetaan muita ottamaan ne käyttöön.

Tämä esitys on tietysti kaukana täydellisestä, ja maailmankaupassa on tässä vielä ongelmia, mutta nyt kun tämä tällainen fukuyamalainen 90-luvun historian loppu on onneksikin hylätty siinä mielessä, että on ymmärretty, että vapaat markkinat eivät hoida monia-kaan asioita ihmisen tai ympäristön hyväksi, niin nyt sitten vihdoin, aivan liian myöhään, ollaan tässä etenemässä. Ilolla olen huomannut, että tässä asiassa esimerkiksi perussuomalaiset sittemmin tulivat vasemmistoliiton linjoille. Tosin nyt en tiedä, mikä heidän tämänhetkinen kantansa on. Kokoomuksenkin puoluekokouksessa, huomasin, oli jossain vaiheessa todettu, että näitä pitäisi selvittää. Lähti semmoinen vyörymä liikkeelle, että nähtiin, että ilmastonmuutos aidosti uhkaa kaikkia meitä, koko maailmaa, ja se on talouden ja kaiken olemassaolon kannalta hyvin vaarallinen asia. Sen takia juuri nämä järjestelmät, joissa ei pelkästään uhriuduta itse ja sanota, että me tehdään, vaan ajetaan kaikki muutkin tekemään, ovat ne, joilla maailma saadaan muuttumaan, ja toivottavasti emme ole liian myöhässä. — Kiitoksia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 52/2023 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi mielenterveyslain ja hallinto-oikeuslain 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 14/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 15/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 15/2023 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelua. Edustaja Nurminen poissa, edustaja Laiho poissa. Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.35 Minna Reijonen ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Todellakin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa olemme tätä käsitelleet, ja on hyvä, että tähän on nyt otettu kantaa ja viety tätä asiaa eteenpäin.

Hallituksen esityksenä oli, että siellä ehdotetaan muutettavaksi mielenterveyslakia ja hallinto-oikeuslakia. Esityksen tavoitteena on säätää kansallisessa lainsäädännössä oikeus- turvan takeista oikeudetonta puuttumista oikeuteen nauttia yksityiselämän kunnioitusta vastaan, kun kyse on osana tahdosta riippumatonta psykiatrasta hoitoa annettavasta tahdos- ta riippumattomasta lääkehoidosta, ja totta kai on tärkeää, että tähän asiaan puututaan ja tehdään tähän selvät pelisäännöt. Se on potilaan etu, se on lääkärin etu ja se on kaikkien etu, että asiat ovat säännönmukaisesti suunniteltu.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 14/2023 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuk- sen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

21. Lakialoite laeiksi rintamasotilaseläkelain 9 §:n ja ulkomaille maksettavasta rintamali- säästä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 21/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 18/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 11.12.2023 pidettävään täysistuntoon.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kevennettyjen rakentamis- ja kaavamääräysten kokeilusta annetun lain 4 ja 8 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 97/2023 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2023 vp

Pöytäkirja PTK 69/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 11.12.2023 pidettävään täysistuntoon.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 75/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 11.12.2023 pidettävään täysistuntoon.

24. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on maanantaina 11.12.2023 klo 12.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.37.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola